

UNIVERSITEIT GENT
FACULTEIT POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN

**The intensified geographic and demographic battle
in the Holy Basin of Jerusalem**

**Case Study
How effectively claim a Palestinian village?
The advanced judaization of Silwan**

Wetenschappelijke verhandeling

aantal woorden: 24925

Sofie Van Der Straeten

MASTERPROEF POLITIEKE WETENSCHAPPEN
afstudeerrichting INTERNATIONALE POLITIEK

PROMOTOR: PROF. DR. Christopher Parker

COMMISSARIS: PROF. DR. Rik Coolsaet

COMMISSARIS: Pascal Debruyne

ACADEMIEJAAR 2008 - 2009

Abstract¹

De stijgende druk op een tweestatenoplossing en daarbij de verdeling van Jeruzalem leidt tot een agressievere geografische en demografische strijd in het geannexeerde Oost-Jeruzalem. De Israëlische overheid tracht samen met kolonistenorganisaties zoveel mogelijk grondgebied in Oost-Jeruzalem veilig te stellen door een verhoogd aantal huizenvernielingen en overname van Palestijns grondgebied. De aanwezigheid van historische en religieuze elementen in de ‘Holy Basin’ –de Oude Stad en de omringende Palestijnse dorpen– leidt tot meer verregaande vormen om zich gebieden toe te eigenen. Op welke manier probeert Israël zoveel mogelijk Palestijns grondgebied te claimen en een verdeling van Jeruzalem te beletten? Is er een plan? Hoe trachten de Palestijnse inwoners zich te verdedigen? Intensief veldwerk in Israël/Palestina leidde tot een antwoord op deze vragen. De ‘verjoodsing’ van de ‘Holy Basin’ kent zijn hoogtepunt in het Palestijnse dorp Silwan, de plaats waar het historische Jeruzalem ontstaan is. Silwan omvat alle elementen die deze ‘verjoodsing’ zo succesvol maakt. De formule is een combinatie van religie, geschiedenis, archeologie en uitbreiding tot een exclusief joods residentieel gebied. Via het massaal aantrekken van toerisme tracht men het nationaal bewustzijn aan te wakkeren, zodat het bij een toekomstige opdeling van Jeruzalem ondenkbaar wordt dat men dit gebied zou opgeven. Langs Palestijnse zijde trachten de inwoners van bedreigde dorpen via protesttenten internationaal bewustzijn te creëren. Is een eerlijke opdeling van Jeruzalem nog wel mogelijk gezien de realiteit op het terrein? Indien Israël het recht krijgt om te blijven, dan heeft ze de plicht om te delen, in geheel Jeruzalem.

¹ De Vlaamse Radio- en Televisieomroep hanteert voor de Engelse woorden ‘settler’ en ‘settlement’ respectievelijk de vertalingen ‘kolonist’ en ‘nederzetting’.

Abstract²

The increasing pressure on a two state solution and a division of Jerusalem has turned the Holy Basin –the Old City and surrounding Palestinian villages– of Jerusalem into a geographic and demographic battlefield. The Israeli government, in close cooperation with settler organizations, tries to save or ‘judaize’ as much as possible through an increased policy of house demolitions and taking over of Palestinian property. Due to the abundant presence of historical and religious symbols, the ‘Holy Basin’ lends itself to a more extensive approach of ‘judaizing’ property. In this thesis I examine how and by which means the two above mentioned actors claim property –is there a bigger plan?– and how Palestinian Jerusalemites try to oppose this policy. The information is based on intensive fieldwork in Israel/Palestine. In the Palestinian village of Silwan, case study of this thesis, the intensification of the geodemographic battle reaches its peak. Silwan, where the Ancient Jerusalem arose, comprises all the elements that facilitate a sneaking and effective Jewish takeover. The formula consists of an exclusionary Jewish narrative of religion, history, archaeology and through this the legitimation of an expanding Jewish residential area. Through the attraction of massive tourism it is tried to stimulate the Jewish consciousness, turning a renunciation of the area to the Palestinian Authority into a ‘conditio sine qua non’. Taking into account the realities on the ground, is an honest division of Jerusalem still conceivable? If Israel has the right to stay, it is her duty to share, all of Jerusalem.

² Professor Carl Devos verleende schriftelijke toestemming voor het toevoegen van een abstract in het Engels.

Dankwoord

Familie en vrienden kapen hier de eerste plaats weg. Voor de steun, het nalezen, het geduld, het vertrouwen,... kortom een goede en stevige sociale omgeving is van onbeschrijflijk belang. Voor de inspiratie en inhoudelijke steun wil ik graag bedanken: Omar Jabary Salamanca en mijn promotor Christopher Parker. De drie weken veldwerk in Israël/Palestina zijn van onschatbare waarde, zowel voor mezelf, maar zeker voor de inhoudelijke vorm van de thesis. Ik ben zeer dankbaar voor de vele interessante, inspirerende, vlotte, toegewijde, warme en gastvrije contacten die ik daar kunnen leggen heb. Een intense ervaring, in mijn geheugen gegrift.

Inhoudstafel

Inleiding	7
1. Afbakening	8
2. Oost-Jeruzalem: historisch en juridisch kader	9
3. Theoretisch kader	10
4. De geografische en demografische strijd in Oost-Jeruzalem	11
4.1. Clinton Parameters.....	13
5. Wapens in de geografische en demografische strijd in Oost-Jeruzalem	13
5.1 Israëlische instrumenten.....	13
5.1.1 Precaire residentiestatus.....	14
5.1.2 Ruimtelijke planning als politiek instrument.....	15
5.1.3 Huizenvernielingen.....	19
5.1.4 Macht kolonisten en de ‘house to house combat’.....	20
5.2 Palestijnse instrumenten.....	23
5.2.1 ‘Sumud’ als alternatief: protesttenten.....	24
5.2.2 ‘Sumud’ als ingesteldheid: “like an olive tree deeply rooted to the ground”.....	26
6. De verhoogde spanning in de ‘Holy Basin’	27
7. Huidige formule om de Israëlische greep op de ‘Holy Basin’ te versterken	30
7.1 Het gebruik van nationale parken.....	32
7.1 De ‘settler narrative’ en overname van de public mind.....	33
7.1 Conclusie.....	35

8.	Case Study: Silwan: In het heetst van de geografische en demografische strijd	36
8.1	Doel aanwezigheid in Silwan.....	36
8.2	De succesvolle overname van Silwan: werkwijze.....	37
8.2.1	Ruimtelijke planning en huizenvernielingen.....	38
8.2.2	‘House to house combat’, kolonisten, de overheid en El Ad.....	43
8.2.3	Overname van ‘the public mind’, de kracht van de joods-Israëliische identiteitsgevoelens.....	47
8.2.4	Archeologie als wapen in de strijd om Silwan.....	49
8.3	Conclusie.....	55
9.	Damage Control: analyse van het huidig Israëlisch beleid in Oost-Jeruzalem met het oog op de finale status: naar een opdeling van Jeruzalem?	58
9.1	Continuïteit Holy Basin – E1 - Ma’ale Adumim – nederzettingen.....	58
9.2	‘Greater Jerusalem’.....	61
9.3	‘Charmeoffensief Oost Jeruzalem’ en de dualistische identiteit van Palestijnse Jeruzalemmers.....	62
9.4	Conclusie.....	63
10.	Conclusie	65
	Bibliografie	67

Inleiding

“We have to keep a demographic balance between Jews and Arabs in Jerusalem. It would be awkward to have a majority of non Jews in the capital of Israel (Y. Segev, verantwoordelijke Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur van Jeruzalem, persoonlijke mededeling, 2009 30 april).” “If Israel is ready to pay a price for the crime of demolition and ethnic cleansing for the Palestinian residents then let it be (H. Abdel Qader, senior Fatah official, geciteerd in: Ma’an, 2009f).” “Wanneer ze komen, gaan we onze huizen sluiten. Weggaan doen we nooit. We sterven nog liever in onze eigen huizen. Israël gaat deze demografische ‘battle’ niet winnen (F.A.Diab, inwoner en activist te Silwan, persoonlijke mededeling, 2009, 24 april).”

De druk op een tweestatenoplossing en daarmee de opdeling van Jeruzalem wordt steeds groter. Het officiële standpunt van Palestina luidt: Oost-Jeruzalem is de hoofdstad van een onafhankelijke Palestijnse staat en Israël moet zich terugtrekken naar de grenzen vóór 1967. Voor Israël echter is Jeruzalem “the Undivided-Never-to-be-Re-divided-Eternal-Capital of Israel (D. Seidemann, 2009)”. De achterliggende logica bij een opdeling van Jeruzalem wordt beïnvloed door de ‘Clinton-Parameters’: de Arabische gebieden zijn voor Palestina, de joodse gebieden voor Israël. Israëlish onderzoek heeft bovendien uitgewezen dat tegen 2040 Palestijnen in Jeruzalem een demografische meerderheid zullen vormen, daarmee de claim van Jeruzalem als joodse stad ondermijnend. Deze combinatie van factoren heeft geleid tot een agressievere geografische en demografische strijd in Jeruzalem. In de thesis zal ik aantonen dat deze strijd het hardst wordt gestreden in de ‘Holy Basin’, de gebieden in en rond de Oude Stad.

Hoe tracht Israël een opdeling van Jeruzalem onmogelijk te maken? Hoe gaat ze te werk, op welke manier tracht ze grondgebied te claimen? Is er sprake van een plan, een strategie? Wie zijn de actoren? Hoe trachten Palestijnen in Oost-Jeruzalem weerstand te bieden? En wat zijn de gevolgen van deze intensivering? Deze vragen staan centraal in deze thesis.

“It will take one or two more years and after that the Jewish people will become a majority. If some dramatic changes won’t happen in the next months or year, Silwan will become exactly like Haram al Sharif, a lost case (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april).” “They want to turn this into a settler Disneyworld (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” De case study van het Palestijnse dorp Silwan geeft een gedetailleerder beeld met welke wapens deze geografische en demografische strijd langs beide zijden wordt gestreden. Het overgrote deel van de informatie voor deze thesis is gebaseerd op interviews, documenten, reportages en indrukken tijdens mijn veldwerk in Israël/Palestina (zie bijlagen). Hierbij heb ik getracht zo gebalanceerd mogelijk te werk te gaan en de verschillende partijen aan bod te laten, zowel Palestijns als Israëlish, zowel pro als contra.

1. Afbakening

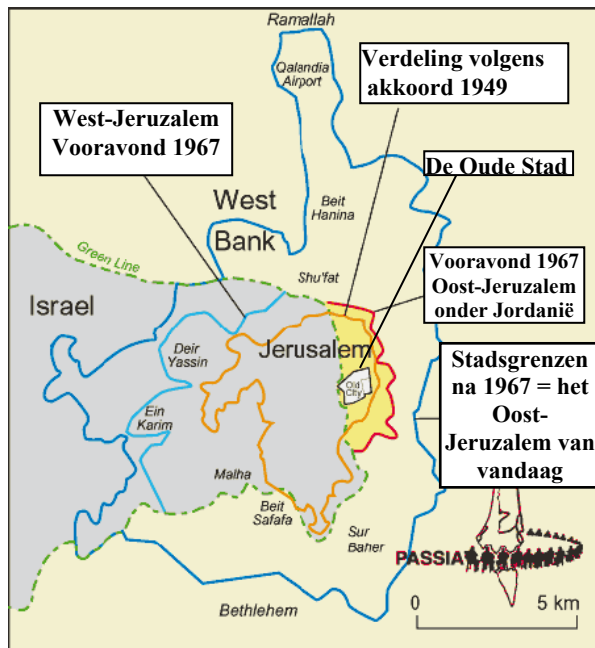
Figuur 1 Stadsgrenzen Jeruzalem
Bron: ICAHD. Eigen bewerking

Het Israëliisch-Palestijns conflict is complex: een duidelijke afbakening is daarom noodzakelijk. Oost-Jeruzalem, internationaal erkend als door Israël bezet Palestijns gebied, is het voornaamste struikelblok voor een vredesakkoord. In Oost-Jeruzalem kent de intensiteit van het conflict echter verschillende gradaties. Hoe dichter je de Oude Stad nadert, des te intenser de geografische en demografische strijd. Deze geografische logica zal ik ook volgen bij de afbakening van de thesis (zie figuur 1). Een blik op Oost-Jeruzalem is nodig om het geheel te kunnen kaderen. Vervolgens een nauwere focus: de ring van Palestijnse dorpen rond en inclusief de Oude Stad, genaamd de 'Holy Basin'³. Dit gebied kan je omwille van zijn religieus, historisch en symbolisch karakter met voorsprong de vulkanische kern van de geografische en demografische strijd in Oost-Jeruzalem

noemen. De case study van Silwan, een Palestijns dorp gelegen in de 'Holy Basin' maakt het mogelijk om dieper in te gaan op hoe deze strijd tussen Israël en Palestina zich op het terrein vertaalt. Silwan is het dorp in de 'Holy Basin' waar momenteel de spanning het hoogst is. Het is tevens een tekenend voorbeeld van de reeds vergevorderde Israëliische penetratie in een Palestijns dorp. Daarbovenop kan het verloop van het Israëliisch beleid in Silwan bepalend zijn voor het al dan niet slagen van een tweestatenoplossing, waarbij Oost-Jeruzalem de hoofdstad van een onafhankelijk Palestina zou moeten worden. Wat het tijds kader betreft, zal ik focussen op de recente ontwikkelingen. Wat is daar zo interessant aan? De druk op het afdwingen van een tweestatenoplossing wordt steeds groter, zeker met het discours dat president van de Verenigde Staten Barack Obama aanhaalt. Dit zorgt ervoor dat de geografische en demografische strijd in een versnelling hoger komt. Om een beter begrip te krijgen van de recente ontwikkelingen zijn verwijzingen naar verleden en toekomst onontbeerlijk. Tijd, is zoals we verder in deze thesis zullen zien in dit conflict een niet te onderschatten belangrijk gegeven.

³ De Holy Basin bestaat uit de Palestijnse dorpen/wijken in en rond de Oude Stad, met name: Sheikh Jarrah, A-Tur/Mount of Olives, Silwan en de moslim wijk in de Oude Stad.

2. Oost-Jeruzalem: historisch en juridisch kader

Figuur 2: Gewijzigde grenzen Oost- en West-Jeruzalem.
Bron: Passia. Eigen bewerking.

Op 14 mei 1948 riep Israël haar onafhankelijkheid uit. Eén dag later volgde de invasie van de Arabische buurlanden in het gebied van de nieuwe staat (Passia, 2009, 2 juli). Vredesbesprekingen volgden in 1949 waarbij de grenzen van de staat Israël werden vastgelegd tot op 78 procent van historisch Palestina (Yiftachel, 2006, p. 137). Deze grens kreeg de naam ‘Green Line’ (zie figuur 2) en vormt nog steeds de basis van wat de internationale gemeenschap als Israël erkent. In het vredesakkoord van 1949 kwamen Israël en Jordanië tot een regeling over de verdeling van Jeruzalem. Israël kreeg de controle over 16 km² wat West-Jeruzalem zou gaan heten en Jordanië kwam in het bezit van 3 km², inclusief de Oude Stad (zie figuur 2), en vormde daarmee de grenzen van Oost-Jeruzalem (Abdelrazek & Tofakji, 2008, p.5). Aan de vooravond van de zesdaagse oorlog in 1967 zagen de grenzen van Oost- en West-Jeruzalem er reeds anders uit. Jordanië breidde in 1952 de grenzen van Oost-Jeruzalem uit tot 6 km² en annexeerde daarmee onder andere het dorp Silwan, onderwerp van de case study. Israël breidde de grenzen van West-Jeruzalem tot drie maal toe uit tot 38 km². Beide landen bleven langs hun kant van de ‘Green Line’, vastgelegd in 1949.

In 1967 vond de Zesdaagse Oorlog plaats tussen Israël, Syrië, Jordanië en Egypte. De Arabische landen moesten het onderspit delven. Zeventien dagen na de zesdaagse oorlog annexeerde Israël zo een 70 km² voorbij de ‘Green line’ bij West-Jeruzalem waaronder het Oost-Jeruzalem (6km²) onder Jordaans bewind (Abdelrazek & Tofakji, 2008, p.9; B’Tselem, 2009).⁴ De overige 64 km² bestonden uit 28 Palestijnse dorpen uit de Westelijke Jordaanoever die bij de stadsgrenzen van West-Jeruzalem werden geannexeerd. Deze 70 km² is het Oost-Jeruzalem waar men vandaag over spreekt.

⁴ Na de Zesdaagse oorlog bezette Israël ook de Palestijnse gebieden Westelijke Jordaanoever (toen onder bewind van Jordanië) en Gaza (toen onder bewind van Egypte), twee derden van de Syrische Golanhoogten en het Egyptische schiereiland Sinaï. In 1979 sloten Egypte en Israël een vredesakkoord waarbij Egypte de staat Israël erkende en in ruil het Sinaï schiereiland terugkreeg. Israël beschouwt de in 1967 bezette Syrische Golanhoogten nog steeds als deel van haar staat. De Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook zijn tot op vandaag door Israël militair bezet gebied.

De internationale gemeenschap beschouwt de annexatie van Oost-Jeruzalem als illegaal. Op 22 november 1967 stemde de VN Veiligheidsraad resolutie 242 die de: “withdrawal of Israeli armed forces from territories occupied in the recent conflict (UN, 1967, 4 maart)” eist. Resolutie 252 (UN, 1968, 4 maart) spitst zich meer toe op Jeruzalem en stelt dat “all legislative and administrative measures and actions taken by Israel, including expropriating land and properties thereon, which tend to change the legal status of Jerusalem are invalid and cannot change that status.” Op 30 juli 1980 nam de staat Israël de ‘Basic Law: Jerusalem, Capital of Israel’ (Israeli Ministry of Foreign Affairs, 1980, 14 juli) aan, die verkondigt: “Jerusalem, complete and united, is the capital of Israel”. Resolutie 478 (UN, 1980, 4 maart) verklaarde deze wet “null and void”.

3. Theoretisch kader

Israëliisch professor in politieke geografie Oren Yiftachel omschrijft de staat Israël als een etnocratisch regime. “An ethnocracy is a non-democratic regime which attempts to extend or preserve disproportional ethnic control over a contested multi-ethnic territory (Yiftachel, 1999).” Het Israëliisch etnocratisch regime is gebaseerd op de Zionistische⁵ idee dat Israël behoort tot, en enkel en alleen tot, het joodse volk. Het streeft naar een land met een joodse meerderheid en wil op die manier een oplossing bieden aan de geschiedenis van het antisemitisme in de joodse Diaspora (Yiftachel, 2003). Dit gedachtegoed heeft geleid tot de praktijk van de ‘verjoodsing’ of ‘judaïsering’ van Israël/Palestina (Yiftachel, 1999). ‘Verjoodsing/judaïsering’⁶ komt neer op het streven naar zoveel mogelijk land voor zoveel mogelijk joden. De term ‘de-arabisering’ vertegenwoordigt de omgekeerde beweging: zoveel mogelijk grondgebied met zo weinig mogelijk ‘Arabieren’. Beide processen komen neer op hetzelfde, namelijk een geografische en een demografische strijd. Het proces van ‘verjoodsing’ kent zijn oorsprong reeds vóór 1948: joodse nederzettingen werden strategisch met elkaar verbonden en vormden een continuïteit van afgezonderde joodse dorpen. Het hoogtepunt van het ‘judaïseringsproces’ kwam er vanaf 1948 met de creatie van een joodse staat en de vlucht van om en bij de 750000 Palestijnen tijdens de oorlog in 1948. Israëliisch geschiedkundige Benny Morris (1993, p. 124) beschrijft hoe Israël de terugkeer van de Palestijnse vluchtelingen verhinderde en de verlaten Palestijnse dorpen vernielde. Deze dorpen, gaat Israëliisch geschiedkundige Ilan Pappé (2002, 15 juli) verder, werden binnen enkele maanden vervangen door joodse nederzettingen, ingevuld door de massale komst van joodse migranten en vluchtelingen. Naast de creatie van joodse dorpen was er de penetratie van joden in en de omcirkeling van joodse nederzettingen rond de Arabische dorpen die na 1948 over bleven en leidden tot “the virtual ‘ghettoization’ of the Arab minority (Yiftachel, 1999)”.

⁵ Zionisme verwijst naar het joodse streven naar een eigen staat en het recht van joden op een eigen staat.

⁶ Op te vatten als: ‘het meer joods maken van ...’

Het creëren van een joodse meerderheid in wat men nu als de staat Israël erkent is een ‘fait accompli’. Volgende hoofdstukken zullen aantonen dat het ‘judaïseringsproces’ niet geëindigd is na 1948. Vanaf 1967 oefent Israël, hoewel internationaal als illegaal bevonden, de controle uit over een nog groter gebied: de Palestijnse gebieden bestaande uit de Westelijke Jordaanoever, Gaza, Oost-Jeruzalem en de Syrische Golanhoogten. Hoewel er in Gaza, de Westelijke Jordaanoever en de Golanhoogten zeker elementen terug te vinden zullen zijn die wijzen op de ‘verjoodsing’ van het grondgebied wordt het nergens zo intensief toegepast als in het Oost-Jeruzalem gecreëerd in 1967. Oost-Jeruzalem herbergt tal van symbolische en religieuze plaatsen waaronder de Oude Stad. Hagit Ofran (persoonlijke mededeling, 2009, 20 april) van de Israëlische NGO Peace Now verklaart: “The reason why Israel annexed a lot of land around Jordanian East-Jerusalem, puts so much effort in uniting Jerusalem and builds more settlements there is to make sure that the Old City will not be part of a Palestinian state.” In tegenstelling tot de bezette Palestijnse gebieden Gaza en de Westelijke Jordaanoever heeft Israël Oost-Jeruzalem geannexeerd en beschouwt Israël het als deel van haar ondeelbare herenigde hoofdstad Jeruzalem.

4. De geografische en demografische strijd in Oost-Jeruzalem

“minimum people, maximum land (N. Dakwar, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april).

In bovenstaand hoofdstuk konden we reeds lezen dat de Zionistische idee bestaat uit het streven naar een joodse staat met een joodse meerderheid. Onderstaand extract uit een interview met Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april), huidig verantwoordelijke voor de portefeuille Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur van Jeruzalem, maakt duidelijk dat dit gedachtegoed ook de actuele politiek in Jeruzalem bepaalt.

- *“We have to keep a demographic balance between Jews and Arabs in Jerusalem.”*
- ***Why is that?*** *“It would be very awkward to have a majority of non Jews in the capital of Israel. Like all the distinguished European capitals there is such a policy to keep the immigrants as a minority.”*
- ***Arabs are seen as immigrants?*** *“Well, they’re a minority. They’re not immigrants because they were annexed, never mind, it’s the state of the Jewish people.”*
- ***And it’s important to keep the Arabs as a minority?*** *“Well, it’s important to keep a demographic...not a suppressed minority, but a demographic balance. And I’m not sure if you can point out a single state that allows unsupervised entry of non-European immigrants into a country. You can’t really point out even one. I can’t.”*

(Y. Segev, persoonlijke mededeling, 2009, 30 april)

Om internationale veroordeling te snel af te zijn stemde de Knesset⁷ 27 juni 1967, 17 dagen na het einde van Zesdaagse Oorlog, een wet die de uitbreiding van Jeruzalem goedkeurt (Israel Ministry of Foreign Affairs, 1967, 15 juli). Het eerste wat Israël deed, was de grenzen van Jeruzalem uitbreiden met als doel: “to include the maximum contiguous territory with the minimum non-Jewish population into the city’s boundaries (Hodgkins, 1996).” Het creëren van een joodse territoriale integriteit en een joodse demografische meerderheid in Oost-Jeruzalem moest elke poging om Jeruzalem op te delen onmogelijk maken. De Israëlische mensenrechtenorganisatie B’Tselem stelt dat “since East Jerusalem was annexed in 1967, the government of Israel’s primary goal in Jerusalem has been to create a demographic and geographic situation that will thwart any future attempt to challenge Israeli sovereignty over the city. To achieve this goal, the government has been taking actions to increase the number of Jews, and reduce the number of Palestinians, living in the city (B’Tselem, 2009).” Op 10 juni 1967, de dag van de wapenstilstand werd de eerste slag geleverd. 619 inwoners van de ‘Mughrabi’ of Marokkaanse wijk in de Oude Stad kregen het bevel om in drie uur tijd hun huis te verlaten (Hodgkins, 1999). Op deze plek vind je vandaag een uitbreiding van de joodse wijk en een plein voor de joodse Klaagmuur.

De annexatie van Jeruzalem plaatste Israël voor een demografisch dilemma. De aanhechting van een omvangrijke Palestijnse bevolking bij de staat Israël ondermijnde haar claims dat Jeruzalem een joods/Israëlische stad is (Abdelrazek & Tofakji, 2008, p. 25). Teddy Kollek (geciteerd in: Dumper, 1995), toenmalig burgemeester van Jeruzalem stelde: “If we take into account the balance of forces as of today, which is 200,000 Jews and about 70,000 Arabs, plus the natural growth rate of the Arab population, which is about twice as high as the already high one in West Jerusalem, we must make great efforts to draw further Jewish inhabitants to the city.” Amir Cheshin (1999, p. 32), adviseur van burgemeester Teddy Kollek Cheshin bevestigt hetzelfde: “The idea is to move as many Jews as possible into East-Jerusalem, and move as many Arabs as possible out of the city entirely. Israel housing policy in East-Jerusalem is all about this numbers game.” In 1973 formuleerde de ‘Gafni Commission’, een interministerieel orgaan ‘examining the rate of development in Jerusalem’, de aanbeveling dat “the ratio of Jews and Arabs in Jerusalem must be preserved” (Hass, 2003; Levy, 2002). De ratio stond toen op 73,5 procent joden tegenover 26,5 Arabieren (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april; N. Dakwar, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april). In 2002 werd duidelijk dat dit niet haalbaar was en werd de ratio versoepeld naar 67,4 tegenover 32,6 procent (N. Dakwar, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april; Levy, 2002). In het recente ‘Master Plan for Jerusalem’⁸ staat letterlijk geschreven dat men de balans 70-30 niet kan aanhouden (omwille van het hoger geboortecijfer bij Palestijnen) en tegen het jaar 2020 zal streven naar een ratio van 60 procent

⁷ Het Parlement in Israël.

⁸ Het Masterplan for Jerusalem is een nieuwe ruimtelijke planning voor Jeruzalem, voorgesteld op 5 mei 2009. De laatste ruimtelijke planning voor Jeruzalem dateert van 1959.

joden tegenover 40 procent Palestijnen (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april; H. Ofran, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april; OCHA, 2009, p.14).

4.1. Clinton Parameters

Na de 'Camp David Summit' in juli 2000 formuleerde toenmalig president Bill Clinton op 23 december 2000, richtlijnen om tot een finale status tussen Israël en Palestina te komen. Deze richtlijnen kregen de naam 'Clinton Parameters'. De 'Clinton Parameters' voor Jeruzalem stelden volgende regeling voor: "The general principle is that Arab areas are Palestinian and Jewish ones are Israeli (IPCRI, 2000, 15 juli)." Volgens Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april), raadgever op het stadsbestuur van Jeruzalem bepalen de 'Clinton Parameters' het beleid van het stadsbestuur in Oost-Jeruzalem: "This is the formula. The international community will also decide like this. Neighbourhoods in Jerusalem with a majority of Jews will belong to Israel, the neighbourhoods with a majority of Palestinians will belong to the Palestinian capital. There is a very large consensus on this." De Clinton parameters hebben er ironisch genoeg voor gezorgd dat er geen intentie meer is om vrede te sluiten, het gaat nu om een wedren om zoveel mogelijk buurten joods te maken (J. Weatherill, persoonlijke mededeling, 2009, 23 april).

5. Wapens in de geografische en demografische strijd in Oost-Jeruzalem

In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke manier, via welke instrumenten, de Israëliësch overheid (5.1) en de Palestijnse inwoners (5.2) de geografische en demografische strijd aangaan.

5.1 Israëliësch instrumenten

Er zijn verschillende instrumenten waarmee Israël een geografische integriteit en demografische superioriteit in Oost-Jeruzalem tracht te verzekeren. Zoals Israëliësch advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) op deze vraag ironisch antwoordde: "What are not the instruments is probably a shorter question." Er zijn de huizenvernielingen, de 'Muur', nederzettingen, aantrekken van joodse immigratie naar Jeruzalem, beperkt residentieel gebied voor Palestijnen in de ruimtelijke planning, discriminatie in 'public services', veiligheidsmaatregelen, onzekere residentiestatus, confiscatie van grond en huizen, religie, de factor tijd, archeologie,... Langs de ene kant is het voor Israël relatief makkelijk voorgaande zaken als zijnde legaal te presenteren, langs de andere kant dragen ze elk op zich bij tot de geografische en demografische strijd in Oost-Jeruzalem. Er

is niet genoeg ruimte om alle strategieën te belichten, dus zullen hieronder enkele instrumenten belicht worden die typerend zijn voor Oost-Jeruzalem⁹.

5.1.1 Precaire residentiestatus

Na de annexatie van Oost-Jeruzalem in 1967 verkregen de Palestijnse inwoners van Oost-Jeruzalem de status van ‘permanent resident’. Inwoners van Oost-Jeruzalem die niet aanwezig waren in de periode dat deze maatregel van kracht ging, verloren hun residentierecht in Jeruzalem (B’Tselem, 2009, 14 juli). “Permanent residents have the same rights as Israeli citizens except that they can’t vote for the Knesset¹⁰, but they can for the Jerusalem municipality”, legt Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april), verantwoordelijke voor de portefeuille Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur van Jeruzalem, uit. Toch zijn er een aantal grote verschillen tussen de status van ‘permanent resident’ en Israëliisch staatsburgerschap waaronder het risico op de intrekking van de permanente residentiestatus.

“They look at us as residents, we are not citizens. To be a resident means that you can lose your identity card because of three reasons: when the center of your life lies outside the city, if you have another nationality and if I have lived outside the city for seven years”, vertelt Ahmad Rwaidy (persoonlijke mededeling, 2009, 27 april), ‘head of Jerusalem unit’ bij de ‘Palestinian National Authority’.

(2) has been abroad for seven consecutive years and has no effective connection with Israel, and has failed to prove that his effective connection with Israel was severed otherwise than by his own volition; or

Figuur 3 Extract uit de Israëliische 'Nationality Law', 1952. Bron: Knesset, 1952.

Palestijnse inwoners van Jeruzalem moeten zowel bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken als ‘the National Insurance Institute’ hun recht op de permanente residentiestatus herhaaldelijk bewijzen (Nir, 2009; JCSER, 2009, B’Tselem, 2009). Via belastingsbewijzen, school- en werkcertificaten moeten ze kunnen aantonen dat de voorbije zeven jaar Jeruzalem hun ‘center of life’ was. Volgens verschillende Palestijnse en Israëliische mensenrechtenorganisaties zijn de criteria ambigu en veel te streng. Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 1 mei) van het stadsbestuur van Jeruzalem bevestigt dit: “Het is zelfs zo dat je identiteitskaart kan teruggetrokken worden als je nog steeds in Jeruzalem woont

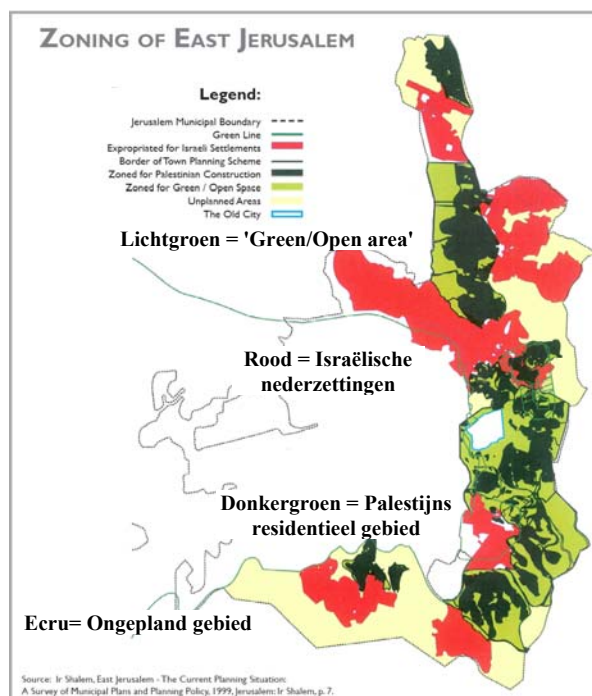
⁹ In de bijlage kan je op pg.127-131 een interview lezen met de woordvoerder van Naturei Karta in Oost-Jeruzalem, een beweging van orthodoxe joden gekant tegen het zionisme en dus tegen de staat Israël. Het geeft een tekenend beeld hoe religie ook fungeert als instrument om gebied te claimen. Volgens het joodse geloof is het verboden om een staat te ‘hebben’ vóór de komst van de Messiah. Dit staat letterlijk neergeschreven in het heilige joodse boek ‘Talmud’.

¹⁰ Knesset: Israëliisch parlement

maar in Ramallah¹¹ werkt.” Verantwoordelijke voor Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april) legt uit: “They have every right to chose to have their center of life under the Palestinian Authority, but don’t expect us to take them back. People of East-Jerusalem are not citizens, they’re residents.”

5.1.2 Ruimtelijke planning als politiek instrument

Ruimtelijke planning in Oost-Jeruzalem is, zoals Israëlish professor Oren Yiftachel (2003) het formuleert, “an important key to the creation and preservation of urban ethnic divisions”, waarbij “powerful groups, often linked to the state or urban regime, are able to ‘plan’ the city so as to exclude

Figuur 4 Ruimtelijke Planning Oost-Jeruzalem.
Bron: Ir Shalem

and/or segregate minorities.” Dat ruimtelijke planning een handig instrument is om letterlijk de stippellijnen van een etnocratisch beleid uit te tekenen blijkt uit de ruimtelijke planning van Oost-Jeruzalem (zie figuur 4) en volgende cijfers. Oost-Jeruzalem is 70 km² groot (Margalit, 2006, p. 38; N. Dakwar, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april). Van de 70 km² is 24 km² voorbehouden aan joodse nederzettingen. Van de resterende 46 km² is er voor 25 km² een plan opgemaakt en is 21 km² nog ongepland wat betekent dat er nog niet mag gebouwd worden. Van de 25 geplande km² in Oost-Jeruzalem is 16 km² ingekleurd als ‘green area’ of ‘open area’ voor de aanleg van parken, wegen of publieke gebouwen. Op ‘green/open area’ is het verboden voor inwoners

om te bouwen. Dat betekent dat er 9 km² van Oost-Jeruzalem overblijft waar Palestijnen legaal kunnen wonen en bouwen. Dat komt neer op 17 procent van Oost-Jeruzalem of 7,25 procent van Jeruzalem voor een Palestijnse bevolking die momenteel ongeveer 34 procent van Jeruzalem uitmaakt. De toegelaten 9 km² is haast volledig volgebouwd en correspondeert niet meer met de steeds toenemende Palestijnse bevolking (zie verder). Als je de ruimtelijke planning op kaart 4 bekijkt, kan je zien hoe de ‘green/open areas’, de ongeplande gebieden en de nederzettingen het residentieel Palestijnse gebied omsingelen, wat de Palestijnse dorpen tot enclaves maakt, afscheidt van de Westelijke Jordaanoever

¹¹ Ramallah is een stad gelegen in de Westelijke Jordaanoever.

en wat de uitbreiding van de Palestijnse dorpen hindert. Hieronder wordt het strategisch gebruik van ‘green/open areas’, nederzettingen, en beperkt residentieel gebied verder uitgediept.

Strategisch gebruik van ‘green/Open areas’

‘Green/Open areas’ zijn uiteraard niet per definitie een politiek wapen, vaak gaat het om de installering van meer parken, wegen, openbare gebouwen zonder dat daar een politieke bijbedoeling aan vast hangt. Maar, zegt Efrat Cohen Bar (persoonlijke mededeling, 2009, 3 mei) van de Israëlische organisatie Bimkom¹², in het geval van Oost-Jeruzalem “the preservation of nature and landscape is clearly used as a tool by which the state takes possession of land and ‘judaizes’ space. It is another tool to limit planning and building by the Palestinian population.” Volgens Suhail Khalilieh van het ‘Applied Research Institute for Jerusalem’ zijn “de ‘green areas’ zeer strategisch geplaatst rond de Palestijnse gebieden. De Oude Stad, de meest symbolische plek in Jeruzalem voor alle residerende religies, is bijvoorbeeld omringd met ‘green area’ (zie *figuur 4*).” Ongeveer één derde in Oost-Jeruzalem staat in de ruimtelijke planning ingekleurd als ‘green/open areas’. Dit zijn gebieden waar het verboden is voor de inwoners om te bouwen. De ‘green/open areas’ blijken echter niet toereikend om de Palestijnse residentiële bouw tegen te houden. Wegens het nijpende tekort aan toegelaten residentieel gebied in Oost-Jeruzalem bouwen veel Palestijnen in deze ‘green/open areas’ ondanks het feit dat ze daardoor het risico lopen dat hun huis door de Israëlische overheid vernield zal worden (*zie verder*). Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april), verantwoordelijke voor de portefeuille Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur van Jeruzalem erkent dit probleem: “There’s a debate and I think we’ve decided on too many pieces of ground to be kept green. Whatever, we’re now trying to correct that. This is up to the municipality to decide.”

Ontoereikend residentieel gebied in Oost-Jeruzalem / Huizenvernielingen

“Het grote probleem is dat men nog altijd dezelfde ruimtelijke planning heeft als tientallen jaren terug en dat die plannen al lange tijd niet meer voldoen aan de noden van de inwoners in Oost-Jeruzalem. Ze krijgen geen kans om legaal te bouwen”, stelt Sahar Vardi (persoonlijke mededeling, 2009, 21 april), medewerker bij ‘Israeli Committee against House Demolitions’. Sinds 1967 is in Oost-Jeruzalem een steeds groter wordende kloof ontstaan tussen de bevolkingsgroei en het beschikbaar land om huizen te bouwen (Abdelrazek & Tofakji, 2008, p. 17). Van 68000 Palestijnse Jeruzalemmers in 1967 tot ongeveer 270000 in 2009, zo een 34 procent van geheel Jeruzalem. De ruimtelijke planning werd echter niet aangepast waardoor het toegelaten residentieel gebied niet meer toereikend is. Dit geeft de inwoners van Oost-Jeruzalem twee keuzes: illegaal bouwen of uit Oost-Jeruzalem verhuizen naar de

¹² Deze organisatie houdt zich bezig met het toezicht op het rechtvaardig en democratisch verloop van ruimtelijke planning in Israël/Palestina.

Westelijke Jordanoever. In het laatste geval riskeren ze dat hun identiteitskaart, dat hun recht geeft op de status van ‘permanent resident’, wordt ingetrokken omdat hun ‘center of life’ niet meer in Jeruzalem ligt (*zie 5.1.1*). Dit betekent dat ze geen toegang meer hebben tot Jeruzalem omdat ze geen residenten van Israël meer zijn. In het eerste geval, indien ze bouwen op ‘green/open/unplanned area’ kunnen ze geen geldige bouwvergunning verkrijgen en riskeren ze dat de Israëlische staat hun huis vernielt. Bijna zonder uitzondering zal men verkieszen illegaal te bouwen ondanks het risico op een huizenvernieting¹³. Jeruzalem verliezen is een te hoge kostprijs. Israëlisch advocaat Daniel Seidemann stelt: “More than 50 percent of the houses in East-Jerusalem are illegal. For the simple reason that there are no town plans which allow for construction. Which means that only the houses that existed in 1967 are legal or the small number of houses that receive building permits.”

Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april), verantwoordelijke voor de portefeuille Oost-Jeruzalem op het stadsbestuur erkent dat er in het verleden fouten zijn gemaakt: “I don’t think we’ve been totally fair for the last years to the people that live in East-Jerusalem. Part of the reason why they built without permits is because the plans were not adequate and didn’t allow enough buildings to be built. We’re trying to correct it now.” Op 5 mei 2009 presenteerde burgmeester van Jeruzalem Nir Barkat het nieuwe ‘Masterplan for Jerusalem’ dat 13550 extra ‘housing units’ ter beschikking zal stellen voor de inwoners van Oost-Jeruzalem (Municipality of Jerusalem, 2009, 5 mei). Dit plan werd op verschillende plaatsen met scepticisme onthaald. De Israëlische mensenrechtenorganisatie Ir Amim (Medzini, 2009, 6 mei) stelt dat de Palestijnse bevolking tegen 2030 waarschijnlijk zal stijgen tot 50 procent van Oost-Jeruzalem waardoor de bijkomende ‘housing units’ verre van voldoende zullen zijn. De extra ‘housing units’ worden tevens vooral ingepland in de buitenwijken van Jeruzalem (Municipality of Jerusalem, 2009, 5 mei), ver van centrum rond de Oude Stad waar Israël haar echte belangen heeft liggen.

Nederzettingen¹⁴

Eén derde van Oost-Jeruzalem bestaat uit nederzettingen. Het internationaal humanitair recht stelt nochtans dat “the Occupying Power shall not deport or transfer parts of its own civilian population into the territory it occupies (UNHCR, 1949).” Men schat dat op dit moment zo een 195000 kolonisten in Oost-Jeruzalem wonen (OCHA, 2009, p.7). De Israëlische mensenrechtenorganisatie B’Tselem acht dat de meeste nederzettingen gebouwd zijn op privaat Arabisch grondgebied (B’Tselem, 2009, 19 juli). Sinds 1967 heeft men strategisch nederzettingen gebouwd in Oost-Jeruzalem (*zie figuur 4*) (Abdelrazek & Tofakji, 200B, p.30). In en rond Jeruzalem kan je drie ringen van nederzettingen

¹³ Wegens de hoge prevalentie van huizenvernietingen in Oost-Jeruzalem zal ik dit onderwerp verder uitwerken in een apart hoofdstuk (5.1.3).

¹⁴ In de bijlage kan je op pg.78-81 een verslag vinden over de tour van de Israëlische vredesorganisatie Ir Amim doorheen Oost-Jeruzalem. Deze tour geeft een beeld over, onder andere, de nederzettingen in Oost-Jeruzalem.

onderscheiden. De buitenste ring bestaat uit nederzettingen die buiten de stadsgrenzen van Jeruzalem liggen, de idee van een ‘Groter Jeruzalem’ ondersteunen en de Palestijnse dorpen in Oost-Jeruzalem afsluiten van de Westelijke Jordaanoever. Dit plan wordt ondersteund met de route van de Muur (zie rode lijn, figuur 5), die deze gebieden tot ver in de Westelijke Jordaanoever zou insluiten bij Jeruzalem, en door de bouw van exclusieve verbindingswegen. De middelste ring bestaat uit de nederzettingen die binnen de grenzen van Jeruzalem liggen. De binnenste ring omvat de infiltratie van joodse nederzettingen binnen Arabische dorpen gelegen rond de Oude Stad door middel van overname van huizen. Sinds de jaren 1990 werd duidelijk dat het geboortecijfer van Palestijnen veel hoger lag en dat Israël de demografische strijd wel eens zou kunnen verliezen (Abdelrazek, Tofakji, 2009, p. 31). Dit leidde tot een agressievere nederzettingenpolitiek die niet enkel meer als doel had de Arabische dorpen en de Oude Stad te omcirkelen maar om de demografie binnenin de Arabische dorpen te wijzigen. Omwille van de eigen dynamiek van de strategie in de ‘binnenste ring’ zal ik in dit deel kort de twee buitenste ringen bespreken en in een apart hoofdstuk de overname van huizen in de Palestijnse dorpen rond de Oude Stad (binnenste ring).

Figuur 5 Groter Jeruzalem. Bron: Ir Amim

Eén van de meest besproken en cruciale gegevens in de buitenste ring van Israëlische nederzettingen rond Jeruzalem is het gebied E-1 (zie figuur 5) in de Westelijke Jordaanoever. E-1, zo een 12 km² groot is een gebied gelegen tussen Jeruzalem en de joodse nederzetting in de Westelijke Jordaanoever Ma'ale Adumim (Ir Amim, 2009). De staat Israël heeft het plan om op dit gebied een joodse nederzetting te creëren daarmee een continuïteit vormend tussen Ma'ale Adumim en Jeruzalem. Dit plan zou de Arabische dorpen in Oost-Jeruzalem helemaal

afschieden van de Westelijke Jordaanoever en daarmee de kans op een tweestatenoplossing dwarsbomen. Op dit moment staat er reeds een Israëlisch politiekantoor en onder E-1 zijn al waterleidingen en elektriciteitskabels aangelegd (S. Kreimer, persoonlijke mededeling, 2009, 25 april). De aanleg van E-1 wordt op dit moment tegengehouden door de Verenigde Staten.

De nederzettingen binnen de grenzen van Jeruzalem (de middelste ring, zie figuur 5) zijn er in verschillende golven bijgekomen (Hodgkins, 1998, p. 45). De eerste golf van nederzettingen, waaronder French Hill, was om de toegang tot de Klaagmuur vanuit West-Jeruzalem te verzekeren en de joodse wijk in de Oude Stad her op te bouwen. De tweede golf in de jaren '70 verankerde de joodse aanwezigheid in de uiteinden van Oost-Jeruzalem: Gilo in het zuidwesten, East Talpiot in het zuidoosten, Neve Ya'acov in het noordoosten en Ramot in het noordwesten. De derde golf had als

bedoeling de controle over het noorden te vergroten met onder andere de nederzetting Pisgat Ze'ev. In 1991 volgde de vierde golf van nederzettingen, ondermeer Har Homa, die een buffer creëerde tussen de Arabische dorpen in Oost-Jeruzalem en de Westelijke Jordaanoever.

5.1.3 Huizenvernielingen

“Een joods huis gebouwd zonder vergunning is een stedelijk probleem. Een Palestijns huis gebouwd zonder vergunning is een strategische bedreiging (Margalit, 2006, p. 97).” In hoofdstuk 5.1.2 zagen we reeds hoe huizenvernielingen in Oost-Jeruzalem vaak het gevolg zijn van een ontoereikende ruimtelijke planning. Wegens de hoge prevalentie in Oost-Jeruzalem zijn huizenvernielingen ‘de moeite waard’ om als apart instrument behandeld te worden. Een rapport opgesteld door ‘the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs’ deelt mee dat ongeveer 1500 huizenvernielingen, thuis voor 9000 Palestijnen, in Oost-Jeruzalem in de wachtrij staan om uitgevoerd te worden (OCHA, 2009). Minstens 60000 Palestijnen leven in een huis zonder geldige bouwvergunning en lopen daardoor ook het risico op een huizenvernieling.

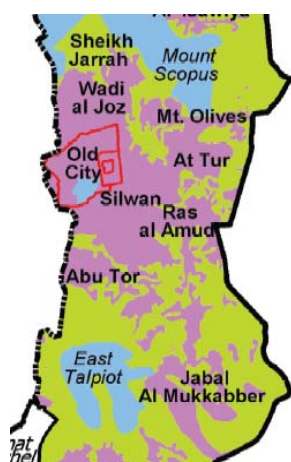
De ‘Planning and Building Law’ is dezelfde voor Oost- en West-Jeruzalem. Desondanks ligt het aantal huizenvernielingen in Oost-Jeruzalem een stuk hoger dan de huizenvernielingen in West-Jeruzalem (B’Tselem, 2009; ICAHD, 2009). Volgens Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april), verantwoordelijke voor de portefeuille Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur van Jeruzalem, is er geen sprake van discriminatie: “it’s under the same law but there are more violations in East –Jerusalem, so we demolish more houses. I don’t think you can say there’s a discrimination.” Volgens Meir Margalit, raadgever in het stadsbestuur van Jeruzalem is de ‘Planning and Building Law’ zodanig opgesteld om de belangen van de joodse meerderheid te kunnen dienen (Margalit, 2006, p. 36). “De wet is dezelfde, maar er zijn twee belangrijke verschillen. Ten eerste is de wet niet aangepast aan de bouwtradities en de cultuur van een rurale, samenhangende Palestijnse samenleving. Ten tweede, als een jood of een Israëli een huis wil bouwen neemt hij een advocaat onder de arm waardoor de klus in één jaar tijd geklaard is. Wegens de slechte socio-economische situatie in Oost-Jeruzalem kan een Palestijnse familie een advocaat, die doorgaans even veel kost als een bouwaanvraag, niet betalen (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april).” Israëliisch advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 20 april) haalt er cijfers bij: “From 2004 until 2008, there were 9366 building permits given in West-Jerusalem and 799 in East-Jerusalem. That gives an idea...how equitable it is.”

Naast de beperking op residentieel gebied in de ruimtelijke planning voor Jeruzalem, heerst er ook een wettelijk bouwpercentage. In West-Jeruzalem en in de joodse wijken in Oost-Jeruzalem ligt dat tussen de 75-120 procent (Margalit, 2006, p. 40). In de Palestijnse wijken in Oost-Jeruzalem daarentegen ligt

dat tussen de 35-75 procent. De reden die daarvoor wordt opgegeven is om het rurale karakter van de Palestijnse traditionele gemeenschap te behouden. Daarbovenop is het kostplaatje van een bouwaanvraag voor de meeste Palestijnen heel duur. Jawad Siyam (persoonlijke mededeling, 2009, 18 april), inwoner van het Palestijnse dorp Silwan vertelt: “In Silwan is het goedkoper om een huis af te breken dan een huis te kopen. Een bouwaanvraag kost al gauw 300000 Shekel (54590 euro), om je huis te laten vernielen kost het je 60000 Shekel (10918 euro).”

5.1.4 Macht kolonisten en de ‘house to house combat’¹⁵

Hoofdstuk 5.1.2 behandelde de twee buitenste ringen van nederzettingen in en rond Jeruzalem. De binnenste ring van nederzettingen slaat op de infiltratie van joodse kolonisten in Arabische dorpen om zo een joodse ring te vormen rond de Oude Stad. In tegenstelling tot de twee buitenste ringen gaat men hier werken met het overnemen van Palestijnse huizen om zo de interne demografie in een Palestijns dorp te wijzigen in het voordeel van Israëli's/joden. Een geslaagde demografische missie zou er namelijk tot leiden dat bij een opdeling van Jeruzalem een oorspronkelijk Palestijns dorp met een meerderheid aan Israëli'sche eigenaars bij de Israëli'sche staat zou gevoegd worden. Volgens de Israëli'sche vredesorganisatie ‘Peace Now’ (2009) wonen er ongeveer 2000 kolonisten binnenin Palestijnse dorpen. Deze nederzettingen, stelt Hagit Ofran van Peace Now (2009b, 20 juni) “are meant to create an irreversible situation which will prevent a two states solution based on a compromise in Jerusalem.”

Figuur 6: Nederzettingen in Palestijnse dorpen. Bron IPCC.

De gebieden waar dit plaats vindt, bevinden zich rond en in de Oude Stad en komen min of meer overeen met wat men de ‘Holy Basin’ noemt, de vulkanische kern van de geografische en demografische strijd. Het gaat om (zie figuur 6) de Palestijnse dorpen Sheikh Jarrah, Mount of Olives, Wadi Al-Joz, waar een nederzetting de verbinding zou maken met die van Sheikh Jarrah en die van de Mount of Olives, en Silwan (Abdelrazek, Tofakji, 2008, p. 38). Daarnaast zijn er de nederzettingen in de Oude Stad die strategisch ingenomen zijn bij ‘Haram Al-Sharif’¹⁶. De kolonisten richten hun pijlen ook op dorpen buiten de ‘Holy Basin’, met name in Ras al Amud, Abu Tor en Jabal Al Mukkabber (Peace Now, 2009b, 20 juni).

¹⁵ De bespreking van de binnenste ring van nederzettingen wordt hier apart behandeld omwille van de eigen dynamiek en strategieën.

¹⁶ Haram Al Sharif is een heilige plaats voor moslims. Hier staan de Al Aqsa moskee en ‘the Dome of the Rock’. Diezelfde plek is tevens voor joden een heilige plek, genaamd Temple Mount. Het is de plaats waar de twee joodse Tempels stonden en waar sommigen een derde Tempel willen zien staan.

De overname van Palestijnse huizen gebeurt op verschillende manieren. Een veel gebruikt instrument is de ‘Absentee Property Law’ (Knesset, 1950) daterend van 1950 (Y. Mizrachi, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april; M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april). Deze wet stelt dat grondgebied, dat na 29 november 1947 behoorde tot een inwoner van een Arabische staat of Palestijnen die hun grondgebied verlieten en vluchtten naar een staat die tot vijand van Israël werd uitgeroepen, kan geconfisceerd worden door de ‘Custodian of Absentee Property’. Deze laatste instantie kan het gebied doorverkopen aan de Knesset, het Israëlijsch parlement (Ir Amim, 2009). In 1967 werd op grote schaal gebruik gemaakt van deze wet om gebieden in Oost-Jeruzalem te nationaliseren. Sarah Kreimer (persoonlijke mededeling, 2009, 25 april), medewerker bij de Israëlijsche vredesorganisatie Ir Amim vertelt hoe hun organisatie in 2005 ontdekte dat de Israëlijsche overheid in het geheim nog steeds gebruik maakte van de ‘Absentee Property Law’ ondanks de belofte van de Israëlijsche overheid om deze wet niet meer toe te passen in Oost-Jeruzalem. “Advocaten bevechten deze wet want men misbruikt het om op grote schaal Palestijnse gebieden in te nemen zoals bijvoorbeeld het geval is in Silwan.” De Ierse politicoloog McGarry (1998) noemt dit “the project of ‘demographic engineering’ by settling in the ‘abandoned’ Arab houses (Yiftachel, 2003, p. 682)”. Naast de ‘Absentee Property Law’ werken kolonisten vaak met Palestijnse handlangers om de verkoop van huizen al dan niet in hun naam te regelen (*zie case study Silwan*). Ook huizenvernielingen zijn een instrument om Palestijnse eigendommen over te nemen. Meir Margalit, raadgever in het stadsbestuur van Jeruzalem en tevens veldcoördinator bij de organisatie ‘Israeli Committee Against House Demolitions’ verklaart: “It’s true that the house demolitions are another tool that the settlers use in order to get properties. We know many cases where Palestinian collaborators came to families with a suitcase full with dollars, they open it and say “we know that in three, four, five days the bulldozers will come and demolish your house. You have the choice to take the money and to save something for your children, or in five days nothing will remain.” From whom do the settlers know when a house is going to be demolished? It’s clear that they get information from the Municipality.” Dat leidt ons tot volgend onderdeel: de relatie tussen de kolonisten en de Israëlijsche overheid.

Macht kolonisten en hun relatie met de Israëlijsche overheid

**Figuur 7: kolonisten in het Palestijnse dorp Sheikh Jarrah.
Bron: eigen foto.**

In hoofdstuk 5.1.2 zagen we reeds hoe in de jaren 1990 de infiltratie van kolonisten in Arabische dorpen in Oost-Jeruzalem steeds prominenter op de voorgrond trad (Abdelrazek, Tofakji, 2008, p. 31). Reeds in de jaren tachtig probeerden kolonisten en de Israëlijsche overheid Palestijnse buurten te bevolken met joden/Israëli’s. Hagit Ofran (persoonlijke mededeling, 2009, 20 april) van de Israëlijsche organisatie Peace now legt uit waarom: “Today if you want to divide

Jerusalem, there is already a transparent border in Jerusalem: when you go to a Palestinian neighbourhood, you directly know because there are no Jews there vice versa. So the settlers say let's mix it, let's live inside the Palestinian side so that you cannot draw the border." Israëlich advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) toont aan hoe het Israëlich beleid ten opzichte van de infiltratie van kolonisten in Palestijnse dorpen doorheen de jaren is veranderd: "In the 1980's until 1992 supporting the settlers was a largely secret and clandestine policy. This was made public when the settlers moved into Silwan in 1991-1992. So this has been going on for twenty years but it intensified in recent years, part of it has to do with policies that were laid down by Ariel Sharon when he was Prime Minister in 2001, but also sympathy from other quarters within the Israeli government."

Men is zo unaniem over de hechte samenwerking tussen de kolonisten en de Israëliche overheid dat men zich kan afvragen in welke mate het wel over twee verschillende entiteiten gaat? Advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) beschrijft de relatie tussen beiden als "very incestuous". Ook Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april), raadgever op het stadsbestuur van Jeruzalem geeft aan dat "the government and the settlers have the same ideas." Eén van de meest interessante voorbeelden dat de kolonisten, het stadsbestuur van Jeruzalem, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en andere ministeries samenwerken bewijst de overname van het huis 'Beit Yehonatan' in Silwan (*zie ook case study*). Het huis 'Beit Yehonatan' heeft geen geldige bouwvergunning toch hebben er kolonisten intrek in genomen. De zaak ligt nu bij het gerecht. Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april) volgde de rechtszaak van dichtbij: "When the judge asks one of the settlers: "did you know before you entered the house in Beit Yehonatan that the house was illegal?" The settler said that they didn't know and that they didn't have reasons to know because they entered together with the Ministry of Housing, with the police, people from the Ministry of Interior and with the Municipality. Every one of them coordinated their entry in Beit Yehonatan."

Er zijn verschillende organisaties bestaande uit kolonisten die zich actief bezighouden met het 'verjoodsen' van Oost-Jeruzalem en het vergaren van Palestijnse eigendommen. De organisaties zijn vooral aanwezig in de gebieden in en rond de Oude Stad (Holy Basin) en hebben vaak hun eigen geografisch terrein. Zo is bijvoorbeeld de organisatie El Ad¹⁷ actief in Silwan, de organisatie Ateret Cohanim voornamelijk in de Oude Stad en de organisatie Nahalat Shimon in Sheikh Jarrah. De organisatie El Ad steekt haar doel niet onder stoelen of banken: "Our goal is to hold on to outposts¹⁸ in East Jerusalem and create an irreversible situation in the sacred basin¹⁹ around the Old City (Rapoport, 2006, 21 juni)." Israëlich advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) wijst

¹⁷ Deze organisatie wordt uitvoerig besproken in de Case Study Silwan.

¹⁸ 'Outposts' is een andere benaming voor nederzettingen.

¹⁹ 'Sacred Basin' betekent hetzelfde als 'Holy Basin'.

op de verwevenheid tussen de organisaties van kolonisten en de overheid: “Virtually all of the authorities are either influenced by or even sometimes carried out by the settler organisations. So this is not the settler organisations operating in isolation but operating in close cooperation with governmental authorities from the highest levels.”

Figuur 8: Bewakingspost bij nederzetting in Silwan. Bron: eigen foto.

“The settlers are one of the most powerful people in Israel (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” Hoe komt dat? Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april), raadgever in het stadsbestuur van Jeruzalem verklaart: “It is something that comes from the ‘army-culture’. They are people that have been in the army in the same regiment and they all come from the same political wing. The settlers know that they can trust the police and the Ministry because all of them come from the same cultural group.” Advocaat Nasrat Dakwar (persoonlijke mededeling, 2009, 20 april) bevestigt dit: “Kolonisten hebben zo een 40-tal leden zetelen in de Knesset en ze hebben zeer veel macht in het leger. De kolonisten hebben het Zionisme als motivatie en het leger heeft baat bij de nederzettingen omdat het op die manier van werk verzekerd is in de veiligheidsbranche.” De Israëlische organisatie Peace Now (2009b, 20 juni) bracht aan het licht hoeveel de Israëlische overheid investeert in de veiligheid van de kolonisten in Oost-Jeruzalem (zie *figuur 8*). “These security measures, which include permanent guards to every house, tight escort and in some places also transportation, are implemented by 350 private company guards (one guard for every five settlers), and is funded by the Ministry of construction and housing. In 2008, the cost of securing the settlers of East Jerusalem was 47,876 million Shekel²⁰.”

5.2 Palestijnse instrumenten

In de vorige hoofdstukken hadden we het reeds over de instrumenten die Israël hanteert om meer grondgebied in Oost-Jeruzalem bij Israël te verankeren. Maar hoe trachten de Palestijnse Jeruzalemmers zich te verdedigen tegen de geografische en demografische strijd die gevoerd wordt in Oost-Jeruzalem? Welke instrumenten en strategieën hanteren zij²¹? Palestijnen noemen het ‘Sumud’²², standvastigheid, niet-gewelddadig verzet tegen de bezetting (Sumud, 2009, 10 juli). Ahmed Rwaidy,

²⁰ Dit komt neer op 8,6 miljoen euro.

²¹ Enkel de voornaamste instrumenten zullen hier worden belicht.

²² In de bijlage kan je op pg.55-57 het interview vinden met Fares Khales, oprichter van de eerste middelbare school in Silwan, en Danny Felsteiner, muziekleraar in Silwan. Ook dit valt te kaderen in ‘Sumud’, echter niet direct om weerstand te bieden tegen de geografische en demografische strijd, maar in de eerste plaats om de levenskwaliteit in de Palestijnse dorpen te verhogen.

verantwoordelijke voor de 'Jerusalem Unit' bij de Palestijnse Autoriteit: "Het is een spel. Een spel waarvan nog niet duidelijk is wie zal winnen. Maar één ding is zeker, we moeten constant in het spel betrokken zijn, we moeten constant inzetten en meedoen. We mogen niet opgeven."

5.2.1 'Sumud' als alternatief: protesttenten

"This has never happened before in East-Jerusalem. Something like this doesn't occur anywhere (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april)." "For the Palestinians it is very important to have a protest tent, it's about the symbol of the tent. Probably it's the only way for them how to struggle after what's left. Any other sort of struggle has become prohibited (Y. Mizrahi, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april)." De actieve vorm van 'Sumud' tracht te zoeken naar alternatieve, geweldloze verzetsmiddelen tegen de bezetting. Op verschillende plaatsen in Oost-Jeruzalem waar veel huizenvernielingen of uitzettingsbevelen het dak boven de hoofden van de inwoners bedreigen hebben de inwoners protesttenten opgezet. De tenten dienen om nationaal en internationaal bewustzijn te creëren. De inwoners vertellen er hun verhaal aan nationale en internationale media, toeristen en politici. Daarnaast zijn de tenten een plaats voor solidariteit onder de inwoners zelf en een plek waar samen gebeden wordt. Rima Essa (persoonlijke mededeling, 2009, 27 april), media coördinatrice van het Palestijnse dorp Sheikh Jarrah: "De Palestijnen in Jeruzalem geraken steeds meer georganiseerd. Dat zie je aan de vele tenten die hier worden opgezet zoals in Silwan, Ras Khamis en At Tur. De tenten werken ook samen, we communiceren met elkaar."

Figuur 9: Protest tent Wadi Hilweh
Bron: eigen foto's

Figuur 10: Protest tent Al Bustan

Figuur 11: Protest tent Sheikh Jarrah

**Figuur 12: Protest tent A-Tur (Mount of Olives),
naast het afgebroken huis van Khaled en Tagrid (rechts)**

Figuur 13: Protest tent Ras Khamis

Momenteel staan er protesttenten in de ‘Holy Basin’: Al Bustan, Wadi Hilweh, A-Tur (Mount of Olives) en Sheikh Jarrah. Omwille van de vele huizenvernielingen in Ras Khamis²³ staat ook daar een protest tent. Zoals reeds eerder vermeld zijn huizenvernielingen een fenomeen dat in gans Oost-Jeruzalem voorkomt, al sinds 1967. De tenten daarentegen zijn een recente trend. “This is a recent and absolutely hopeful trend of Palestinians finally organising themselves to protest and act in concert. This is an interesting and important development that began the last year or two because the activities are intensified on the part of the settlers and governmental authorities. (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april).”

24

De tent van Um Kamel, Sheikh Jarrah

Figuur 14: Um Kamel en inwoner Sheikh Jarrah Amal Al Qasem

In november 2008 werden Abu Kamel-Al Kurd en zijn vrouw Um Kamel uit hun huis gezet. Een groep kolonisten beweert dat zij de grond gekocht hadden vóór 1948 en eisen daarom het eigenaarschap van de 28 huizen die op deze grond gebouwd zijn, waaronder het huis van de Al Kurds. Na de oorlog in 1948 leasete Jordanië dit gebied aan Palestijnse vluchtelingen die beschermde huurders werden in dit gebied. Het gerecht moet nog steeds oordelen wie de rechtmatige eigenaar is. In tussentijd is het huis van Um Kamel dichtgemetseld en mag niemand daar wonen. Als reactie daarop gingen Um Kamel en haar man in een tent (*zie figuur 14: Um Kamel, en figuur 11: protest tent*) wonen die ze opzetten op een grote open plaats niet ver van hun huis (Cobban, 2009). Een paar dagen na hun uitzettingsbevel stierf Abu Kamel-Al Kurd aan een hartaanval. Zijn vrouw Um Kamel zet haar actie voort en blijft in de tent: “In het begin sliep ik hier, maar dan is mijn man gestorven en begon ik problemen te krijgen aan mijn rug. Nu slaap ik bij één van mijn zonen. Sinds november 2008 heeft de politie al 6 keer mijn tent afgebroken, maar we bouwen ze telkens opnieuw op (Um Kamel, persoonlijke mededeling, 2009, 26 april).” Elke ochtend keert ze terug naar de tent. Alleen is ze echter nooit, dagelijks komen mensen van overal steun betuigen. Ook de media en politici komen naar het verhaal van Um Kamel luisteren, een verhaal dat meer dan twintig andere families in Sheikh Jarrah ook boven het hoofd hangt. “Though we're forced into tents, we Palestinians don't seek tents or donations or things like clothes from the international community. All we seek is our rights! (Um Kamel, geciteerd in: Cobban, 2009)” Op twee augustus 2009 werd de tent voor een zevende keer door de Israëlische politie neergehaald (Ma'an, 2009, 2 augustus).

²³ Ras Khamis is een Palestijns dorp in Oost-Jeruzalem, gelegen buiten de ‘Holy Basin’.

²⁴ In de bijlage op pg.85-88 kan je het volledige interview lezen met Um Kamel en mede-inwoner van Sheikh Jarrah Amal Al Qasem.

5.2.2 ‘Sumud’ als ingesteldheid: “like an olive tree deeply rooted to the ground”

Figuur 15: campagne tegen de etnische zuivering van Palestina. Bron: eigen foto.

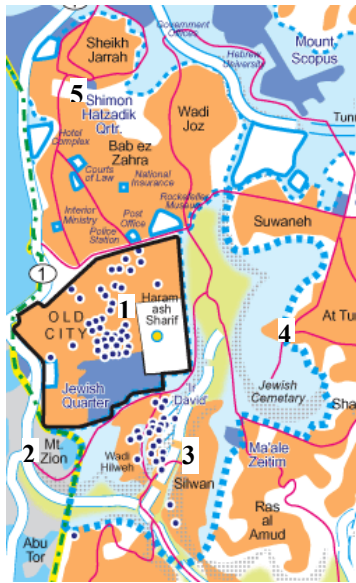
‘Sumud’ wijst tevens op een ingesteldheid. Jawad Siyam (persoonlijke mededeling, 2009, 18 april), inwoner van het Palestijnse dorp Silwan, illustreert: “Wij gaan niet weg uit ons huis. We zullen hier sterven. Zo denkt iedereen in Silwan er over. Wij werken met de kracht van mensen en daarom zullen we altijd in de meerderheid zijn. Iedereen weet dat het belangrijk is om te blijven. Israël gaat deze demografische strijd niet winnen.” Het is een vorm van geweldloos verzet door met zoveel mogelijk Palestijnen te blijven op de plaats waar de Israëlische overheid en de kolonisten hen weg willen. Het hogere geboortecijfer bij Palestijnen dan bij Israëli’s valt ook in deze strategie te kaderen. De olijfboom staat symbool voor deze ingesteldheid, diep geworteld in de grond. Fakhri Abu Diab (persoonlijke mededeling, 2009, 24 april), inwoner en activist te Silwan: “Wanneer ze komen, gaan we onze huizen sluiten. Weggaan doen we nooit. We sterven nog liever in onze eigen huizen.” Mede-inwoonster Aida Reshek (persoonlijke mededeling, 2009, 25 april) beaamt dit: “Israël mag mijn huis niet hebben. Al betekent het mijn dood.” “Onze strategie is: wanneer er een huis wordt vernield, dan bouwen we er één terug op dezelfde plaats (onbekende te Ras Khamis, persoonlijke mededeling, 2009, 29 april).”

Figuur 16: Khaled en Tagrid in de living van hun afgebroken huis

Khaled en Tagrid Sayed (persoonlijke mededeling, 2009, 28 april) wonen in A-Tur, het Arabische dorp op de ‘Mount of Olives’. Hun huis is begin 2009 afgebroken. Ze hadden geen geldige bouwvergunning maar hadden destijds 13000 dollar moeten betalen aan hun advocaat opdat hun huis niet zou worden afgebroken. “De politie zei dat het in orde was, dat ons huis veilig was. Wij hadden geen 13000 dollar, dat geld hebben we moeten lenen, dat we nu moeten terugbetalen.” Enkel de woonkamer staat er nog, de rest van het huis is afgebroken. Ondanks de hoge schulden, zijn ze vastberaden om terug een huis te bouwen op dezelfde plek. “Ik ga terug een bouwvergunning aanvragen. Ook al weet ik dat ik ze waarschijnlijk niet ga krijgen, maar ik ga toch proberen.” Khaled werkt in een Israëlische garage. Om hun schulden te helpen afbetalen is hun zoon gestopt met school. Nu werkt hij mee in de garage. “We zullen ons huis op dezelfde plaats bouwen. Het is ons land, het land van onze voorvaders, ik wil geen andere grond (K. Sayed, persoonlijke mededeling, 2009, 28 april).”

6. De verhoogde spanning in de 'Holy Basin'

**Figuur 17: 'Holy Basin area'.
Bron: FMEP**

De term 'Holy Basin', ook wel 'Historic Basin' of 'Sacred Basin' genoemd, is een erfenis van de onderhandelingen in 2000 in 'Camp David' tussen Israël, Palestina en de Verenigde Staten. De 'Holy Basin' omvat de voornaamste historische en heilige plaatsen voor de drie monotheïstische godsdiensten aanwezig: joden, christenen en moslims. Het behelst de Oude Stad en omliggende gebieden (*zie cijfers op figuur 17*), met name Mount Zion, Silwan (in het bijzonder de wijken Wadi Hilweh en Al Bustan), Mount of Olives (waar het Palestijnse dorp A-Tur ligt) en Sheikh Jarrah (voornamelijk de heilige plaats 'Shimon HaTzadik Tomb). De idee tijdens 'Camp David' was om dit gebied onder internationaal toezicht te plaatsen om op die manier de vrije toegang tot de heilige plaatsen te vrijwaren (PASSIA, 2009, 2 juli). De Palestijnse zijde zag dit als een zoveelste

poging van Israël om soevereiniteit in dit gebied –volgens internationaal recht onder bezetting- te claimen, en weigerde het voorstel.

“De 'Holy Basin' kan je met gemak de kern van het conflict noemen (S. Kreimer, persoonlijke mededeling, 2009, 25 april).” Dit gebied omvat een hoge concentratie aan symboliek, religie en nationalisme wat het een intens strijdtoneel maakt in het Israëlijs Palestijns conflict. “The 'Holy Basin area' is particularly the targeted area. I believe this is pretty much unique in terms of the rules of engagement, the goals and the methodologies. It's sort of the volcanic core of the conflict between Israelis and Palestinians (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” Wanneer ik rondvraag wat Israël hier wil bereiken krijg ik veel gelijkgestemde antwoorden. Volgens advocaat David Houry (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april) draait het om pure landconfiscatie waarbij de radius van 5 kilometer rond de Oude Stad zeer belangrijk is. Hoe dichterbij de Oude Stad, hoe belangrijker voor Israël.” Um Kamel (persoonlijke mededeling, 2009, 26 april), inwonster en activiste te Sheikh Jarrah, deelt deze mening: “De voornaamste reden dat ze het op gebieden als Sheikh Jarrah en Silwan gemunt hebben is omdat ze een toegangspoort naar de Oude Stad vormen.” Ook mede-inwoner van Sheikh Jarrah Maher Hanoun (persoonlijke mededeling, 2009, 26 april) bevestigt dit: “Ze willen de joden laten leven in een ring rond de Oude Stad. Silwan en Sheikh Jarrah maken deel uit van die ring.” Fakhri Abu Diab (persoonlijke mededeling, 2009, 24 april), inwoner en activist te Silwan meent dat burgemeester Nir Barkat de heilige plaatsen wil omvormen tot een toeristische attractie, waarbij vooral de Oude Stad, Silwan en Sheikh Jarrah het meest gevisieerd zijn. Dat toerisme een aantrekkelijk argument is bevestigt archeoloog Yonathan Mizrahi (persoonlijke

mededeling, 2009, 19 april): “A lot of Israelis believe that the archaeology, the culture, the heritage should be in the hands of the most developed country/society.”

Hoe kan je afleiden dat de ‘Holy Basin’ de plaats is waar op dit moment de strijd het hardst wordt gestreden? De Israëliische instrumenten besproken in hoofdstuk 5.1, komen intenser tot uiting in de ‘Holy Basin’. In minder dan één maand tijd ontvingen inwoners van Silwan (opnieuw), de Oude Stad en het dorp A-Tur vernielingsbevelen voor hun huis en kregen vier nieuwe families in Sheikh Jarrah een uitzettingsbevel voor hun huis (R. Essa, persoonlijke mededeling, 2009, 26 juni; Ma’an, 2009a; Ma’an, 2009c; Ma’an, 2009d; Ma’an, 2009e). Naast de massale huizenvernielingen kan je ook bewijzen vinden in de ruimtelijke planning voor Jeruzalem. Efrat Cohen Bar van de organisatie Bimkom²⁵ vertelt: “Gebieden rond de Oude Stad werden als ‘green area’ ingekleurd en de dorpen rond de Oude Stad moesten beperkt worden qua bouwpercentage.” Ten slotte wijst ook het hoge aantal kolonisten in de ‘Holy Basin’ op de intensiteit van de strijd. Palestijns cartograaf Khlalil Tofakji (persoonlijke mededeling, 2009, 2 mei) verklaart: “inside the ‘Holy Basin’ you will find a lot of settlers and Israeli flags. This is something you won’t see as much outside the ‘Holy Basin’.”

De instrumenten die Israël inzet in de geografische en demografische strijd worden niet enkel intenser uitgeoefend in de ‘Holy Basin’, er worden ook meer en andere strategieën gehanteerd (*zie verder hoofdstuk 7*). Advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) legt uit: “East-Jerusalem is largely about real estate. The Historic Basin is also real estate but it delivers also the basic materials for using religion, faith, holy sites and national consciousness.” In de ‘Holy Basin’ worden meer wapens in de strijd gesmeten. Hagit Ofran (persoonlijke mededeling, 2009, 20 april) vat de instrumenten samen: “In the ‘Holy Basin they’re using tourism, historical sites, historical stories, archaeology and religion to claim territory.”

“The battle for the Old City and the Holy Basin is on its way (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” De druk op de creatie van een tweestatenoplossing en daarmee de opdeling van Jeruzalem wordt steeds groter. Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april), raadgever op het stadsbestuur van Jeruzalem, is hiervan getuige: “They know that sooner or later Jerusalem will be divided according to the Clinton-parameters so they try to change the demographic profile of the area and to undermine any political solution in the future. What the government tries to do now is to create a corridor to surround the Old City. They do it in the south part in Silwan, they do it also in the Mount Scopus and in the Mount of olives and in the area of Sheikh Jarrah.” Ook Ahmad Rwaidy (persoonlijke mededeling, 2009, 27 april), ‘head of Jerusalem Unit’ bij de ‘Palestinian National Authority’ merkt op dat het Israëliisch beleid met betrekking tot de ‘Holy Basin’ intenser wordt: “After

²⁵ Bimkom is gericht op een rechtvaardige ruimtelijke planning in Israël/Palestina.

they surrounded East-Jerusalem by the wall and by settlements everywhere, they want to surround the Old City. Because of that you will find an intensified policy in Sheikh Jarrah, A-Tur and Silwan. It's a kind of ethnic cleansing.”

26

Maher Hanoun (persoonlijke mededeling, 2009, 26 april) woont met zijn gezin in Sheikh Jarrah²⁷. Zijn huis is, net als het huis van Um Kamel (zie 5.2.1), één van de 28 huizen die een uitzettingsbevel

Figuur 18: Maher Hanoun voor zijn huis in Sheikh Jarrah

hebben gekregen. De woonkamer in zijn huis is helemaal omgevormd tot een soort persconferentieruimte om nationale en internationale gasten te ontvangen en te informeren over het lot dat de vele inwoners in Sheikh Jarrah te wachten staat. “De eerste keer dat ze ons uit ons huis hebben gezet, moest ik mijn sleutels afgeven. Ik kreeg de keuze: drie maanden gevangenisstraf of mijn huis verlaten. We hadden 20 dagen om te verhuizen. Op de 21ste dag kwam de politie. Ik heb gekozen om drie maanden in de gevangenis te zitten. Om mijn meubels terug te krijgen, heb ik nog 120000 Shekels moeten betalen. De advocaten van de kolonisten boden heel veel geld voor mijn huis, maar wij blijven hier, we zullen hier sterven.” Maher Hanoun heeft een tweede ultimatum gekregen tot 19 juli 2009. Tegen dan moet zijn huis ontruimd zijn, of een gevangenisstraf van onbepaalde duur en een boete zouden hem te wachten staan (AIC, 2009, 21 juli). Op 19 juli 2009 besloot de familie in hun huis te blijven. Talrijke sympathisanten kwamen die dag hun solidariteit betuigen en de internationale gemeenschap uitte haar ongenoegen over het Israëlisch beleid in Oost-Jeruzalem. Wegens de grote aandacht vond de uitzetting die dag niet plaats, het verleden heeft echter al meermaals uitgewezen dat op dit vlak uitstel geen afstel betekent. Op 2 augustus om halfzes ‘s morgens was het zover (Palsolidarity, 2009, 2 augustus). De Israëlische politie drong het huis binnen via de ramen. De familie Hanoun werd, samen met de aanwezige internationale activisten, met man en macht uit hun huis verwijderd. Niet veel later kwamen de kolonisten aan per vrachtwagen om de meubels van de familie Hanoun te verwijderen. Diezelfde dag werd ook de familie Al Ghawe in Sheikh Jarrah uit hun huis gezet. De ‘Palestinian Liberation Organization’ en de ‘special coordinator for Mideast peace’ van de Verenigde Naties spraken reeds hun veroordeling uit (Ma’an, 2009g, 2 augustus).

²⁶ Het volledige interview met Maher Hanoun kan je lezen in de bijlage op pg.89-90

²⁷ Silwan en Sheikh Jarrah zijn de dorpen in de ‘Holy Basin’ die op dit moment het meest bedreigd zijn. Silwan wordt uitvoerig besproken in de case study.

7. Huidige formule om de Israëlische greep op de ‘Holy Basin’ te versterken

De Israëlische overheid tracht in samenwerking met de kolonisten een joodse meerderheid in de ‘Holy Basin’ te verwerven opdat het de ‘Holy Basin’ op grond daarvan zou kunnen claimen indien het tot een opdeling van Jeruzalem komt. Hoofdstuk 6 gaf reeds aan dat omwille van het belang van de ‘Holy Basin’ de Israëlische overheid en de kolonisten hier een agressiever beleid voeren en meer middelen in de strijd gooien. Op 11 september 2008 is een rapport uitgelekt dat onthulde hoe de Israëlische overheid in samenwerking met de extreme organisaties van kolonisten haar greep op de ‘Holy Basin’ zou versterken (Eldar, 2009b, 20 juni; Seidemann, 2009). De ‘Jerusalem Development Authority’²⁸ kreeg de bevoegdheid over het plan en werd gesteund door de Eerste Minister van Israël en de burgemeester van Jeruzalem. Een grote rol werd toebedeeld aan de ‘National Parks Authority’²⁹ en de kolonistenorganisaties³⁰. Het doel van het plan, aldus de ‘Jerusalem Development Authority’ is “to create a sequence of parks³¹ surrounding the Old City in order to strengthen Jerusalem as the capital of the State of Israel.” Het plan was al goedgekeurd, maar werd niet publiek gemaakt. De Israëlische vredesorganisaties Ir Amim en Peace Now hebben het officiële plan kunnen bemachtigen en in mei 2009 publiek gemaakt. In verschillende nationale en internationale kranten stond de volgende dag dit te lezen: “Israel is quietly carrying out a \$100 million, multiyear development plan in some of the most significant religious and national heritage sites just outside the walled Old City here as part of an effort to strengthen the status of Jerusalem as its capital (Bronner & Kerschner, 2009, 20 juni).”

Dit project zelf is niet nieuw. Het dateert van 9 augustus 2005 toen resolutie 4090 genaamd “Bolstering the City of Jerusalem” op het kabinet van de Eerste Minister werd goedgekeurd (Prime Minister’s office, 2005, 15 mei; Peace Now, 2009a, 20 juni). Het gaat om een 8-jarenplan, van 2006 tot 2013, dat de Israëlische staat zonder medeweten van haar bevolking jaarlijks zo een tien miljoen euro kost (*zie kader volgende pagina*). Het rapport dat uitgelekt is in 2008, gaat om een verslag hoe ver men is gevorderd met dit project.

²⁸ Dit is een publiek orgaan dat bevoegd is voor de (economische) ontwikkeling van Jeruzalem.

²⁹ Overheidsorgaan bevoegd voor de bescherming en preservatie van natuur, landschap en erfgoed in Israël.

³⁰ Dit zijn private organisaties die de belangen van kolonisten verdedigen. Voorbeelden zijn: El Ad en Ateret Cohanim.

³¹ Nationale parken

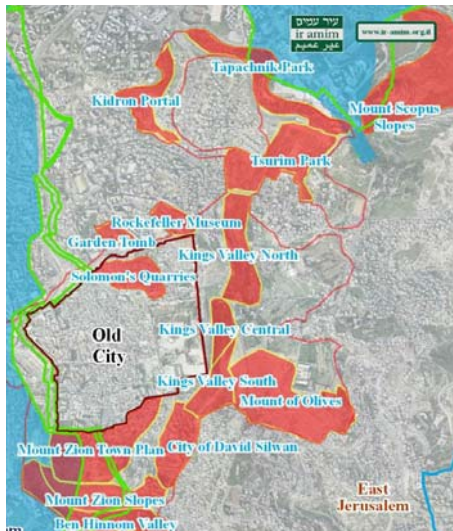
“We hereby decide to bolster Jerusalem's status as the capital of the State of Israel and to allocate NIS 50 million in each of the budget years of 2006-2013 for the renovation, development, and maintenance of the Old City basin and the Mount of Olives. A detailed multiyear plan of these issues, in the framework of the said approved state budget, will be devised by the Prime Minister's Office director general, the official in charge of budgets in the Finance Ministry, and the Jerusalem Municipality CEO. The plan's execution will be handled by the Jerusalem Development Authority [JDA], which will report on the performance of its tasks back to the aforementioned team of directors general. The budgets will be managed as a closed financial system, using subcontractors. In addition to the instructions of Clause 1 above, a sum of at least NIS 10 million from the annual tourism budget will be earmarked in 2006-2013 for the financing of tourist projects in the Old City.”

Resolution 4090, 9/8/2005, Prime Minister's Office.

Het kabinet van de Israëlische Eerste Minister gaf volgende officiële respons op het openbaar maken van het plan: “Jerusalem has been the eternal capital of the Jewish people for some 3000 years and will remain the united capital of the State of Israel. The government will continue to develop Jerusalem, development that will benefit all of Jerusalem's diverse population and respect the different faiths and communities that together make Jerusalem such a special city (Bronner & Kershner, 2009, 20 juni).” Israëlisch advocaat Daniel Seidemann (2009) en tevens oprichter van de mensenrechtenorganisatie Ir Amim omschrijft de elementen van het plan als “ the takeover of the public domain and Palestinian private property including home demolitions, accelerated planning and approval of projects, and the establishment of a network of parks and sites – archeological, historic, religious, national – steeped in and serving up an exclusionary, fundamentalist settler ideology.” De overname van het publiek domein, Palestijns grondgebied en huizenvernielingen zijn zaken die in geheel Oost-Jeruzalem plaatsvinden, weliswaar in hogere mate in de ‘Holy Basin’. Het gebruik van nationale parken en sites en de dominantie van de ‘settler ideology’ is echter typisch voor de ‘Holy Basin’ en zal daarom hieronder verder uitgewerkt worden. Let op, geen van deze laatste elementen is nieuw of een exclusief verhaal voor de ‘Holy Basin’. Het installeren van nationale parken voor politieke doeleinden en het opleggen van de ‘settler ideology’ om zo de ‘public mind’ over te nemen zijn elementen die ook al toegepast zijn om andere Palestijnse bezette gebieden te ‘verjoodsen’ zoals Hebron in de Westelijke Jordaanoever of de uitbreiding van de joodse wijk in Oude Stad in 1967. Het is de combinatie van elementen en de graad van intensiteit van de verschillende elementen die het beleid in de ‘Holy Basin’ uniek maken. Hagit Ofran (persoonlijke mededeling, 2009, 20 april) van Peace Now omschrijft deze formule als “the mixture of taking over properties for residential purpose, national parks, tourism, archaeology, educational programs, religion and making Jewish and Israeli people feel more connected to the places.” Het Palestijnse dorp in de ‘Holy Basin’ Silwan (zie case

study) is volgens haar “the model”, de plaats waar de implementatie van deze formule reeds het meest vergevorderd is en succesvol is bevonden.

7.1 Het gebruik van nationale parken

Figuur 19: Plan van nationale parken rondom de Oude Stad. Bron: Ir Amim.

Het rapport dat in september 2008 onderschept werd vermeldt de creatie van negen verschillende nationale parken (Peace Now, 2009a; Seidemann, 2009). Er is helaas geen ruimte om ze allemaal afzonderlijk te bespreken, maar het plan maakt duidelijk dat men de Oude Stad wil omringen met nationale parken en toeristische sites (zie *figuur 19*). De nationale parken vullen alle ‘open areas’ rond de Oude Stad op en lopen doorheen de Palestijnse dorpen Silwan, Wadi Joz, Sheikh Jarrah, A-Tur en meer. “The scheme is intended to create a green belt, but effectively a sovereignty belt, around the Old City (Kessel, Klochender, 2009).” Het gebruik van ‘green/open areas’ als politiek instrument om de Palestijnse expansie tegen te gaan is niet nieuw (zie *hoofdstuk 5.2.1*). In

Oost-Jeruzalem bleek het strategisch gebruik van ‘green/open areas’ echter niet voldoende, Palestijnen bouwden wegens een tekort aan residentieel gebied in de ‘green areas’ (zie *5.2.1*). Een effectievere strategie was nodig: het inplanten van nationale parken. Efrat Cohen Bar (persoonlijke mededeling, 2009, 12 juli) van de organisatie Bimkom³² legt uit: “In Jerusalem, after they realized that the municipality is not effectively keeping the open spaces in East Jerusalem and do not stop the expansion of Palestinian neighborhoods, they find the National Parks Authority and its national parks more effective. They are using this new/old tool in east Jerusalem since 2000.”

Het gebruik van nationale parken heeft zo een aantal voordelen tegenover het gebruik van ‘green/open areas’ (E.C. Bar, persoonlijke mededeling, 2009, 3 mei). Een nationaal park heeft een hogere symbolische waarde waarmee de Israëlich/joodse aanwezigheid en legitimatie kan benadrukt worden. Nationale parken zijn duidelijker afgebakend en trekken toerisme aan wat het bouwen van huizen op die plaats moeilijker maakt. Nationale parken vallen onder de bevoegdheid van de ‘National Parks Authority’ wat leidt tot minder bevoegdheden op lokaal niveau. Op legaal vlak krijgen nationale parken voorrang op eigendomsrechten van grondeigenaars. Veel van het grondgebied dat is bestemd

³² Bimkom richt zich op een rechtvaardige ruimtelijke planning in Israël/ Palestina.

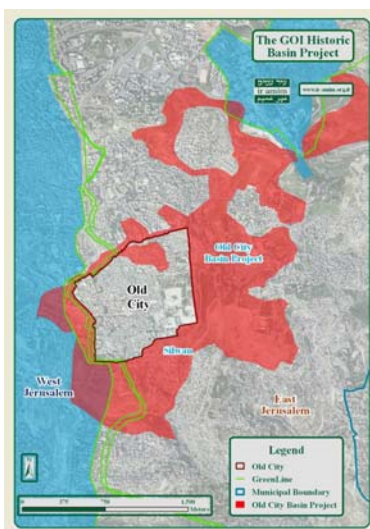
voor de creatie van de nationale parken werd lange tijd gebruikt door Palestijnen om onder andere olijven te oogsten (D. Seidemann, 2009).

7.1 De ‘settler narrative’ en overname van de public mind

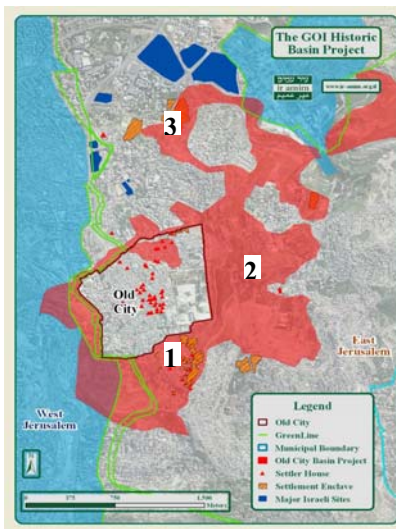
“Newly laid-out footpaths that take in the majestic views, new signs and displays being put up to point out significant places of Jewish history, Israeli archaeologists busy excavating to uncover evidence of the area's Jewish past (Kessel & Kochendler, 2009).” Het plan creëert een soort “biblical territorial reign” (Eldar, 2009b, 20 juni) of in de woorden van Hagit Ofran (geciteerd in: Bronner & Kershner, 2009, 20 juni) van Peace Now “an ideological tourist park that will determine Jewish dominance in the area.” De definitie van een ‘nationaal park’ wordt in de ‘National Parks Law’ omschreven als zijnde van ‘historisch belang’, een neutrale term die van toepassing is op alle culturen (E.C. Bar, persoonlijke mededeling, 2009, 3 mei). De nationale parken in het plan hierboven uitgelegd benadrukken echter enkel het joodse historisch erfgoed en sluiten daarbij zowel fysiek als symbolisch de andere aanwezige culturen uit. De ‘Holy Basin’ en Jeruzalem in haar geheel is nochtans eigenaar van talrijke historische en religieuze symbolen afstammend van meerdere volkeren, culturen en religies. Advocaat Daniel Seidemann (2009) bevestigt: “There are copious references to Jewish religious and historic sites in the plan. There is no mention of Muslim sites, and only two cursory mentions of Christian institutions.” Architecte Efrat Cohen Bar (persoonlijke mededeling, 2009, 3 mei) voegt toe: “Planning and development that consider only the Jewish heritage values of a site necessarily exclude and discriminate against its Palestinian residents.”

Wat bedoel ik met de overname van de ‘public mind’? Eén van de doelen van het plan is om het joodse/Israëliëse volk zich verbonden te laten voelen met hun erfgoed in de ‘Holy Basin’, zodat ze bij een opdeling van Jeruzalem de ‘Holy Basin’ niet zullen willen opgeven omdat het hen toebehoort. Dat probeert men te realiseren door massaal toerisme aan te trekken. Hagit Ofran van Peace Now die mee het rapport naar buiten bracht getuigt: “It was very hard for me to write the report because almost all of the components of the plan are so great! Finally somebody is giving some money to develop all the open spaces, the archaeological sites, to fix all the Jewish graves in the Mount of Olives... How can I be opposing such a thing?”

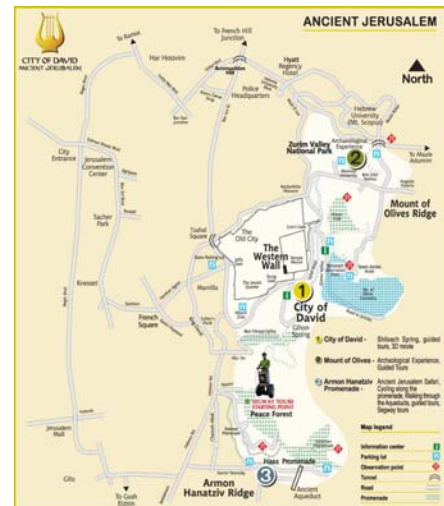
“Much of the government plan is being shaped by a group with a right-wing Zionist approach, emphasizing ancient Jewish religion and history (Bronner, Kershner, 2009, 20 juni)”. De invloed van kolonistenorganisaties in dit plan is duidelijk. Ongeveer elk deel van dit ‘Holy Basin’-plan omvat joodse nederzettingen: in het zuiden in Silwan (1), in het oosten nabij de Mount of Olives (2) en in het noorden in Sheikh Jarrah (3) (zie vergelijking figuur 20 en 21: de rode driehoeken zijn nederzettingen, het oranje gebied is eigendom van kolonisten en het blauwe gebied is eigendom van de Israëlische staat). Eén van de ‘subcontractors’ waar men in resolutie 4090 (zie kader inleiding hoofdstuk 7) over spreekt is de organisatie El Ad. El Ad is een kolonistenorganisatie die de joodse aanwezigheid en dominantie in het hart van de Palestijnse dorpen in Oost-Jeruzalem wil bestendigen door middel van toerisme, archeologie en nederzettingen (Seidemann, 2009). El Ad is vooral actief in Silwan (zie case study).

Figuur 20: 'Holy Basin'-plan.
Bron: Ir Amim

Figuur 21: Nederzettingen in Holy Basin. Bron: Ir Amim.

Figuur 22: Ancient Jerusalem volgens El Ad. Bron: El Ad Website.

De map van ‘Ancient Jerusalem’ (zie figuur 22) op de website van El Ad (2009) komt treffend goed overeen met de geviseerde gebieden in het ‘Holy Basin’-plan (Seidemann, 2009). Een brief daterend van 2006 van David Be’eri, oprichter van de organisatie El Ad, gericht aan de ‘National Parks Authority’ en de ‘Israel Antiquities Authority’, twee overheidsorganen die betrokken zijn in het ‘Holy Basin’-plan, werd onderschepd door de Israëlische vredesorganisatie Ir Amim (Seidemann, 2009). De brief onthult de nauwe samenwerking in het ‘Holy Basin’-plan tussen de organisatie en de Israëlische overheid (zie kader volgende pagina).

“The broad tourist activities, the center of which is the creation of an Ancient Jerusalem tourist realm uniting the City of David (zie figuur 22, nummer 1)-Mount of Olives (zie figuur 22, nummer 2)-Armon ha-Natiziv (zie figuur 22, nummer 3), at which sites we carry out daily tourist activities, [...] The growth of the settlement in the City of David and the new residential neighborhood on the Mount of Olives, sister to the City of David Settlement, [...] “I cannot detail all of the projects here.. because it is still forbidden to tell but, God willing, we shall see the results in short order, [...] We could not have expedited all of these without you, friend of Ir David [Elad], who stay in touch, make visits and extend assistance, when necessary...for which I express my gratitude.”

7.1 Conclusie

Het onthulde ‘Holy Basin’-plan heeft, in de woorden van de ‘Jerusalem Development Authority’, als doel “to create a sequence of parks surrounding the Old City in order to strengthen Jerusalem as the capital of the State of Israel (D. Seidemann, 2009).” Het plan is gedrenkt in een soort ‘settler narrative/ideology’ waarbij het joodse verhaal domineert en daarbij zijn aanwezigheid legitimeert. Het plan hecht geen belang aan het Palestijnse nationale verhaal, minimaliseert de christelijke en negeert de islamitische elementen. Indien de implementatie van het ‘Holy Basin’-project voortgaat zoals gepland, zet het een tweestatenoplossing, een toekomstige oplossing voor Jeruzalem en in het bijzonder voor de ‘Holy Basin’ op het spel (Peace Now, 2009a). Wetende dat de Palestijnse Autoriteit enkel een tweestatenoplossing zal aanvaarden indien Israël terugkeert naar de grenzen vóór 1967. “The case studies of East Jerusalem's national parks illustrate a general phenomenon whose extraneous political-demographic characteristics and motives cannot be ignored (E.C. Bar, persoonlijke mededeling, 2009, 3 mei).” Dit plan maakt duidelijk waar het de Israëlische overheid in samenwerking met de organisaties van kolonisten echt om te doen is: “Jerusalem has been the eternal capital of the Jewish people for some 3000 years and will remain the united capital of the State of Israel”, aldus de officiële respons van het kabinet van de Eerste Minister op het openbaar maken van het ‘Holy Basin’-plan (Bronner & Kershner, 2009, 20 juni).

8. Case Study: Silwan: In het heetst van de geografische en demografische strijd

Figuur 23: Silwan. Bron: Ir Amim

“Silwan is clearly unique in being the major battlefield of both a territorial and a symbolic struggle because of its historical resonance (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” Silwan³³ is een Palestijns dorp dat tijdens de zesdaagse oorlog in 1967 door Israël werd geannexeerd en geïncorporeerd binnen de grenzen van wat men Oost-Jeruzalem noemt. Het ligt ten zuidoosten van de Oude Stad, vlak aan de joodse wijk, de Klaagmuur, de ‘Temple Mount’ of ‘Haram al-Sharif’ en de ‘Al Aqsa’ Moskee. Mede door haar strategische ligging is Silwan de plaats waar de geografische en demografische strijd het meest intens wordt gestreden. Silwan in zijn geheel telt ongeveer 50000 inwoners. Niet geheel Silwan is bedreigd.

Het gaat voornamelijk om de wijk Wadi Hilweh, dat Israël Ir

David of ‘City of David’ noemt, en de wijk Al Bustan of ‘King’s Valley’ voor Israël. Naast haar strategische ligging zijn deze twee wijken van groot historisch en religieus belang voor Israël. Wadi Hilweh (figuur 23: groen gebied) wordt gezien als de plaats waar het vroegere Bijbelse Jeruzalem lag: de stad van Koning David, in het Hebreeuws Ir David genoemd. Deze plek omvat grote archeologische opgravingen en een toeristische site die je meeneemt naar de plek “waar het allemaal begon”. Al Bustan (figuur 22: geel gearceerd) wordt gezien als de tuin van Koning David. Deze plek wordt door Israël de ‘King’s Valley’ of ‘King’s Garden’ genoemd. Hier wil men een nationaal park aanleggen. Het enige dat Israël nog in de weg staat om ‘King’s Valley’ aan te leggen zijn de 1000 tot 1500 Palestijnse inwoners van Al Bustan die daarvoor zullen moeten uitwijken.

8.1 Doel aanwezigheid in Silwan

“This area concentrates all of the symbolic, biblical, narrative, territorial elements which turns this into a major battlefield in the Israeli Palestinian conflict (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april). Wat willen de Israëlische overheid en de kolonisten hier bereiken? Volgens de ‘Clinton Parameters’³⁴ zal Silwan met haar 50000 Palestijnse inwoners bij een opdeling van Jeruzalem deel uitmaken van een toekomstige Palestijnse staat (Ir Amim, 2009e, 20 juni). Dit wil Israël ten alle koste

³³ Silwan maakt deel uit van de ‘Holy Basin’.

³⁴ De Clinton Parameters (2000) stelden dat bij een opdeling van Jeruzalem, Arabische gebieden onder Palestijnse soevereiniteit zullen vallen en joods-Israëlische gebieden onder Israëlische soevereiniteit.

vermijden. “Israel wants to ‘judaize’ this area”, vertelt Meir Margalit, raadgever op het stadsbestuur van Jeruzalem en veldcoördinator bij ‘the Israeli Committee Against House Demolitions. Israëlish advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) voegt hieraan toe: “The government is determined that in this battle the settlers will be the foot soldiers of Israel. They want to turn Silwan into an ersatz biblical village and the reduction of the Palestinians presence in this area is clearly one of the settler’s goals.” In Silwan zien de kolonisten hun belangen verenigd in de private joodse organisatie El Ad (zie 8.2.2). Doron Spielman (AFP, 2008, 23 juni), medewerker bij El Ad, vertelt: “This is the most important place in the world for the Jewish people. We have been waiting for 2,000 years to come back to this area. Building a residential Jewish community is definitely a priority of the organization.” Fakhri Abu Diab (persoonlijke mededeling, 2009, 24 april), inwoner van Al Bustan en voorzitter van ‘the Bustan Local Committee’ beschrijft het doel van Israël in Silwan als “a policy of transfer” waarbij men Palestijnen wil wegdrijven naar gebieden die voor Israël van minder belang zijn.

De Israëlishche overheid en de kolonistenorganisatie El Ad willen bepaalde delen van Silwan –meer specifiek de wijken Al Bustan en Wadi Hilweh– omvormen tot toeristische trekpleisters en zetten daarbij de joodse geschiedenis in de kijker. Op diezelfde plek in Silwan wonen echter Palestijnen, wiens aanwezigheid en huizen zullen moeten wijken voor dit plan.

8.2 De succesvolle overname van Silwan: werkwijze

Hoe proberen de kolonisten en de Israëlishche overheid hun doel, namelijk een demografische en territoriale meerderheid, in Silwan te bereiken? Welke instrumenten hanteren ze daarvoor? In Silwan gebruikt men de instrumenten die van toepassing zijn op geheel Oost-Jeruzalem (zie hoofdstuk 5.1) zoals beperkt residentieel gebied in de ruimtelijke planning, huizenvernielingen, gebrek aan publieke diensten,... Omdat het deel uitmaakt van de ‘Holy Basin’³⁵ gaat men in Silwan nog iets verder dan in de rest van Oost-Jeruzalem. Hagit Ofran (persoonlijke mededeling, 2009, 20 april) van de Israëlishche vredesorganisatie Peace Now ziet de combinatie van de strategieën gehanteerd in Silwan, en vooral de intensiteit waarmee ze uitgeoefend worden, als een bedreigend succesvolle formule voor het overnemen van Palestijnse dorpen met Israëlishche nationale, joods religieuze waarde. “I think in the last five or six years they found the formula. They saw that it worked in Silwan. Silwan is definitely the model.” Israëlish advocaat Daniel Seideman bevestigt dat Israël delen van Silwan tracht te integreren op een manier die volgens hem “unprecedented” is. Het Bijbelse Jeruzalem van Koning David zou ontstaan zijn op de plaats waar nu Silwan ligt, een belangrijk element dat de legitimatie van

³⁵ In hoofdstuk 6 zagen we reeds dat de ‘Holy Basin’ extra veel aandacht krijgt van de Israëlishche overheid en de kolonisten omwille van haar strategische, nationale, religieuze en historische meerwaarde.

de ‘verjoodsing’ gemakkelijker maakt. De unieke combinatie/formule van religie, geschiedenis, archeologie, toerisme, het inspelen op de joods/Israëlische identiteit maakt de kans groot dat omvangrijke delen van Silwan definitief bij de staat Israël zullen horen.

Hieronder bespreek ik de voornaamste strategieën om een geografische en demografische meerderheid te verwerven in Silwan.

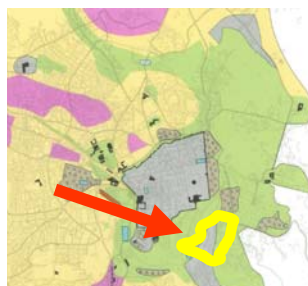
8.2.1 Ruimtelijke planning en huizenvernielingen

Discriminatie door middel van stedelijke planning enerzijds en huizenvernielingen anderzijds zijn zaken die niet enkel in Silwan maar in geheel Oost-Jeruzalem voorkomen (*zie hoofdstuk 5.1*). In Silwan wordt hier echter op grote schaal gebruik van gemaakt waardoor het belangrijk wordt om het van dichterbij te bekijken.

Ruimtelijke planning als wapen in de geografische en demografische strijd

**Figuur 24 Plan Geddes
Stedelijk plan 1919**

**Figuur 25 Plan Ashbee-Geddes
Stedelijk plan 1922**

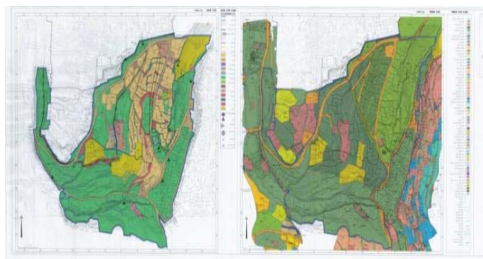
**Figuur 26 Plan Holliday
Stedelijk Plan 1934**

**Figuur 27 Plan E/M/9
Stadsbestuur Jeruzalem
1976-1977**

In Al Bustan, een wijk in Silwan waar de Israëlische overheid een nationaal park wil aanleggen ter ere van de Bijbelse Koning David, hebben de inwoners een vernielingsbevel voor hun huis ontvangen. De officiële reden luidt dat de huizen van Al Bustan volgens de ruimtelijke planning gebouwd zijn op ‘green area’, dus verboden om te bouwen. In hoofdstuk 5.1.2 zagen we reeds hoe ‘green areas’ vaak politieke doeleinden dienen. Ik wil dit hoofdstuk beginnen met de weerlegging van deze kritiek door Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april), verantwoordelijke voor de portefeuille Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur van Jeruzalem. Op de stadsplannen (Jerusalem Municipality, 2009) van Jeruzalem die ik van hem gekregen heb, staat Al Bustan steeds ingekleurd als ‘green area’, gebied

waar niet gebouwd mag worden³⁶. Hij wil me via deze plannen aantonen dat het niet het stadsbestuur van Jeruzalem is dat Al Bustan als ‘green area’ heeft ingekleurd met als doel alle huizen in Al Bustan te kunnen vernielen. Op de plannen kan je zien dat de Britten in 1919 Al Bustan ook als ‘green/open area’ bestempelden. “It has been that way for the last hundred years even in the plans made by the British and the Jordanians. The assumption was that all of the valleys that surround the Old City should be kept open. It’s not political (Y. Segev, persoonlijke mededeling, 2009, 30 april).” Wat zijn verhaal niet vertelt, is dat de 265000 Palestijnse inwoners volgens de ruimtelijke planning voor Jeruzalem slechts op 7,25 procent legaal kunnen bouwen waarvan het merendeel reeds is volgebouwd. Dit laat hen twee keuzes: illegaal bouwen of uit Jeruzalem trekken. In het eerste geval riskeert men een huizenvernieling, in het tweede verlies van hun residentierecht in Jeruzalem.³⁷ Daarbovenop is het in Silwan extra moeilijk een vergunning te verkrijgen omwille van archeologische en strategische redenen, zowel in de wijken Wadi Hilweh³⁸ als in Al Bustan. “Neglect of planning is more justified in the area of Silwan because of its historical and archaeological importance and the landscape importance in terms of the visual character surrounding the Old City (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april) geeft toe dat “we haven’t been totally fair for the last years to the people that live in East-Jerusalem. We’re trying to correct it now.” Wanneer ik vraag of dit ook voor Wadi Hilweh en Al Bustan geldt reageert Segev: “I mean than in the parts that are not part of the world heritage like the City of David or the Ancient City.”

Figuur 28: Plan 11555. Maakt deel uit van het Jerusalem Masterplan bekend gemaakt op 5 mei 2009.

Stadsplan 11555 is het meest recente stadsplan voor Silwan. Het plan maakt deel uit van het ‘Masterplan for Jerusalem’, een nieuwe ruimtelijke planning voor Jeruzalem dat op 5 mei 2009 publiek werd gemaakt. Het ‘Masterplan’ zal meer residentieel gebied toelaten in Oost-Jeruzalem. Plan 11555 maakt duidelijk dat dit echter niet het geval zal zijn voor de wijken Wadi Hilweh en Al Bustan in Silwan. Plan 11555 stelt dat er geen constructie toegelaten is in “the Bustan area” en dat de huizen uiteindelijk ruimte zullen moeten maken voor de aanleg van een park (Seidemann, 2009; Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april). Daarnaast verbiedt het plan in ‘Ir David’, het hart van de archeologische opgravingen dat in ruime mate overeenkomt met de Palestijnse wijk Wadi Hilweh, ontwikkelingen door te voeren die niet te maken met het archeologisch park. De legaliteit van het ‘Masterplan’ wordt op dit moment aangevochten omdat het geen ruimte liet voor publieke inzage en goedkeuring, wat nochtans wettelijk verplicht is. Voor Bimkom, een organisatie die zich bezig

³⁶ zie figuren 24-27. Al Bustan staat in het geel omringd. Groen gebied op een stadsplan betekent ‘green area’, gebied waar men niet mag bouwen.

³⁷ Zie hoofdstuk 5.1.1

³⁸ De wijk Wadi Hilweh wordt ingepalmd door het archeologisch park ‘City of David’ of ‘Ir David’.

houdt met rechtvaardige ruimtelijke planning in Israël/Palestina, is de periode waarin het plan ter inzage zou liggen van cruciaal belang. Architecte Efrat Cohen Bar van Bimkom zou me op de hoogte brengen van hun analyse van het ‘Masterplan’. Op 21 juni 2009 krijg ik volgend antwoord: “The Minister of Interior stopped the process of submitting the plan for objections, because they contain ‘too much to the Arabs’ (E.C. Bar, persoonlijke mededeling, 2009, 21 juni).” De laatste stand van zaken ontving ik 12 juli 2009: “last week we sent a letter to The Minister of Interior telling him that we believe he is acting against the law. We published it in the newspaper. We will see what happens (E.C.Bar, persoonlijke mededeling, 2009, 12 juli).” Hoewel plan 11555 dus officieel nog niet mag uitgevoerd worden, toont het wel al zijn gevolgen op het terrein (Seidemann, 2009): in de wijk Wadi Hilweh is men gestart met de aanleg van een ondergrondse parking en een groot openbaar gebouw en zijn er plannen voor de constructie van een synagoog. In Al Bustan kregen de inwoners op 10 juni 2009 hernieuwde vernielingsbevelen (Ma’an, 2009a, 26 juni).

Al Bustan: ‘88’ huizen bedreigd met vernieling, 1000 mensen op straat

Figuur 29 1967 – 4 huizen

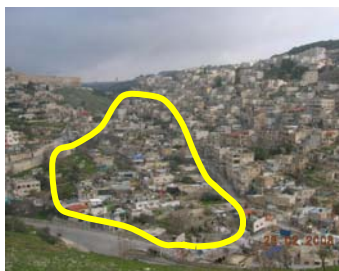
Figuur 30 1992 – 21 huizen

Figuur 31 1995 – 28 huizen

Figuur 32 2004 – 68 huizen

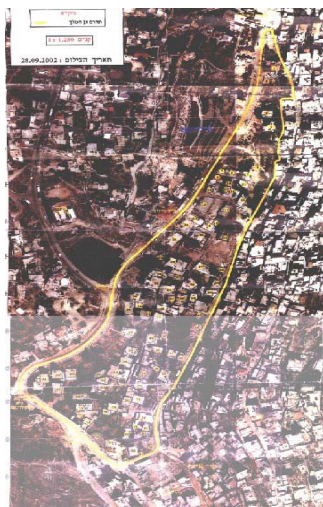
Figuur 33 2008 – ‘88’ huizen

In 1967 stonden in Al Bustan 4 huizen, vandaag biedt het huisvesting aan zo een 1500 inwoners (*zie foto 29-33*, Jerusalem Municipality, 2009). Pas in 1994 ondernam het stadsbestuur actie tegen de illegale bouw van de huizen in Al Bustan omdat vanaf dan zeer veel huizen werden bijgebouwd (Ir Amim, 2009e, 20 juni). Tegen 23 huizen werden toen legale stappen ondernomen. Op 11 november 2004 beval stadsingenieur Uri Shitreet in een officiële brief aan het ‘Department of Building inspection’ de verwijdering van 88 huizen in Al Bustan (*zie figuur 33*).

Deze brief werd in 2005 onderschept en publiek gemaakt. Bij de brief zat een luchtfoto van Al Bustan met daarop de huizen genummerd die vernield zouden moeten worden (*zie figuur 34*). De inwoners vroegen de ‘Israeli Attorney General’ halt toe te roepen aan de vernieling. Omwille van het grote internationale protest stemde toenmalig burgemeester Uri Lupolianski in 2005 toe om de vernielingen te bevroeren. Lupolianski stelde de bewoners voor een alternatieve ruimtelijke planning op te stellen voor Al Bustan die zowel rekening zou houden met de noden van de inwoners als de creatie van een nationaal park. Sinds 2005 werken de inwoners samen met architecte Ayala Ronel en advocaat Ziad Kawar aan dit plan, genaamd 11641 (Ir

Amim, 2009e, 20 juni). Op 5 november 2008 kreeg architecte Ayala Ronel een brief van Guy Dayagi, officieel medewerker bij het ‘Planning Bureau of the Ministry of Interior's Jerusalem District Planning Commission’ waarin hij mevrouw Ronel aanspoorde “not to waste her time (G. Dayagi, geciteerd in Ir Amim, 2009e, 20 juni)”. Dit ondanks eerdere berichten tussen beiden dat plan 11641 aan alle voorwaarden voldoet. Op 17 februari 2009 werd plan 11641 in de ‘Jerusalem District Planning Commission’ met 12 stemmen tegen 1 verworpen (Ir Amim, 2009e, 20 juni). David Khoury, medeadvocaat van de inwoners van Al Bustan getuigt: “Het plan heeft veel geld, tijd en moeite gekost, en dat om uiteindelijk afgekeurd te worden (D. Khoury, persoonlijke mededeling, 2009, 30 april).”

Op 22 februari 2009 kregen de inwoners van Al Bustan het bevel van het stadsbestuur om hun huizen binnen de 72 uur te evacueren (POICA, 2009a, 2 maart). Indien dit niet gebeurde zouden de autoriteiten optreden. Twee dagen daarvoor kondigde het stadsbestuur het plan aan om de inwoners van Al Bustan te verplaatsen: een deel naar een andere heuvel in Silwan, een deel naar Beit Hanina in het noorden van Jeruzalem. De inwoners brachten de bevelen tot vernieling van de huizen voor de rechtbank wat de uitvoering van de vernielingen tijdelijk opschortte.

Figuur 34 Luchtfoto met genummerde huizen
Bron: F.A. Diab

Om hoeveel huizen gaat het nu? “It depends. We (*het stadsbestuur van Jeruzalem*) are trying to find a way to develop it as a touristic area, create the park (*King’s Garden*) together with some (*benadrukt*) space for residential use. We might have to give up on some in order to develop the area. But I hope we will find a hundred percent solution (Y. Segev, persoonlijke mededeling, 2009, 30 april).” De media heeft het altijd over 88 huizen die zullen vernield worden. Dit klopt niet. De 88 huizen slaan op de bedreigde huizen in 2005. NGO’s praten echter nog steeds over 88 huizen tegen de pers omdat het anders te verwarrend wordt (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 1 mei). Op dit moment³⁹ gaat het officieel om 67 huizen, waarvan 57 huizen een gerechtelijke procedure hebben lopen (Miller, 2009). Het stadsbestuur

heeft via een interne regeling besloten om de huizen die gebouwd werden vóór 1992 niet te vernielen (*zie figuur 30*). Niet-gepubliceerde officiële documenten van het stadsbestuur stellen dat 21 huizen zouden mogen blijven staan (Miller, 2009). Volgens Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 1 mei), medewerker op het stadsbestuur, hangt het vooral af van druk van buitenaf hoeveel huizen er zullen vernield worden en dan nog is de kans groot dat de plannen niet zullen geannuleerd worden maar gewoon zullen worden uitgesteld. “Kijk maar naar het bevrozen van de huizenvernielingen in 2005, wanneer de tijd gunstig is voert men ze gewoon opnieuw uit.”

³⁹ Dit moment van schrijven: 29 juli 2009

Effectief, op 10 juni 2009 kregen de inwoners van Al Bustan opnieuw 100 bevelen tot vernieling van hun huizen (Ma'an, 2009a, 26 juni). Fakhri Abu Diab (persoonlijke mededeling, 2009, 25 juni), inwoner van Al Bustan en leidend figuur in de Al Bustan protesttent bevestigde dit bericht. Hij heeft drie 'demolition orders' gekregen voor zijn gezin: één voor hem, één voor zijn vrouw en één voor hen samen. Op 1 juli 2009 kregen ook 7 families in Wadi Hilweh vernielingsbevelen met als reden het bouwen zonder vergunning (Ma'an News Agency, 2009c). Dit in dezelfde week waarin burgemeester Barkat had aangekondigd 70 procent van de vernielingsbevelen in Oost-Jeruzalem te bevroeren (Hasson, 2009b, 29 juni). Huizen in de 'Holy Basin' komen hiervoor duidelijk niet in aanmerking.

40

"Het gaat niet om huizen, het gaat om veel meer, ze vernielen ons leven. Silwan is heilig voor ons. Ik zie de toekomst maar zwart in voor mijn kinderen en dat is zeer hard. Mijn kinderen vragen me soms waarom we niet kunnen reizen... omdat we bang zijn ons huis te verliezen als we weg gaan. Ze vragen me wanneer ze komen om ons huis te vernielen... Meestal kom ik liever niet naar huis omdat ik niet wil dat mijn kinderen die vragen stellen. Mijn buurjongen kwam naar de klas al wenend. De juffrouw was bezorgd en nam hem bij haar. Toen ze zijn rugzak opende zag ze dat er geen schoolgerief in zat maar dat het gevuld was met speelgoed. De jongen was bang dat de Israëlische politie zijn speelgoed zou vernielen. Ze vernietigen onze toekomst. Ik heb hier 20 jaar voor gewerkt, voor mijn huis, mijn familie, mijn kinderen,... en voor wat? Voor een zwarte toekomst? Wanneer ze komen, gaan we onze huizen sluiten. Weggaan doen we nooit. We sterven nog liever in onze eigen huizen. En dat is hoe iedereen er in Silwan er over denkt."

F.A. Diab, (persoonlijke mededeling, 2009, 24 april) huis nummer 22 (zie figuur 34) Al Bustan.

Figuur 35 Aida Reshek (rechts) met buurvrouw. Bron: eigen foto

"Elk moment kunnen ze komen om het huis te vernielen. "They want to take our house and our blood. We zijn bang. Ik kan niet slapen, niet eten. Ik pieker heel veel. Waarom mijn huis? Wanneer is het ons beurt? Ze hebben ons niets gevraagd. De mensen hier zijn heel moe, moe van het wachten, van de spanning, van de strijd die ze dagelijks leveren. Israël is niet bang van onze God. Israël mag mijn huis niet hebben. Al betekent het mijn dood."

A. Reshek, (persoonlijke mededeling, 2009, 25 april) huis nummer 67, Al Bustan.

⁴⁰ Meer getuigenissen van inwoners kan je lezen in de bijlage pg.9-13; 75-77; 82-84

8.2.2 'House to house combat', kolonisten, de overheid en El Ad

Figuur 36 Aantal kolonisten in Wadi Hilweh/Ir David.

Bron: Ir Amim

“De tactiek die men gebruikt om Silwan over te nemen is heel geleidelijk. Men neemt huis per huis in, niet alles tegelijk, maar één voor één, zodat het voor de buitenwereld niet al te veel opvalt en het geen al te extreme reacties veroorzaakt van de inwoners”, vertelt Yonathan Mizrahi (persoonlijke mededeling, 2009, 17 april), archeoloog en activist in Silwan. Op 10 oktober 1991 namen kolonisten in Wadi Hilweh⁴¹ (op foto 36: rode driehoekjes) 11 huizen in (D. Seidemann, 2009). Deze operatie kreeg de steun van toenmalig minister van ‘Construction’ Ariel Sharon (geciteerd in: Seidemann, 2009): “Ir David is of great importance to the Jewish people, historically, religiously and nationally. Jewish residence should be supported and encouraged.” Yitzhak Shamir, toen eerste minister, was gekant tegen de aanwezigheid van de kolonisten in Wadi Hilweh. De zaak werd voor het Hooggerechtshof gebracht, maar de kolonisten mochten toch blijven. In 1992 bracht een onafhankelijk onderzoekscomité genaamd Klugman een rapport uit waarin duidelijk werd dat de overheid en de kolonisten samenwerkten. De openlijke samenwerking tussen de overheid en de kolonisten werd daardoor tijdelijk stopgezet. Dit veranderde terug met het aantreden van Ariel Sharon als Eerste Minister. Op dit moment wonen zo een 60 tot 70 joodse families in het gebied Ir David (zie figuur 36: alle rode bolletjes en driehoekjes). Het is haast onmogelijk om de joodse aanwezigheid in Silwan niet op te merken: hun huizen zijn gemakkelijk te herkennen door de Israëliëse vlag die bovenaan wappert, de controleposten, de veiligheidsagenten en de camera’s.

Het gebied Ir David⁴² is ongeveer 12 hectare groot (Seidemann, 2009). Daarvan is 3,6 hectare (zie figuur 37: gebied in rood) eigendom van de Israëliëse overheid. Twee van die 3,6 hectare heeft ze kunnen claimen via eigendommen van Baron de Rothschild in de 20^e eeuw en gebied dat overgedragen werd via de ‘Absentee Property Law’⁴³ (zie hoofdstuk 5.1.4). Deze 2 hectare is in handen van het Joods Nationaal Fonds⁴⁴ (JNF). Wettelijk gezien moet ‘Absentee property’ tot nut zijn van het publiek, dus zowel Israëliërs als Palestijnen. Dat is hier niet het geval. Het JNF heeft op haar beurt al het verworven gebied overgedragen naar El Ad, de kolonistenorganisatie in Silwan. Het

⁴¹ Wadi Hilweh is het gebied dat Israël nu Ir David, Stad van koning David, noemt.

⁴² ‘Ir David’ is de Hebreeuwse benaming voor ‘City of David’ en komt in ruime mate overeen met de Palestijnse wijk Wadi Hilweh.

⁴³ Absentee Property Law: grondgebied dat na 29 november 1947 behoorde tot een inwoner van een Arabische staat of Palestijnen die hun grondgebied verlieten en vluchtten naar een staat die tot vijand van Israël werd uitgeroepen, kan geconfiscieerd worden door de ‘Custodian of Absentee Property’. Deze laatste instantie kan het gebied doorverkopen aan de Knesset, de Israëliëse regering.

⁴⁴ Het JNF is een multinationale non-profitorganisatie opgericht in 1901 door onder andere Theodor Herzl. Ze staat in voor het vergaren en ontwikkelen van grondgebied voor een exclusief joods publiek.

secretariaat van het JNF verklaarde in 1991 in de Knesset dat wanneer grond van het JNF openbaar wordt verkocht, “anyone can participate, except Arabs (citaat in: Seidemann, 2009).” De overige 1,6 hectare van de overheid heeft ze overgeërfd van het Britse mandaat of heeft de overheid zelf vergaard van Palestijnse eigenaars. Ook dit gebied werd overgedragen naar de kolonisten.

Figuur 37 Eigendomsverdeling Wadi Hilweh/Ir David.
Bron: Ir Amim

1 hectare (*figuur 37: gearceerd geel*) van de 12 hectare is in handen van joodse kolonisten die gebied vergaard hebben van Palestijnse eigenaars, vaak op semi-legale wijze. Rabbi Arik Aschermann (persoonlijke mededeling, 2009, 23 april) van Rabbis for Human Rights verduidelijkt: “For example you blackmail a Palestinian with a drug problem and get him into selling his house to you. It stinks but it’s legal.” Of zoals raadgever in het stadsbestuur Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april) het uitdrukt: “It’s not kosher but it’s legal.” Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april) over de aankoop van huizen in Silwan door Israëli’s: “They’ve purchased houses from people that lived there and they can do that. It’s a free market as easily as an Arab can buy a house in the Western part.” De overname en aankoop van huizen gebeurt ook vaak via de ‘Absentee Property Law’ en de laatste jaren meer en meer via Palestijnse handlangers of ‘Mukhtars’ zoals de Palestijnen hen noemen. Mukhtars knappen de vuile karweitjes van de kolonisten op. In Wadi Hilweh heb je één ‘gerenommeerde Mukhtar’ “but he’s isolated in the village. People don’t like him. (J. Siyam, persoonlijke mededeling, 2009, 18 april).” Kolonisten kunnen bewijzen dat ze voor het gebouw betaald hebben, “but from the other side the Palestinians don’t know that the house will pass to the settler’s side (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april).”

“In 1991 stierf mijn moeder. Volgens de islam moet je het lichaam van een pas gestorvene wassen. Er kwamen onbekende mensen op ons af. Ze zeiden dat ze de vingerafdruk wilden nemen van mijn moeder met als reden dat ze op die manier zouden kunnen bewijzen dat het huis van mijn moeder weldegelijk van haar is. Wij waren niet in de stemming om zulke zaken op zo een moment te regelen en gingen er van uit dat het in het voordeel van onze moeder zou zijn. Niet veel later werd het huis van mijn moeder ingenomen door kolonisten. Ze hadden haar vingerafdruk gebruikt als handtekening voor de goedkeuring van de verkoop van haar huis. Het was hun woord tegen het onze.”

Jawad Siyam, inwoner en activist in Wadi Hilweh (persoonlijke mededeling, 2009, 18 april).

Figuur 38: Beit Yehonatan.
Bron: eigen foto.

Naast legale manieren, vergaren kolonisten ook op illegale wijze gebouwen. In Silwan is er het voorbeeld van ‘Beit Yehonatan’, een huis zonder bouwvergunning bewoond door kolonisten. Dit huis met een meterslange Israëlische vlag (*zie figuur 38*) heeft een vernielingsbevel gekregen. Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april) hecht niet veel geloof in het vernielen van dit huis: “The Municipality says: “okay, there is a demolishing order, but there isn’t enough money to demolish all the illegal houses in Jerusalem, so there are priorities.” These priorities are never Jewish houses.” Yakir Segev (persoonlijke mededeling,

2009, 30 april), collega van Meir Margalit, repliceert hierop: “Beit Yehonatan is a symbol, I guarantee it will be demolished but unfortunately not everything that the court rules is efficient enough to carry out. There are so many houses at the same time that we don’t usually manage to enforce all the buildings, but there are no priorities.” Officieel bezitten de kolonisten 1 hectare in Wadi Hilweh, maar ze beweren zelf dat het om veel meer gaat.

Ten slotte is 7 hectare (*zie figuur 37: groen gebied*) grotendeels privaat eigendom van Palestijnen en een deel eigendom van de Kerk.

Macht van de kolonisten in Silwan

“The settlers and the government have a very incestuous relationship. All of the government properties required in Silwan have been turned over without any bidding process, any transparency to the extreme settler organisations. They’re given a monopoly. And that’s extremely, extremely problematic (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” Het zijn de kolonisten en de kolonistenorganisatie El Ad (*zie hieronder*) die het reilen en zeilen in Wadi Hilweh/Ir David controleren. Naast alle overheidseigendommen in Silwan die overgedragen werden naar El Ad, hebben de kolonisten er controle over alle archeologische opgravingen en sites en dient de ruimtelijke planning met betrekking tot Silwan (*zoals 11555*) het doel van de kolonisten. “Hier in Silwan spannen het stadsbestuur van Jeruzalem, El Ad en de kolonisten samen tegen de inwoners. Het argument is dat wij anti-joods zijn. Als Palestijn in Silwan ben je ofwel ‘stupid, that means that you accept their agenda’, ofwel ben je een ‘criminal’ (J. Siyam, persoonlijke mededeling, 2009, 18 april).”

El Ad

“El Ad is the most powerful settler⁴⁵ organisation in East-Jerusalem (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april). El Ad is een private organisatie van joodse kolonisten, die als doel heeft Silwan na 3000 jaar wachten terug in te geven aan het joodse volk. “Today, 70 percent of the City of David is in Jewish hands, and the idea is to acquire buildings on the Mount Zion hill next to it, in order to create a continuum with the Jewish Quarter”, de woorden van oprichter van El Ad David Be’eri (geciteerd in Eldar, 2009a, 3 april). El Ad is in beperkte mate ook actief in de Oude Stad en Mount Scopus, maar focust zich vooral op Silwan. In Silwan hebben ze een sterk en aantrekkelijk verhaal: het paleis van Koning David en het historische Jeruzalem zou op de plaats gelegen hebben waar nu Wadi Hilweh is. Daar waar nu de wijk Al Bustan ligt, zou de tuin van Koning David zijn. Het ontstaan van El Ad is grotendeels toe te schrijven aan één man, David Be’eri (Rapport, 2006b, 10 april; H. Ofran, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april). Hij werkte aanvankelijk bij de kolonistenorganisatie ‘Ateret Cohanim’, voornamelijk actief in de Oude Stad. In de jaren tachtig liet Be’eri zijn oog vallen op Silwan. Be’eri had een zeer goede vriend die als een vader voor hem was, zijn naam was Ariel Sharon. Sharon deelde zijn enthousiasme voor de idee van ‘the City of David’. In een reportage over El Ad op de Israëlische zender ‘Channel 2 liet men een tape horen met daarop David Be’eri, in gesprek met voormalig Israëlisch minister van ‘Homeland Security’: “We’ve purchased around 70 percent of the houses in Ir David, quietly, you don’t need to hear about it on the news, I work discreetly (D. Be’eri geciteerd in: Channel 2, 2009, 18 juni).” El Ad beschikt over zeer veel geld, voornamelijk afkomstig van private donoren uit onder andere Rusland en de Verenigde Staten. Er is veel ophef geweest rond het feit dat El Ad niet al haar donoren bekend wil maken. “El Ad has asked the ‘Association’s Registrar’ in Israel to exempt them from revealing the identity of their donors and that has been granted what we consider to be very problematic. Because they’re so controversial, they want them to be covert in many ways (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april).”

Relatie tussen El Ad en de overheid

“El Ad is functionally an agent but also the other way around, the government is an agent of El Ad. It’s complex, but it’s certainly not accidental. It’s a systematic assistance and cooperation between the governmental authorities and El Ad (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” El Ad en de overheid werken zeer hecht samen, er is een duidelijke operationele overlapping. “A lot of the governmental authorities are now vested in El Ad and a lot of the government policies are informed by the ideology of the settler organisations (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” Jawad Siyam (persoonlijke mededeling, 2009, 18 april) bevestigt dit: “El Ad is geïntegreerd in het stadsbestuur. Ze hebben mensen in elk comité van het stadsbestuur.” Waarom is de samenwerking zo

⁴⁵ Settler = kolonist.

nauw? Meir Margalit, raadgever op het stadsbestuur van Jeruzalem verklaart: “The government and El Ad have exactly the same ideas and aim in Silwan.” Daarnaast is er ook een financiële stimulans. Zoals reeds eerder vermeld beschikt El Ad over veel geld, “El Ad uses its budget to fill in something of the governmental void in area of Silwan (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” Volgens Rabbi Arik Aschermann (persoonlijke mededeling, 2009, 23 april) gaat het om een “very toxic and dangerous combination of nationalism and religion.” Een laatste reden voor deze intense samenwerking geeft Yonathan Mizrachi (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april): “The government cannot do what El Ad can do as a private association because the government has to consider all kind of laws that relate to governmental authorities. Private organisations don’t have to give report to anybody, a government has to.” Of zoals Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april) het verwoordt: “They are doing the dirty job that the government cannot make by themselves.” “Simply put, the government gave a private association, with a clear political drift, control over one of the most sensitive sites in Israel, if not in the entire Middle East (Rapoport, 2006b, 10 april).”

“El Ad is diegene die het voor iedereen moeilijk maakt. Zij willen ons hier weg. We hebben nog nooit iemand van El Ad ontmoet. Zij komen ’s nachts kijken naar de huizen. Ze hebben mensen, stromannen, die overdag de zaken met ons komen regelen.”³

O. Raiwde (persoonlijke mededeling, 2009, 25 april), woont in Al Bustan, Silwan.

8.2.3 Overname van ‘the public mind’, de kracht van de joods-Israëliëse identiteitsgevoelens.

In Wadi Hilweh wonen zo een 7500 Palestijnen. Met alle moeite en miljoenen die El Ad investeert in het opkopen van huizen en het aantrekken van Israëliërs/joden om hier te komen wonen, zijn er vandaag rond de 300 kolonisten in Silwan. Het is niet dat Silwan een ‘mixed neighbourhood’ is geworden waar Israëliërs naar toe gaan en waar het Israëliësch openbaar vervoer naar toe rijdt. Wanneer het ooit tot een overeenkomst komt om Jeruzalem op te delen, bestaat de kans dat de kolonisten zullen geëvacueerd worden. Men beseft dat er meer nodig is. Meron Rapoport (2006b, 10 april), journalist bij Haaretz⁴⁶ schrijft: “The battle for Jerusalem has another, less known side: the battle for the public opinion.” Men tracht massaal toerisme aan te trekken via heuse PR-campagnes. Op internetsites, radio en televisie maakt men reclame om het Oude Jeruzalem in de ‘City of David’⁴⁷ te komen bezichtigen. Maar, zo schrijft Rapoport (2006b, 10 april): “in fact, this is a kind of advertising campaign for Elad,

⁴⁶ Haaretz is een Israëliëse krant.

⁴⁷ Ter herinnering: The City of David/Ir David is de naam van het archeologisch park gelegen in de wijk Wadi Hilweh in het Palestijnse dorp Silwan. Het beheer van Ir David is in handen van de kolonistenorganisatie El Ad.

which operates the national park according to an agreement with the Israel Nature and National Parks Protection Authority.” Het Ministerie van Toerisme steekt hen een handje toe: “In some cases the Ministry of tourism helps them a lot, to encourage people to go to Ir David and to see the holy places. If you take the newspapers of Pesach you would see so many ads inviting people (H. Ofran, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april).” ‘El Ad/Ir David Foundation’ organiseert daarnaast ook educatieve programma’s in samenwerking met de Israeli Defense Forces (IDF), het Israëlische leger. “They bring almost every soldier to see the place (H. Ofran, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april).” Met de component ‘religie’ richt men zich op de joodse identiteit. Vooral joden die de diaspora bewust meegemaakt hebben zullen zich eerder associëren met de joodse dan met de Israëlische identiteit (Y. Mizrachi, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april). “The Jewish identity is mostly based on books like the Bible, the belief and the tradition. When Israel came to this country they wanted to look for material proof and this is how archaeology is related to history. After a while we needed this kind of material proof, because spirituality alone is not enough anymore. It is part of the Israeli agenda (Y. Mizrachi, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).”

Wat wil men daarmee bereiken? “I believe that what they have in mind is: let’s bring all Israeli Jews to visit this place and let them feel so much connected to the place so that in case of an agreement Israelis will say “no way, this is part of our history, that’s part of our holiness, we will never give it up and this is how it prevents the vision of Jerusalem (H. Ofran, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april).” Minister van ‘Strategic Affairs’ in 2007 en huidig minister van buitenlandse zaken Avigdor Lieberman (geciteerd in: Hoffman, 2007, 19 juni) lijkt deze stelling te bevestigen door in de krant ‘Jerusalem Post’ te verkondigen dat “Silwan will remain part of Israel forever. You can't transfer your history to anyone else.” Advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) treedt bij: “One of the reasons they’re using archaeology in order to become legitimate in Israeli eyes. And they’ve made considerable progress on that. The settlers were viewed to be semi criminal elements in large parts of Israel in 1990. They have been making major efforts, with good success, to appear to be like Mother Teresa and to be a common consensus.” “You just cannot talk against historical figures, against the Israeli idea”, illustreert archeoloog Yontahan Mizrachi (persoonlijke mededeling, 19 april). Ook de reeds aangehaalde Haaretz journalist Rapoport (2006b, 10 april) bevestigt dit: “They want the people of Israel to become accustomed to the idea that the City of David is among the places that cannot be given up, even in the context of a final status agreement.”

Een concrete stap om mensen aan de idee van de ‘City of David’ te laten wennen, werd reeds ondernomen door begin 2009 de straatnamen in Wadi Hilweh te veranderen in Hebreeuwse namen die verwijzen naar de ‘Stad van Koning David’. Volgens Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) maakt dit deel uit van “the attempt to turn this into a settler Disneyworld.” Ik toonde Jawad Siyam, inwoner en activist te Wadi Hilweh, mijn kaartje van Wadi Hilweh gevonden op

Figuur 39: Bron: google. Aanpassing Jawad Siyam.

thousands of Israelis and tourists are visiting the village without seeing one Palestinian (H. Ofran, persoonlijke mededeling, 2009, 20 april).”

Google. Ook hier werden alle straatnamen al aangepast aan de Hebreeuwse versie. Op figuur 39 zie je de map met daarop de originele straatnamen, ingevuld door Jawad Siyam. De straat die vroeger Wadi Hilweh heette is vervangen door de straat ‘Ma’lot Ir David’. De oorspronkelijke straat is één straat naar links, weg van Ir David, verplaatst. ‘Ein Silwan street’ heet nu ‘Hashiloah road’, de Hebreeuwse vertaling van het Arabische ‘Ein Silwan’. De inwoners werden hier niet van op de hoogte gebracht. “They want us to stop calling the place Silwan or the village of Silwan. It is the City of David and this is the place where Israelis should be. The Palestinians that are living there are totally erased from their presence there. It’s almost visible, you can repaint it, how

8.2.4 Archeologie als wapen in de strijd om Silwan⁴⁸

Figuur 40 City of David
Bron: eigen foto

Figuur 41: Map City of David. Bron Ir Amim

Onder de huizen in het Palestijnse dorp Silwan liggen de overblijfselen van 5000 jaar geschiedenis, generaties verscheidene volkeren en culturen. In de 19^e eeuw begon de Britse archeoloog Charles Warren met opgravingen in deze streek (Y. Mizrahi, persoonlijke mededeling, 17 april). De Ottomaanse heersers weigerden dat men onder de ‘Temple Mount’ zou graven, dus groef men ernaast, in het dorp Silwan. Warren ontdekte op deze plaats een watersysteem

waaruit hij afleidde dat op deze plaats het Bijbelse Jeruzalem moet gelegen hebben. De stadsmuren van wat men nu de Oude Stad noemt zijn maar 600 jaar oud, Jeruzalem is echter ouder dan dat en zou ontstaan zijn op de plek waar nu Wadi Hilweh ligt. Volgens de Bijbel zou Koning David 3000 jaar geleden Jeruzalem veroverd hebben op de Jebusieten en Jeruzalem tot hoofdstad van het Koninkrijk Israël uitgeroepen hebben. Dat op deze plek Jeruzalem zou ontstaan zijn, daar zijn de meeste archeologen het over eens. Er zijn echter nog steeds geen archeologische bewijzen gevonden die aantonen of Koning David hier effectief geleefd zou hebben. Het is op deze plek dat de ‘Ir David Foundation’, een dochterorganisatie van de private organisatie El Ad het archeologisch park ‘City of

⁴⁸ Verder lezen over dit thema kan in de bijlage pg. 3-8; 29-35; 134-135

David' of 'Ir David' heeft opgericht. Alles in het park, gidsen, filmpjes, archeologische opgravingen, is gericht op het bewijzen dat dit effectief de plaats is waar Koning David van Israël ooit geleefd heeft.

Archeologie en El Ad⁴⁹

Het archeologisch park 'Ir David' en alles er rond is onderhevig aan veel kritiek zoals het feit dat El Ad, een private organisatie met een duidelijk politiek doel, eigenaar is van het park. Op de website van het archeologisch park 'City of David' kan je het volgende lezen: "Following the Six Day War Jerusalem was united but a Jewish presence was missing from the City of David⁵⁰. In 1991 the first Jewish residents began to return to live in the City of David and today the area is a thriving Jewish community. The purpose of the 'City of David Visitors Center' is to bring as many people as possible to visit the area and to experience the place... where it all began (City of David, 2009, 1 juli)." Nationale en archeologische parken vallen normaliter onder de bevoegdheid van de National Parks Authority (NPA). Met het aantreden van Ariel Sharon als Eerste Minister in 2001 droeg de NPA het beheer over aan El Ad. De relatie tussen El Ad en NPA komt ook tot uiting in het feit dat Evyatar Cohen, directeur van het bezoekerscentrum in het park 'Ir David' in 2001, nu directeur is van het NPA (Eldar, 2009a, 3 april). Officieel vallen de opgravingen onder de bevoegdheid van de Israeli Antiquities Authority, in de praktijk gebeuren alle opgravingen in het gebied 'Ir David' onder het toezicht van de organisatie El Ad (Y. Mizrachi, persoonlijke mededeling, 2009, 17 april). "Access to all the sites is controlled by El Ad, access fees go into El Ad coffers and tours are conducted by El Ad personnel giving an El Ad-only perspective (Seidemann, 2009)."

Selectieve trip doorheen de geschiedenis / 'El Ad-only perspective'

"I am aware that El Ad, an association with a pronounced ideological agenda, has presented the history of the City of David in a biased manner", de woorden van professor Benyamin Kedar (geciteerd in: Seidemann, 2009), voorzitter van de Israeli Antiquities Authority (IAA)." De officiële tours in het archeologisch park 'City of David' belichten slechts één kant van de zaak, namelijk de joodse geschiedenis die zich heeft afgespeeld in dit gebied. Men begint het verhaal met de komst van Koning David, vervolgens de vernieling van de Tweede Tempel, men springt dan naar de 19e eeuw toen de joodse gemeenschap zich hier opnieuw vestigde en eindigt met de joodse nederzettingen in de 20^e eeuw. "For Elad, during 1,800 years nothing happened on this hill (Rapoport, 2006b, 10 april)." De officiële tours negeren de aanwezigheid van andere historische volkeren en archeologische periodes op deze plek. Er zijn ontegensprekelijk veel joodse antiquiteiten te vinden in het archeologisch erfgoed van Jeruzalem, maar er is veel meer dan dat (Greenberg, 2009, 12 april). Er zijn

⁴⁹ El Ad is een organisatie bestaande uit joodse/Israëlische kolonisten.

⁵⁰ City of David is de plaats waar de Palestijnse wijk Wadi Hilweh ligt. Wadi Hilweh is een wijk in Silwan.

bewijzen van een nederzetting op de plaats waar 'Ir David' ligt die reeds in 5000 BCE ontstond, vier millennia voor de komst van Koning David. De eerste bewijzen van het rijzende Jeruzalem zijn geleverd door archeologische overblijfselen van de Kanaänieten rond 1700 BCE en de Romeinse, Byzantijnse en Islamitische periodes komen in de officiële tours nauwelijks aan bod.

Zoals reeds eerder vermeld betwijfelen vele archeologen dat Koning David echt op deze plaats geleefd heeft. "Among the dozens of archaeological strata excavated in the City of David, there was no single evidence found that attested to the presence of King David, or in fact any Judea or other king. This doesn't rule out the fact that other kings existed in Jerusalem, but it does show that archaeology can't and shouldn't prove or disprove the presence of a particular king in a site (Mizrachi, 2009, 31 maart). Tijdens de officiële tour in het archeologisch park 'Ir David' vertelt de gids dat Koning David zeven en een half jaar lang koning was op deze plaats. "De bewijzen halen we uit de bijbel (Officiële tour, persoonlijke mededeling, 2009, 3 mei)." Ik vraag de gids of er op deze plaats enkel bewijzen worden gevonden die het verhaal van Koning David staven? Of graaft men ook materiaal op van andere tijdperken? Want in principe kan je het dan niet alleen maar Davids stad noemen. De gids antwoordt dat ze soms materiaal vinden dat afstamt uit vroegere tijdperken maar dat het meeste bewijsmateriaal wel afkomstig is uit de tijd van Koning David (Officiële tour, persoonlijke mededeling, 2009, 3 mei). Ik vroeg dit omdat begin 2009 tientallen skeletten zijn gevonden tijdens opgravingen dicht bij de 'Temple Mount' die afstammen uit de vroege Islamitische periode (Rapoport, 2008, 5 april). De plaats waar deze beenderen gevonden zijn is tevens de plaats waar een joodse nederzetting zou gebouwd worden. In tegenstelling tot de regelgeving van de 'Israeli Antiquities Authority' werden deze beenderen weggehaald en werd dit niet gerapporteerd aan het Ministerie van 'Religious Services', noch aan 'Muslim religious authorities'. Op het moment dat een archeoloog beenderen vindt, moet hij onmiddellijk stoppen en dit melden aan zijn oversten. De IAA weigerde meer uitleg te geven maar neemt de verantwoordelijkheid op zich. Shuka Dorfman (geciteerd in: Rapoport, 2008, 5 april), directeur van de IAA noemde het incident "a serious mishap". Volgens verschillende archeologen ging het om een belangrijke ontdekking die een interessant licht op het Oude Jeruzalem hadden kunnen laten schijnen.

Ten zuidoosten van de 'Stad van David' zou de tuin van Koning David gelegen hebben, de plaats waar nu Al Bustan ligt. Ook dit is geen sinecure. Niemand weet waar de tuin precies lag, ook hier zijn geen bewijzen aanwezig. Archeoloog Yonathan Mizrachi (2009a, 31 maart) licht toe: "The search after sites where the stories in the bible had occurred is a romantic escapade, which stems from curiosity and religious belief. This endeavor is important, but it's a huge leap to declare that the Al-Bustan neighborhood has a great archaeological significance. Evidence to the existence of the King's Garden in Al-Bustan are absolutely not archaeological, and the state must not claim that the demolishing of

houses is done in the name of archaeology. This is not what archaeology is for. The study of the past cannot replace life in the present.”

Archeologie als instrument

Op de officiële website van de ‘City of David’ kan je het volgende lezen: “The Ir David Foundation⁵¹ is committed to continuing King David’s legacy and strengthening Israel’s current and historic connection to Jerusalem through four key initiatives: archaeological excavation, tourism development, residential revitalization and educational programming (City of David, 2009, 1 juli).” De organisatie stelt hier duidelijk dat ‘residential revitalization’ één van haar kerndoelen is. Op de site kan je verder lezen hoe de organisatie de ‘City of David’ gered heeft van verwaarlozing en toeristen beschermt tegen een onveilige omgeving. “When David Be’eri (*stichter van El Ad*) first visited the City of David in the mid-1980s, the city was in such a state of disrepair and neglect that the former excavations that had once been conducted were once again concealed beneath garbage and waste. The site was almost completely off-limits to tourists for security reasons, and in fact the first visit David Be’eri made to the site was as an undercover commander of an elite military unit. Inspired by the historical record of archaeological discoveries made in the City of David in prior years, and by the longing of the Jewish People to return to Zion, David Be’eri left the army to establish the Ir David Foundation in 1986.”

Hiermee belanden we bij de uitwerking van archeologie als instrument om grondgebied te claimen dat tevens kadert in de strategie van de overname van de ‘public mind’ en het inspelen op de joods-Israëliëse identiteitsgevoelens.

“Archeology has become a weapon of dispossession of Palestinians. Archaeological excavations are being carried out as part of a concerted campaign to expel them from their ancestral home and history (Sabbah, 2008, 20 juni).” Yonathan Mizrachi (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april), een archeoloog die nog bij de Israeli Antiquities Authority heeft gewerkt maakte van dichtbij mee hoe archeologie deel uitmaakt van ‘the bigger picture’ en hoe het rechtvaardiging geeft aan de nederzettingen. “I felt that archaeology is sometimes used as an excuse or as a tool to say, okay we’re doing legal things here (Y. Mizrachi, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” Jawad Siyam (persoonlijke mededeling, 2009, 18 april), inwoner en activist te Wadi Hilweh bevestigt dit: “In Silwan neemt men grond in de naam van archeologie, dat is een gemakkelijkere manier om de overname te rechtvaardigen.” De manier waarop archeologie wordt bedreven, gaat verder dan louter het belang van en interesse in de archeologie. Advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) beschrijft de manier waarop archeologie in Silwan wordt gebruikt als “a tool of

⁵¹ De ‘Ir David Foundation’ is een dochterorganisatie van El Ad.

national struggle to establish the supremacy of the settler presence to illuminate a particular kind of Jewish narrative at the expense of others and at the expense of the existing Palestinian Community. So archaeology is a legitimate enterprise in Silwan that is often abused for ulterior motives.” Via archeologie tracht men in te spelen op de joodse en Israëlische identiteitsgevoelens. Yonathan Mizrahi (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) geeft alternatieve rondleidingen in ‘Ir David’: “When I am having critique on archaeology in Silwan, it is being taken to be against the Israeli identity. When we are guiding groups of Jewish people we sometimes get the question: “So, you’re against the state of Israel?” It’s all part of the Israeli agenda. Sometimes I feel that only we and El Ad understand the power of archaeology.”

Het succes van deze strategie kan je niet alleen afleiden uit de dagelijkse overrompeling van toeristen die de ‘City of David’ bezoeken maar ook uit de groeiende en sluipende joodse overname van de wijk Wadi Hilweh. Op 1 juli 2009 kregen opnieuw zeven families in Wadi Hilweh vernielingsbevelen voor hun huis, in het achterhoofd houdende dat El Ad beweert reeds 70 procent van de wijk in handen te hebben en rekening houdende met het feit dat men er nog steeds van uitgaat dat een toekomstige verdeling van Jeruzalem zal gebeuren via de Clinton parameters die gebieden met een meerderheid van joods/Israëlische eigenaars bij de staat Israël zal voegen. Of dit werkelijk zo zal gebeuren is niet zeker, maar dit is in ieder geval hoe men in het stadsbestuur redeneert. Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april), al meer dan twintig jaar medewerker op het stadsbestuur bevestigt dit. Rabbi Arik Aschermann van Rabbis for Human Rights en Hagit Ofran van Peace Now, beiden joods en Israëliisch, zetten zich in voor de rechten van de Palestijnse inwoners in Silwan. Hun getuigenis hieronder illustreert hoe krachtig de strategie van het bespelen van de joods/Israëlische identiteit is.

“For me too as a religious Jew it is very meaningful that this is where King David may have lived, we’re not sure of it but he may have. This is part of my history and roots. But if you hear anyone saying “Judaism says...” a big red warning light should come up in your head because our religion is too ancient and multilayered to state something in a debate about almost anything. If there’s anything that you can come close to what Judaism says it is the value of human life and of human beings. So as important as archaeology is, as important as roots are, as important as history is, human beings are more important. That’s the difference between us and El Ad”

Rabbi Arik Aschermann (persoonlijke mededeling, 2009, 23 april).

It is truly, for me also, a very significant place. I would wish that all the Palestinian houses weren't there and we could dig everything to find our history there. It should be amazing to see what's going on underneath those houses, really, for me as Hagit. It is important to me as a Jew, somebody who cares about my history, so that's a true connection. It's true, it's a sentiment which is real and that leads them there. But then...all the buts...that we're living in a reality. There are other people living there and I am not allowed to kick them out only because of my sentiment. It's not wise also. We will lose in the endgame if we go on like that.

Hagit Ofran (persoonlijke mededeling, 2009, 20 april).

Een laatste voorbeeld om de kracht van archeologie te illustreren is afkomstig uit het Israëliëse Ministerie van Binnenlandse zaken. Minister van Binnenlandse Zaken Eli Yishai verkondigde dat men plannen heeft om de 'City of David', wat grotendeels neerkomt op de Palestijnse wijk Wadi Hilweh, om te vormen in een joods residentieel gebied. "Every building plan that comes must include Jewish settlement and an extensive tourism venture. The City of David is the bedrock of our existence, the land of our sovereignty, and Jewish settlement there is our right (Eli Yishai, geciteerd in: Julian, 2009, 1 juli)."

Oplossingen, hoe archeologie terug apolitiek kan gemaakt worden

Figuur 42 Alternative Tour.
Bron: eigen foto

Yonathan Mizrachi en Rafael Greenberg zijn twee archeologen die de organisatie 'Alternative Archaeology' hebben opgericht. Ze organiseren alternatieve tours in de 'City of David' als reactie op het eenzijdige verhaal dat tijdens de officiële tours wordt verkondigd. Het doel van Alternative Archaeology is mensen er van bewust te maken dat er naast het joodse verhaal op deze plek een rijkdom aan culturen en geschiedenis te vinden is. "Our tour is mostly about how archaeology should

not be part of this conflict and how it should not be a justification for ownership and belonging (Y. Mizrachi, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april)."

De eerste belangrijke, maar minimale stap voor de 'City of David' is om het beheer van het park terug aan de overheid te geven. Wanneer de site 'Ir David' betaald wordt met belastingsgeld, wordt het voor de overheid ook veel moeilijker om de nederzettingen te rechtvaardigen (Greenberg, 2009, 12 april). Maar dat is voor Alternative Archaeology geen voldoende garantie. Een noodzakelijke tweede stap is dat de inwoners van Silwan deel zouden uitmaken van dit beheer. "They should be able to benefit

from the site, take decisions in how to preserve the site and the residents should have free access (Y. Mizrachi, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).” Op zich is de eerste stap, de overhandiging van het beheer van het park van El Ad naar de overheid, louter technisch en gemakkelijk haalbaar maar ‘Alternative Archaeology’ beseft dat dit in de praktijk moeilijker ligt. Niet alleen heeft El Ad heel veel geld en macht, “people also think that El Ad is doing many good things in the City of David and that they’re very important for preserving the Israeli heritage. But I also strongly believe that archaeology can be used as a tool to make a bridge between cultures and bring people closer to each other (Mizrachi, 2009, 19 april).”

8.3 Conclusie

“It will take one or two more years and after that the Jewish people will become a majority in Silwan. If in the next year something doesn’t happen here and more properties will be Jewish, it will be almost impossible for Israel to give it back. We didn’t come to the point of no return yet, but we are very close to the point where it will be impossible to save Silwan. That’s why the battle is so important now, in this very moment”, aldus Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april), al meer dan twintig jaar gemeenteraadslid van Jeruzalem.

Vaak wordt een onderscheid gemaakt tussen de reddingskansen van de wijk Wadi Hilweh en de wijk Al Bustan in Silwan. Er is ook een verschil in strategie. In Al Bustan gaat het om een massale aanval van huizenvernielingen voor de creatie van een nationaal park. In Wadi Hilweh gaat het ook om huizenvernielingen, maar ook om het feit dat steeds meer grondgebied en huizen in het bezit komen van joodse kolonisten. De wijk Wadi Hilweh wordt bijna volledig geïntegreerd in het archeologisch park Ir David, wat El Ad ook tot een residentieel joods gebied wil omvormen. Het veranderen van de straatnamen is een voorbeeld van de reeds vergevorderde ‘Israëlisatie’ van de Palestijnse wijk. “Wadi Hilweh is al verloren”, zegt Jawad Siyam (persoonlijke mededeling, 2009, 18 april), inwoner en activist te Wadi Hilweh, “iedereen denkt er zo over”. James Weatherill (persoonlijke mededeling, 2009, 23 april) van het ‘Office for the Coordination of Humanitarian Affairs’ van de Verenigde Naties in de ‘occupied Palestinian territories’ (OCHA oPt) deelt deze mening: “Als ik eerlijk ben denk ik dat de buurt Wadi Hilweh verloren is, ik zie niet dat het nog deel kan uitmaken van een onafhankelijke Palestijnse staat. Het grondgebied is nu al voor een meerderheid in joodse handen.” Wat Al Bustan betreft zijn de meningen meer verdeeld behalve dan over het feit dat actie nu cruciaal is. Advocaat van de inwoners van Al Bustan David Khoury (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april): “In één of twee jaar denk ik dat 99 procent van de huizen in Al Bustan vernield zullen worden. Als het Israëliësch systeem verder gaat op deze manier dan zullen de huizen bijna zeker vernield worden.” Media coördinatrice voor de wijk Al Bustan Lubna Masarwa (persoonlijke mededeling, 2009, 29 april) vreest

dat de zaak Al Bustan al verloren is. “In de zomer (2009) zullen er waarschijnlijk al huizen sneuvelen.”

Aan wie beter te vragen dan de verantwoordelijke voor de portefeuille Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur van Jeruzalem, Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april): “the houses in Al Bustan that were built before 1992 probably won’t be demolished, but we’re hoping that the rest of the houses are going to be demolished.” Vóór 1992 stonden er 21 huizen dus zou het neerkomen op ongeveer 67 huizen die zouden vernield worden. Als de internationale gemeenschap er in slaagt de huizenvernielingen tegen te houden, is de kans nog groot dat het enkel om een tijdelijke maatregel zal gaan. Rabbi Arik Aschermann (persoonlijke mededeling, 2009, 23 april): “if the demolition orders will not be cancelled this is only a temporary solution. They’re going to wait for another moment to come back.” Advocaat David Khoury beaamt dit (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april): “Kijk naar 2005 toen ze het plan om de huizen te vernielen bevroren hebben. Een paar jaar later, wanneer iedereen het al vergeten was, halen ze het plan terug boven. Ze wachten gewoon op het juiste moment.” “De kans dat de huizen voorgoed veilig zijn, is veel kleiner (S. Vardi, persoonlijke mededeling, 2009, 21 april).”

Gevolgen

Een zeer belangrijke vraag is welke gevolgen het verlies van Silwan kan hebben? Met verlies bedoel ik specifiek voor Al Bustan de massale huizenvernielingen en in het algemeen voor Silwan dat een meerderheid in Israëlish/joodse handen komt en daarom niet meer zal kunnen deel uitmaken van een Palestijnse staat. “The implications will be devastating. If Silwan will be under Israeli sovereignty, this entails the displacement of Palestinians in an existing neighbourhood. I believe that is of sufficient importance to undermine significantly the possibility of a final status agreement. This is very dangerous in terms of the possibility of a political agreement (D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april).”

Hiermee belanden we bij de volgende vraag. Kan er wel een overeenkomst zijn tussen Israël en Palestina als Israël Silwan zou claimen? Daarop is het antwoord bij zowel de inwoners van Silwan als deskundigen erbuiten: waarschijnlijk niet tot nooit. Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 22 april) van het stadsbestuur van Jeruzalem: “No. I don’t believe that any Palestinian will agree that Silwan will become part of the Jewish state.” Advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) beaamt dit: “Silwan is going to be a major test of the possibility of arriving on a political agreement. If the Israeli demand that Silwan be part of Israel, I doubt that there will be an agreement. The events in Silwan jeopardize the possibility of an independent Palestinian state with East-Jerusalem as its capital. I don’t think we’re there yet, but I don’t think we’re far from losing that opportunity.”

Uit bovenstaande paragraaf blijkt dat de kans klein is dat er een overeenkomst tussen Israël en Palestina komt indien Silwan bij Israël wordt gevoegd. Welke gevolgen kan dat dan met zich meebrengen? Verschillende scenario's zijn mogelijk. "If some dramatic changes won't happen in the next months or year, Silwan will become exactly like Haram al Sharif. It will be another impossible case to resolve (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april)." Betreffende reacties van inwoners van Silwan: "It really depends how it happens. If it's done through ongoing home demolitions and denying people's residency status and all kinds of human rights violations they're going to have one kind of reaction. If it just happens through Jews getting more land and they become a majority without evicting the people and demolishing their houses you will get another kind of reaction (A. Aschermann, persoonlijke mededeling, 2009, 23 april)." Een andere reactie komt van Fakhri Abu Diab (persoonlijke mededeling, 2009, 24 april), inwoner en activist te Al Bustan: "Wanneer ze komen, gaan we onze huizen sluiten. Weggaan doen we nooit. We sterven nog liever in onze eigen huizen. En dat is hoe iedereen er in Silwan er over denkt. Desnoods leidt het tot een derde Intifada."

Het verlies van Silwan kan volgens advocaat Daniel Seidemann (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) invloed hebben op het gehele Midden-Oosten. "The events in Silwan can affect the outcome of policy in Afghanistan, Pakistan, Iraq, Iran. This is not a domestic issue, it is not a bilateral Israeli-Palestinian issue. It resonates throughout the Middle East and the Islamic world. This is going to be an issue over the next few years there's no doubt." Een laatste voorbeeld van de gevolgen van het verlies van Silwan is dat veel mensen noodgedwongen naar de Westelijke Jordaanoever zullen moeten verhuizen (S. Vardi, persoonlijke mededeling, 2009, 21 april). Wat gebeurt in Silwan, de vernieling van de huizen in Al Bustan en de overname door de kolonisten van Wadi Hilweh/Ir David, draagt bij tot de 'etnische zuivering' of 'transfer' van Palestijnen uit Oost-Jeruzalem (POICA, 2009a, 2 maart).

Oplossingen

De inwoners en deskundigen beschouwen de internationale gemeenschap als een belangrijke factor om Silwan te redden maar staan er eveneens sceptisch tegenover. De vernielingsbevelen in Al Bustan zijn in 2005, achteraf gezien tijdelijk, opgeschort geweest dankzij de internationale gemeenschap. "This is something that Silwan could never have done without the support of the international community. But the question is if they are willing to do something now to stop this process and I don't see them doing anything to stop this (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april)." Rabbi Arik Aschermann: "the problem is that it's hard for international pressure to be sustainable, there are so many other problems in the world. And international pressure will possibly only stop the Israeli government and Municipality temporarily." Hagit Ofran stelt een praktische oplossing voor: Silwan should definitely be part of a Palestinian country but they should preserve what is going on there and it should be possible for us (*Israeli/Jews*) to visit Silwan and Ir David. I believe that I can get all that

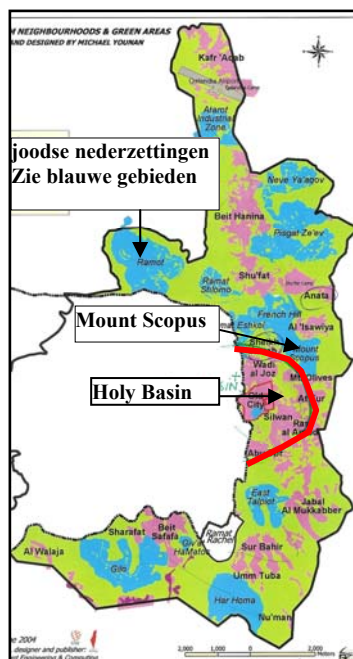
with an agreement. Unfortunately Israel doesn't believe that, they want to implement the sovereignty.” Daniel (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) Seidemann treedt haar daarin bij: “Silwan would be under Palestinian sovereignty with internationally guaranteed mechanisms assuring the integrity of the historic archaeological sites in the area, with guaranteed access for Israelis to Silwan, Ir David. But in terms of sovereignty: Palestinian, no doubt.” Yonathan Mizrachi (persoonlijke mededeling, 2009, 19 april) ziet het nog anders: “my concern is not if it is going to be one or two states. I don't care about the kind of political solution. First of all I think it should be what the people of Silwan want. Whatever the solution will be, it has to address the needs of the people. It's about their rights and quality of life that should be saved.” Dan komen we misschien bij het belangrijkste: wat willen de inwoners van Silwan zelf? Wanneer ik hen over Silwan vraag, is een politieke oplossing, een één- of tweestatenoplossing maar bijzaak. Aida Reshek (persoonlijke mededeling, 2009, 25 april), inwoner van Al Bustan vertelt: “Het enige wat wij willen is vrede, laat mij gewoon in vrede in mijn huis wonen.” Jawad Siyam (persoonlijke mededeling, 2009, 18 april), inwoner en activist te Wadi Hilweh: “Als joden in Oost-Jeruzalem mogen wonen, dan hebben wij het recht om in West-Jeruzalem te wonen, onze voorvaders hebben daar ook grond.”

9. Damage Control: analyse van het huidig Israëliisch beleid in Oost-Jeruzalem met het oog op de finale status: naar een opdeling van Jeruzalem?

Een akkoord tussen Israël en Palestina betreffende een tweestatenoplossing zal enkel kunnen doorgaan indien Jeruzalem, de heilige stad voor beiden, wordt verdeeld. Voor Palestina en volgens het internationaal recht valt de soevereiniteit over Oost-Jeruzalem in handen van Palestina en moet Israël zich terugtrekken naar de grenzen vóór 1967 (*zie hoofdstuk 2*), iets wat voor Israël onbespreekbaar is. Op de Israëliische herdenkingsdag in 2009 ter ere van de hereniging van Jeruzalem in 1967 sprak Eerste Minister Netanyahu nog: “Jerusalem was always ours and will always be ours. It will never again be partitioned and divided.” Hoe zal de Israëliische staat een scheiding van Jeruzalem trachten tegen te gaan? Welk beleid voert ze ten opzichte van Oost-Jeruzalem? Vele zaken wijzen er op dat de Israëliische staat wel degelijk een (aantal) reddingsplan(nen) heeft.

9.1 Continuïteit Holy Basin – E1 - Ma'ale Adumim - nederzettingen

In hoofdstuk 7 zagen we reeds dat op dit moment de geografische en demografische strijd het hardst wordt gestreden in de ‘Holy Basin’. Via de creatie van nationale parken en archeologische sites die de joodse geschiedenis en religie benadrukken, tracht de Israëliische staat in samenwerking met verschillende organisaties van kolonisten haar claim op de ‘Holy Basin’ te vergroten.

Figuur 43: Oost-Jeruzalem.
Bron: ICAHD.

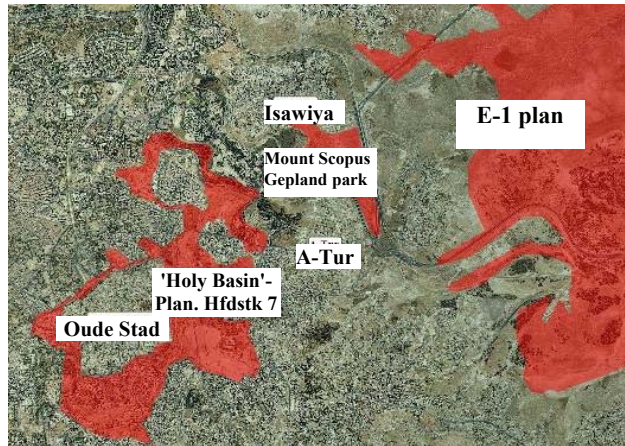
De Israëlische staat beseft dat, als men tot een vredesakkoord met Palestina moet komen, er compromissen gaan gemaakt moeten worden over Jeruzalem. Terugkeren naar de grenzen vóór 1967 is “unlikely”, zegt Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april), verantwoordelijke voor de portefeuille Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur van Jeruzalem, “probably we’re going to have to meet them somewhere in the middle.” Wat wordt bedoeld met ‘in the middle’? Volgens Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april), al meer dan twintig jaar actief in het stadsbestuur van Jeruzalem, werkt men aan een “maximum compromise”. Dit ‘maximum compromise’ bestaat volgens verschillende bronnen⁵² uit de Oude Stad met de ‘Holy Basin’, Mount Scopus en een verbinding naar de joodse nederzettingen in het noorden, oosten en westen (zie *figuur 43*). De ‘Holy Basin’ zal een cruciaal onderdeel zijn in de finale

onderhandelingsgesprekken. Uitspraken zoals deze van Lieberman,

huidig minister van buitenlandse zaken, getuigen hiervan: “the Arab neighborhoods adjacent to holy places like Silwan would be ours forever (Hoffman, 2007)”. De gebieden van nationale waarde zoals de Oude Stad, de ‘Holy Basin’ en de nederzettingen wil Israël koste wat het kost onder haar soevereiniteit. De Arabische dorpen in Oost-Jeruzalem zijn van minder nationaal belang en zou Israël eventueel willen teruggeven aan een toekomstige Palestijnse staat. Deze tendens is ook waarneembaar in het stadsbudget van Jeruzalem. De investeringen in de Palestijnse dorpen buiten de ‘Holy Basin’ liggen veel lager: “The municipality realises that sooner or later they will give back those parts of the city, so why invest there? (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april).” Ook in de nationale regering hoor je zulke stemmen opgaan. Voormalig Eerste Minister Ehud Olmert maakte openbaar dat “Israel’s control of some traditionally Arab parts of the city might not be necessary (Haaretz, 2007, 20 juni). Israëlisch parlementslid Haim Ramon verkondigde toen ook dat “parts of the city must be given to the Palestinians to avoid losing U.S. support. Jewish neighborhoods will remain in Israeli control and Arab neighborhoods will be the Palestinian capital (Haaretz, 2007, 20 juni). Waarom zou men enkele Arabische dorpen willen afstaan? Een eerste reden: “They want to give something to reduce the pressure on them (A. Aschermann, persoonlijke mededeling, 2009, 23 april). Een tweede draait om het demografische aspect. Het afstaan van de dorpen met een Arabische meerderheid, tevens zonder enige nationale religieuze meerwaarde voor Israël, geeft haar terug een duidelijke demografische voorsprong in Jeruzalem. Een laatste reden is dat de teruggave van deze Palestijnse dorpen mogelijks als ruilwaar kan gebruikt worden, een ‘landswap’ in ruil voor de joodse nederzettingen. Huidig minister van

⁵² Bronnen: M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april; D. Seidemann, persoonlijke mededeling, 2009, 19 april; A. Aschermann, persoonlijke mededeling, 2009, 23 april; H. Nashashibi, persoonlijke mededeling, 2009, 1 mei; K. Tofakji, persoonlijke mededeling, 2009, 2 mei.

buitenlandse zaken Avigdor Lieberman maakte reeds publiek dat “he would trade Abu Dis⁵³ for settlement blocks as part of a territorial and population exchange agreement with the Palestinians (Hoffman, 2007, 19 juni)”.

Figuur 44: Continuïteit Holy Basin-E1-Ma'ale Adumim.
Bron: Peace Now. Eigen bewerking.

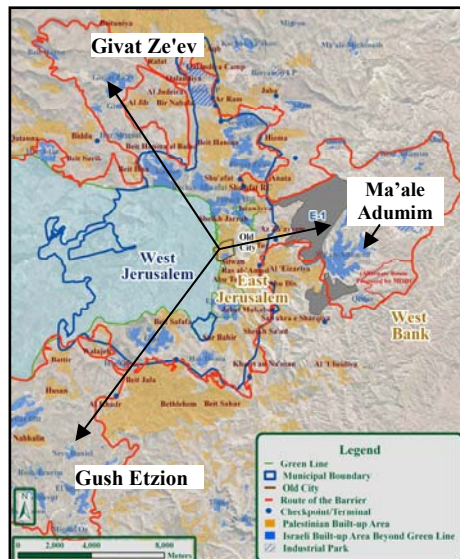
een scheiding tussen de twee Palestijnse dorpen A-Tur en Isawiya (zie figuur 44), verkleint de kans op een Palestijnse territoriale continuïteit in Oost-Jeruzalem en creëert een verbinding met het plan E-1 en de joodse nederzetting Ma'ale Adumim (D. Seidemann, 2009). Suhail Khalilieh (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april) van de Palestijnse organisatie 'Applied Research Institute for Jerusalem' gaat zelfs zover dat volgens hem de massale huizenvernielingen in Al Bustan (zie case study) deel uitmaken van het plan E-1. “Stel, de huizen worden niet vernield omwille van internationale druk, dan zal daar een compensatie tegenover staan en zal men bijvoorbeeld E1 volbouwen. Israël geeft nooit zomaar dingen gratis weg. Ik denk eerlijk gezegd dat de huizenvernielingen in Al Bustan deel uitmaken van het 'E-1'-plan. Dit is een spel.” De groep van kolonisten El Ad (zie vorige hoofdstukken) organiseert in samenwerking met de 'Israeli Defense Force' weekendtrips voor soldaten van het Israëlische leger gevuld met lezingen en uitstappen naar onder andere joodse nederzettingen in Arabische dorpen. Verschillende deelnemers klaagden in de krant Haaretz over controversiële standpunten van El Ad: “There were multiple comments about how crucial it is to settle in the heart of Arab neighborhoods and how important it is to separate the Temple Mount from the Palestinian parliament in Abu Dis with the settlement of Ma'aleh Hazeitim. They also spoke of the importance of construction in E-1, the corridor between Jerusalem and Ma'aleh Adumim (Pfeffer, 2009, 29 juni).” Eerste minister Netanyahu verklaarde tijdens zijn laatste verkiezingscampagne: “I will link Jerusalem to Ma'aleh Adumim via the Mevasseret Adumim neighborhood, E-1. I want to see one continuous string of built-up Jewish neighborhoods (Benn, 2009, 24 juli).” De Verenigde Staten waarschuwden Israël dat een verandering in de status quo rond E-1 “extremely damaging” zou zijn en de kans op een

In hoofdstuk 7 hebben we het 'Holy Basin'-plan besproken. Dit plan stopt echter niet bij de 'Holy Basin'. Indien Israël de kans krijgt zal de 'Holy Basin' via Mount Scopus een verbinding maken met het veel besproken gebied E-1 (zie hoofdstuk 5.1.2) om zo tot in de joodse nederzetting Ma'ale Adumim in de Westelijke Jordanoever te geraken. Hoewel 'Mount Scopus' niet behoort tot wat men de 'Holy Basin' van Jeruzalem noemt, wil men op deze plaats een nationaal park creëren. Dit leidt tot

⁵³ Abu Dis is een Palestijns dorp in oost-Jeruzalem gelegen buiten de 'Holy Basin'.

onafhankelijke Palestijnse staat onmogelijk zou maken (Benn, 2009, 24 juli). De Palestijnse zijde heeft E-1 nodig om territoriale continuïteit tussen Ramallah⁵⁴ en Bethlehem te verzekeren.

9.2 ‘Greater Jerusalem’

Figuur 45: ‘Greater Jerusalem. Bron: Ir Amim.

“An inductive analysis of the relevant development schemes discloses Israel’s thinking on Jerusalem’s final status borders: the incorporation of the Old City and its visual basin into sovereign Israel, with a linkage to the settlement blocs surrounding the city (D. Seidemann, 2009).” Palestijns cartograaf Khalil Tofakji (persoonlijke mededeling, 2009, 2 mei) deelt deze visie: “The map of tomorrow exists out of three fingers: one to the East, the Ma’ale Adumim Bloc, the second finger to the South-West is the Gush Etzion bloc, the finger to the North-West is Givat Ze’ev (zie figuur 45). At the same time the Palestinian built up areas will be outside Jerusalem.” Voormalig minister van buitenlandse zaken Tzipi Livni maakte vorig jaar een onaangekondigde tour doorheen

E-1 samen met burgemeester van Ma’ale Adumim Benny Kashriel. Deze laatste vertelde de krant Haaretz dat Tzipi Livni hem de indruk gaf dat “Israel is planning to divide Jerusalem and compensate the Jewish public by annexing the Ma’ale Adumim settlement bloc and other similar blocs near Jerusalem, like Givat Ze’ev and western Gush Etzion (Shragai, 2008).” Dit plan komt niet uit de lucht gevallen, maar staat bekend als de wens om een ‘Greater Jerusalem’ te creëren. Het concept van een ‘Greater Jerusalem’ vindt haar oorsprong in het Allon Plan. Minister van defensie Allon stelde in 1967 aan toenmalig Eerste Minister Levi Eshkol voor om strategische gebieden in de Westelijke Jordaanoever bij Israël te annexeren om zich van Jeruzalem te verzekeren en een territoriale opdeling met Jordanië voor te zijn (Hodgkins, 1998, p.80). ‘Greater Jerusalem’ slaat op een gebied van ongeveer 440 km² en omvat zowel Oost- als West-Jeruzalem en omliggende gebieden van Jeruzalem, zo een 30 procent van de huidige Westelijke Jordaanoever (Jewish Virtual Library, 2006, 23 juli; PASSIA, 2009, 2 juli). De geplande nog onafgewerkte ‘Muur’ rond Jeruzalem volgt de route van een ‘Greater Jerusalem’ en omsluit in het noorden de blok van nederzettingen rond Givat Ze’ev daarmee reikend tot het Palestijnse Ramallah, in het oosten de blok van nederzettingen in Ma’ale Adumim daarmee reikend tot het Palestijnse Jericho en in het zuiden de blok van nederzettingen genaamd Gush Etzion reikend tot het Palestijnse Hebron.

⁵⁴ Ramallah ligt ten noorden van Jeruzalem en Bethlehem ligt ten zuiden van Jeruzalem.

Welke gevolgen heeft dit voor de Palestijnse gebieden? Indien dit project doorgaat zoals gepland betekent dit dat een territoriaal compromis met de Palestijnen enkel mogelijk zou zijn in de noordelijke en de zuidelijke delen van Jeruzalem, buiten de gebieden rond de Oude Stad ('Holy Basin') die door de drie armen van joodse nederzettingen zouden worden ingesloten (*zie figuur 45*) (D. Seidemann, 2009). Zeker de oostelijke uitbreiding naar Ma'ale Adumim doorbreekt de natuurlijke link tussen de Palestijnse steden Ramallah, in het noorden van Jeruzalem, en Bethlehem, in het zuiden van Jeruzalem. "It divides the West Bank in two, forcing Palestinians traveling northwards or southwards (Abdelrazek & Tofakji, 2008, p.63)." Hasib Nashashibi (persoonlijke mededeling, 2009, 1 mei) van het Palestijnse centrum voor democratie en mensenrechten 'Ensan' vertelt: "Oost-Jeruzalem is nu een verzameling van koloniale stippen. Israël is van plan om Jeruzalem op te delen in verschillende joodse nederzettingen en dorpen. Via exclusieve wegen, muren en nederzettingen isoleert men de Arabische dorpen (H. Nashashibi)."

9.3 'Charmeoffensief Oost Jeruzalem' en de dualistische identiteit van Palestijnse Jeruzalemmers

Volgens andere bronnen wil Israël helemaal geen gebieden afstaan aan de Palestijnse Autoriteit en maakt een opdeling van Jeruzalem helemaal geen deel uit van haar finale status voor Jeruzalem. Hagit Ofran (persoonlijke mededeling, 2009, 12 juli) van de Israëliische vredesorganisatie Peace Now is van mening dat "Israel doesn't want to give anything back to the Palestinian Authority, they want to control everything. The reason why they are focusing on the 'Holy Basin', E-1 and Ma'ale Adumim is, when it comes to a final solution, to make it impossible to divide Jerusalem." Veel heeft te maken met de dualistische identiteit van vele Palestijnse Jeruzalemmers. "A lot of Palestinian Jerusalemites don't want Jerusalem to become part of the Palestinian Authority. They prefer living under the Israeli occupation because they realise that they can lose very much if Jerusalem would move to the Palestinian Authority, like social security, medical services, employment opportunities, access to Jerusalem, access to Israel, they realise that have a better standard of living than Palestinians in the West Bank (M. Margalit, persoonlijke mededeling, 2009, 22 april). Rabbi Arik Aschermann (persoonlijke mededeling, 2009, 23 april) bevestigt dit: "Ideologically they want to be part of a Palestinian state and practically they'd rather be part of Israel, they're also worried what kind of democracy there will be under the Palestinian Authority." Zoals persverantwoordelijke voor Sheikh Jarrah Rima Essa het samenvat wanneer ik haar vraag naar de relatie tussen Oost-Jeruzalem en de Palestijnse Autoriteit: "You know, it's like working in a whore house, you understand what I'm saying? So please don't ask me any questions about the Palestinian Authority (*lacht*)."

De Israëlische staat weet dat zij meer middelen kan aanbieden dan de Palestijnse Autoriteit en is zich bewust van de geconflieeerde identiteit van vele Palestijnse Jeruzalemmers. Mede omwille van de vergrote buitenlandse druk op het afdwingen van een oplossing voor Jeruzalem, zou je de laatste tijd zelfs kunnen spreken van een heus ‘charmeoffensief’. Barkat beloofde in het nieuwe ‘Master Plan for Jerusalem’ om 13550 nieuwe ‘housing units’ toe te laten in Oost-Jeruzalem (City Hall, 2009, 5 mei) en beloofde om 70 procent van de huizenvernielingen in Oost-Jeruzalem te bevrozen, voor de overige 30 procent zou hij willen onderhandelen over compensaties (Hasson, 2009b, 29 juni). Zoals Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april), verantwoordelijke voor de portefeuille Oost-Jeruzalem in het stadsbestuur van Jeruzalem zegt: “We’ve done wrong, we’re trying to fix that.” Of de nieuwe plannen toereikend zullen zijn, dat is een andere zaak. Die toegeeflijkheid kent ook haar grenzen. “The Mayor acknowledges that injustice has been done. They’re willing to find some solutions except when we are talking about the ‘Holy Basin’ (A. Aschermann, persoonlijke mededeling, 2009, 23 april).” “Israël wil de indruk geven dat Palestijnen niet gediscrimineerd worden. De burgemeester kiest buurten uit om te experimenteren. In Sur Baher⁵⁵ bijvoorbeeld liet hij meer scholen bouwen (H. Nashashibi, persoonlijke mededeling, 2009, 1 mei).” Volgens Hagit Ofran maakt dit ‘charmeoffensief’ deel uit van de politiek om geheel Jeruzalem onder Israëlische controle te houden: “The fact that there are so many messages that Israel is going to integrate and invest in East Jerusalem is complementary to their plan to keep the whole of East-Jerusalem under their control.” Daarnaast lijkt Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april) in deze aanpak ook een strategie te zien om de demografische balans onder controle te houden: “I think the only thing proven efficient in lowering the birth rate is elevating the standard of living, offering more education, a higher quality of life. I hope that’s going to be the case for the Eastern part of Jerusalem.”

9.4 Conclusie

De gevolgen van bovenstaande mogelijke reddingsplannen om een opdeling van Jeruzalem te vermijden, mogen niet onderschat worden. Ze minimaliseren de kans op een onafhankelijke Palestijnse staat en een vredesakkoord. De kwestie Palestina en zeker het hoog ontvlambare Jeruzalem gaat verder dan het nationale niveau, “it fans the flames of the conflict and threatens to change this from a conflict of national claims that is controllable and solvable into a pointless regional confrontation (D. Seidemann, 2009).” Op het eerste zicht lijkt het alsof er in het Israëlische beleid met betrekking tot Oost-Jeruzalem geen rechte lijn te bespeuren valt, men lijkt verschillende paden te bewandelen. Toch dienen alle verschillende reddingsplannen hetzelfde doel, namelijk zoveel mogelijk grondgebied voor een joodse meerderheid. De reden waarom het éne plan verder gaat dan het andere

⁵⁵ Palestijns dorp in Oost-Jeruzalem.

kan je interpreteren als verschillende ‘back-up’-plannen of ‘worst case scenario’s’. De Israëlische staat beseft namelijk dat de internationale druk groter wordt dus tracht men te redden wat er te redden valt: langs de éne kant een verhoogde geografische en demografische strijd in de ‘Holy Basin’, langs de andere kant de verbinding van de ‘Holy Basin’ met de omliggende nederzettingen zoals Ma’ale Adumim om de Palestijnse continuïteit van noord naar zuid in Jeruzalem en de Westelijke Jordaanoever te doorbreken. Dit alles met of zonder de Arabische dorpen buiten de ‘Holy Basin’, indien niet blijven ze een mogelijke ‘trading card’ voor de nederzettingen. Meir Margalit (persoonlijke mededeling, 2009, 16 juli) van het stadsbestuur van Jeruzalem formuleert het als volgt: “A lot of the national policies are now implemented as a kind of ‘damage control’, trying to see what they can save. A concrete policy is hard to predict as they don't even know what they want and are reacting to the Americans and other pressures.” Palestijns cartograaf Khalil Tofakji antwoordt in diezelfde richting: “They want to annex all the settlements outside Jerusalem like the Ma’ale Adumim bloc, the Gush Etzion bloc and the Givat Ze’ev bloc, and at the same time they want all the Palestinian built up areas. The new map that will be drawn for the final status will be completely different as the one drawn today.” Volgens Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april) van het stadsbestuur van Jeruzalem “the current government would prefer something else than a two state solution.” Wat juist wist hij niet te zeggen, maar een terugtrekking naar de grenzen vóór 1967 lijkt hem in ieder geval onwaarschijnlijk. Het lijkt er op dat Jeruzalem, in de woorden van Daniel Seidemann (2009), “the Undivided-Never-to-be-Re-divided-Eternal-Capital of Israel” is. Of in de woorden van Yakir Segev: “You’ve had your capital for hundred years, let us have ours!”

10. Conclusie

Het lijkt erop dat Israël wel degelijk een aantal reddingsplannen voor handen heeft om een opdeling van Jeruzalem onmogelijk te maken. Welk plan de finish haalt en hoe ver Israël kan gaan in het realiseren van de ‘Greater Jerusalem’-droom is afhankelijk van de buitenlandse druk. Ondanks de verschillende scenario’s voor Jeruzalem blijft de kern van het Israëlische beleid in Oost-Jeruzalem sinds 1967 ongewijzigd: zoveel mogelijk grond met zo weinig mogelijk Palestijnen. Wegens de verhoogde druk op een tweestatenoplossing en de cruciale rol van Jeruzalem voert de Israëlische staat op dit moment een koers van ‘damage control’ en ‘worst case scenarios’ en tracht ze te redden wat te redden valt. De realiteit op het terrein maakt duidelijk waar de grootste spanningsvelden zich situeren.

De geografische en demografische strijd wordt het hardst gestreden in de ‘Holy Basin’ van Jeruzalem. Omwille van de hoge graad van symboliek, religieuze en historische elementen leent de ‘Holy Basin’ zich tot meer verregaande vormen van strategieën om gebied te claimen dan in de rest van Oost-Jeruzalem. Een recent uitgelekt rapport onthulde hoe de Israëlische overheid in nauwe samenwerking met de organisaties van kolonisten de joods/Israëlische aanwezigheid in de ‘Holy Basin’ legitimeert. Via de aanleg van nationale parken benadrukt men in dit gebied haast exclusief de joodse geschiedenis en religie. Christelijke elementen worden geminimaliseerd en islamitische elementen worden al helemaal genegeerd in een oppervlakte die bulkt van sporen van verschillende culturen en religies.

De ‘verjoodsing’ van de ‘Holy Basin’ is het meest verregaand in het Palestijnse dorp Silwan. De kans dat Israël de geografische en demografische strijd op deze plek zal winnen is groot. Indien de internationale druk er niet in slaagt om dit tegen te houden zullen over één à twee jaar grote delen van Silwan onherroepelijk bij de Israëlische staat worden ingekapseld. Silwan omvat alle elementen die de overname zo succesvol maakt. De formule is een combinatie van religie, geschiedenis, symboliek, archeologie en het hervormen tot een exclusief joods residentieel gebied. Hierbij tracht men via het massaal aantrekken van toerisme het nationaal bewustzijn aan te wakkeren, zodat het bij een toekomstige opdeling van Jeruzalem ondenkbaar wordt dat men deze gebieden zou loslaten. Deze mentale claims worden als legaal gepresenteerd via een ruimtelijke planning die nauwelijks ruimte laat voor residentieel gebruik, legaal bouwen haast onmogelijk maakt met als gevolg een hoge prevalentie aan huizenvernielingen. Daarnaast is er ook de systematische overname van Palestijnse huizen door joodse kolonisten gesteund door goed gefinancierde organisaties en, zij het niet altijd direct, de Israëlische staat.

De katalysatoren van dit project zijn met recht en rede de kolonisten te noemen. Dit onderzoek heeft duidelijk aangetoond hoe nauw zij verweven zitten in het netwerk van de Israëlische overheid, waardoor men zich kan afvragen of men wel van twee aparte entiteiten kan spreken. Een recente en

volgens velen nog ongeziene trend langs Palestijnse zijde is de stijgende organisatie op ‘grassroots’-niveau, voornamelijk in de ‘Holy Basin’. De protesttenten zijn een effectieve manier waarop de inwoners van bedreigde dorpen meer nationaal en internationaal bewustzijn creëren.

De Palestijnse dorpen buiten de ‘Holy Basin’ zijn voor Israël van minder nationale waarde. Alles lijkt erop te wijzen dat ze bereid is deze gebieden terug te geven aan de Palestijnse Autoriteit indien het tot een opdeling van Jeruzalem zou moeten komen. Deze Palestijnse dorpen zouden als een soort ‘trading card’ kunnen fungeren voor de joodse nederzettingen die Israël niet wil/kan loslaten. Of is het vooral een kaart die ze achter de hand houdt maar liever niet wil uitspelen? Het recente charmeoffensief van Nir Barkat tegenover deze dorpen lijkt in ieder geval handig in te spelen op de dualistische identiteit van vele Palestijnse Jeruzalemmers, ideologisch bij de Palestijnse Autoriteit, maar omwille van de hogere levensstandaard in Israël stil de bezetting prefererend.

De ‘Holy Basin’ kan gerust de kern van de geografische en demografische strijd genoemd worden. Het gewenste plan voor Jeruzalem reikt echter verder dan dat, met name de creatie van een ‘Greater Jerusalem’: de verbinding van de ‘Holy Basin’ met de joodse nederzettingen buiten de stadsgrenzen van Jeruzalem in het noorden, oosten en zuiden. De uitbreiding naar het oosten via het gecontesteerde gebied E-1 wordt momenteel tegengehouden door de Verenigde Staten vanwege haar desastreuze gevolgen. Deze oostelijke uitbreiding zou de Palestijnse territoriale continuïteit van noord naar zuid in Jeruzalem en de Westelijke Jordaanoever doorbreken en daarmee de kans op een tweestatenoplossing dwarsbomen. De droom van Jeruzalem als ‘the Undivided-Never-to-be-Re-divided-Eternal-Capital of Israel’ lijkt Israël te verblinden voor de gevolgen ervan. Het is niet overdreven te stellen dat bovenstaande reddingsplannen naast een lokale Intifada een regionale tot globale “botsing der beschavingen” teweeg kan brengen.

Maar is een tweestatenoplossing en daarmee de opdeling van Jeruzalem wel een goede zaak? De Israëlische staat heeft haar reddingsplannen klaar en een terugtrekking naar de grenzen van 1967 zit daar niet tussen. Met de woorden van Yakir Segev (persoonlijke mededeling, 2009, 30 april) van het stadsbestuur van Jeruzalem: “You’ve had your capital for hundred years, let us have ours!” Hoe langer een vredesakkoord op zich laat wachten, hoe meer tijd er is voor Israël om dorpen zoals Silwan te ‘verjoodsen’ en daarmee het eigenaarschap op te eisen. Is er wel mogelijkheid tot een waardige opdeling met alle Israëlische ‘facts on the ground’ of zal een Palestijns Jeruzalem bestaan uit de Palestijnse enclaves die Israël niet meer nodig had en die met elkaar in verbinding staan via tunnels en door Israël gecontroleerde wegen? Laten we tot de kern van de zaak komen: de bezetting. Indien Israël het recht krijgt om te blijven, dan heeft ze de plicht om te delen, in geheel Jeruzalem.

Bibliografie

Abdelrazek, A. & Tofakji, K. (2008). *Israeli colonial Policies an Practices: De-Arabization of East Jerusalem*. Jerusalem: Al-Manar Press.

ACRI. (2009) *200 days of grace. Israeli Policy in East Jerusalem in the Nir Barkat Era*. Geraadpleegd op 12 mei 2009 op <http://www.acri.org.il/pdf/barkat2009.pdf>

AFP. (2008) *Jewish Tunnels Worries Palestinians*. Geraadpleegd op 23 juni 2009 op <http://www.taipetimes.com/News/world/archives/2008/03/30/2003407660>

AIC: Alternative Information Center. (2009) *UN Quartet, European Union Call on Israel to Halt Evictions in Sheikh Jarrah*. Geraadpleegd op 21 juli 2009 op <http://www.alternativenews.org/jerusalem-info/2017-un-quartet-european-union-call-on-israel-to-halt-evictions-in-sheikh-jarrah.html>

Al Ahram. (2005) *Last week Israelis celebrated the 38th anniversary of the conquest of East-Jerusalem. Palestinians saw their future in the past*. Geraadpleegd op 11 april 2009 op <http://weekly.ahram.org.eg/print/2005/746/re2.htm>

Al-Khasawneh, A.S. & Hatano, R. (1993). *The realization of Economic, Social and Cultural Rights/ The Human Rights Dimension of Population Transfer, Including the Implantation of Settlers*. Geneva: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights.

Al Wa'ad Association. (2009) *The Village of Silwan*. Geraadpleegd op 27 februari 2009 op http://www.al-waad.org/aboutsilwan_en.html.

ARIJ: The Applied Research Institute Jerusalem (2008). *The Geopolitical Status in Jerusalem Governate*. Geraadpleegd op 2 april 2009 op http://www.poica.org/editor/case_studies/jerusalem%20factsheet.pdf

ARIJ: The Applied Research Institute Jerusalem. (2009). *A New Chapter in the Israeli Colonial Project Jerusalem District Master Plan*. Geraadpleegd op 12 april 2009 op www.poica.org/editor/case_studies/view.php?recordID=1842.

Bahour, S. & Dahan, M. (2004) *Genocide By Public Policy*. Geraadpleegd op 24 februari 2009 op <http://electronicintifada.net/v2/printer2703.shtml>.

- Barth, F. (1969). *Ethnic Groups and Boundaries*. Bergen: Universitets Forlaget.
- Bell-Fialkoff, A. (1996). *Ethnic Cleansing*. Basingstoke: Macmillan.
- Benn, A. (2009). *U.S. warns Israel; don't build up West bank corridor*. Geraadpleegd op 24 juli 2009 op <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1102567.html>
- Bronner, E. & Kershner, I. (2009) *Parks Fortify Israel's Claim to Jerusalem*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op <http://www.nytimes.com/2009/05/10/world/middleeast/10jerusalem.html>
- Bronner, Y. & Gordon, N. (2008a) *Silwan, the Politics of Archeology in East Jerusalem*. Geraadpleegd op 22 maart 2009 op <http://ajip.org/the-politics-of-archaeology-i/>.
- Bronner, Y. & Gordon, N. (2008b) *Beneath the Surface. Are Jerusalem digs designed to displace Palestinians?* Geraadpleegd op 5 april 2009 op <http://chronicle.com/free/v54/i33/33b00101.htm>.
- B'Tselem. (2008) *Statistics in demolition of houses built without permits in East-Jerusalem*. Geraadpleegd op 3 maart 2009 op http://www.btselem.org/english/Planning_and_Building/East_Jerusalem_Statistics.asp.
- Cheshin, A. Hutman, B. & Melamed A. (1999). *Separate and unequal. The inside story of Israeli rule in East Jerusalem*. Cambridge, Massachusetts & London: Harvard University Press.
- Chesin, A. (1998). *Municipal Policies in Jerusalem. An Account from Within*. Jerusalem: PASSIA publications.
- City Hall. (2009) *First Master Plan for Jerusalem in 50 years*. Geraadpleegd op 5 mei 2009 op http://www.jerusalem.muni.il/jer_main/defaultnew.asp?lng=2
- Civic Coalition for Defending Palestinian's Rights in Jerusalem (CCDPRJ). (2007) *40 years of Occupation. Fact Sheet on Jerusalem*. Geraadpleegd op 11 april 2009 op <http://www.ccdprj.ps/en/wp-content/uploads/2008/03/40yearsofoccupation.pdf>.
- Coalition for Jerusalem. (2006) *Master Plan 2000 Action Alert*. Geraadpleegd op 12 april op <http://coalitionforjerusalem1.blogspot.com/2006/01/master-plan-2000-action-alert.html>.
- Cobban. (2009) *East Jerusalem settlements ratchet up tensions*. Geraadpleegd 20 juni 2009 op <http://electronicintifada.net/v2/article10382.shtml>
- Collins, J. (2008). Politics of Time. Dromocratic Palestine. *Middle East Report*, 248 (Fall 2008), 8-13.

Cook, J. (2008a) *Archeology used to push out Silwan Residents*. Geraadpleegd op 22 maart 2009 op <http://apjp.org/archaeology-used-to-push-out/>.

Cook, J. (2008b) *Archeology becomes a curse for Jerusalem's Palestinians*. Geraadpleegd op 23 maart 2009 op www.redress.cc/palestine/jcook20080927.

Council of Europe. (1995) *The framework Convention for the Protection of National Minorities*. Geraadpleegd op 24 februari 2009 op <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/157.htm>.

Danckaers, T. (2005) *Zonevreemde woningen in Oost-Jeruzalem*. Geraadpleegd op 23 maart 2009 op http://www.mo.be/index.php?id=348&tx_uwnews_pi2%5Bart_id%5D=423&cHash=40c15f0a5e.

Debruyne, P. & Oosterlinck, S. (2007). *Bulldozers als oorlogswapen*. Geraadpleegd op 27 februari op www.indymedia.be.

Drazen, P. (1994). Ethnic Cleansing. An Attempt at Methodology. *European Journal of International Law*, 5 (3), 342-360.

ECHR. (1950) *The European Convention on Human Rights*. Geraadpleegd op 24 februari 2009 op <http://www.hri.org/docs/ECHR50.html#P3>.

Eldar, A. (2008) *Plan to put synagogue in heart of East Jerusalem likely to be approved*. Geraadpleegd op 13 april 2009 op <http://apjp.org/plan-to-put-synagogue-in-heart/2008/5/20/plan-to-put-synagogue-in-heart/2008/5/20/plan-to-put-synagogue-in-Silwan-heart-of-east-jerusalem.html>.

Eldar, A. (2009a) *The very eye of the storm*. Geraadpleegd op 3 april 2009 op <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1076058.html>.

Eldar, A. (2009b) *Secret plan aims to 'strengthen Jerusalem' as Israel's capital*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op www.haaretz.com

Emerson, R., Fretz, R., Shaw, L. (1995) *Writing Ethnographic Fieldnotes*. London: The University of Chicago Press.

Foreign Affairs. (1977) *Jerusalem*. Geraadpleegd op 2 april 2009 op <http://www.foreignaffairs.com/articles/27888/teddy-kollek/jerusalem>.

From Shiloah to Silwan. (2009) *Take Archaeology in the City of David out of the Hands of Elad*. Geraadpleegd op 24 februari 2009 op <http://www.alt-arch.org/petition.php>.

- Gordon, N. (2008). *Israel's Occupation*. Berkeley and Los Angeles, California: University of California Press.
- Graham, S. (2002) '*Clean Territory*': *urbicide in the West Bank*. Geraadpleegd op 27 februari 2009 op www.openDemocracy.net.
- Greenberg, R. (2009). *Archaeology in Jerusalem 1967-2008. Towards an Inclusive Archaeology in Jerusalem: The Case of Silwan/The City of David*. Geraadpleegd op 12 april 2009 op www.alt-arch.org/jerusalem.php
- Greenhouse, C., Mertz, E. & Warren, K. (2002). *Ethnography in Unstable Places. Everyday Lives in Contexts of Dramatic Political Change*. United States of America: Duke University Press.
- Grinberg, L. (2004) *Symbolic genocide*. Geraadpleegd op 25 februari 2009 op www.jerusalemmites.org/articles/english/mar2004/30.htm.
- Haaretz Service and News Agencies. (2007) *Vice PM Ramon: Parts of Jerusalem must be given to Palestinians*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op www.haaretz.com
- Halper, J. (2000) *The 94 Percent Solution: A matrix of Control*. Geraadpleegd op 28 februari 2009 op http://www.merip.org/mer/mer216/216_halper.html.
- Halper, J. (2005) *Jerusalem Plans to Demolish 88 Houses in Silwan. The Process of Transfer Continues*. Geraadpleegd op 11 april 2009 op <http://www.counterpunch.org/halper06032005.html>.
- Halper, J.(2006) *Action on Silwan: The Process of Transfer Continues: The Jerusalem Municipality Plans to Demolish 88 Houses in Silwan, East Jerusalem*. Geraadpleegd op 23 maart 2009 op <http://apjp.org/action/2006/5/23/action-on-silwan.html>.
- Halper, J. (2009) *The key to peace: dismantling the matrix of control*. Geraadpleegd op 1 maart 2009 op <http://www.icahd.org/eng/>.
- Hass, A. (2003) *Clarifying the Occupation Lexicon*. Geraadpleegd op 11 maart 2009 op <http://www.israelimperialnews.org/summ03B.htm>.
- Hasson, N. (2009a) *Jerusalem offers to voluntarily relocate 1,500 Palestinian residents*. Geraadpleegd op 24 maart 2009 op <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1065674.html>.

Hasson, N. (2009b) *After U.S. pressure, Barkat to hold 70 percent of East Jerusalem demolitions*. Geraadpleegd op 29 juni 2009 op www.haaretz.com

Hodgkins, A.B. (1996) *The Judaization of Jerusalem. Israeli Policies Since 1967*. Jerusalem: PASSIA Publication.

Hodgkins, A.B. (1998) *Israeli Settlement Policy in Jerusalem. Facts on the Ground*. Jerusalem: PASSIA Publication.

Hoffman, A. (2008) *Archeological Digs Stoke Conflict in Jerusalem*. Geraadpleegd op 11 april 2009 op www.thenation.com/doc/20080818/hoffman.

Hoffman, G. (2007) *Lieberman: Silwan is ours forever*. Geraadpleegd op 19 juni 2009 op <http://pqasb.pqarchiver.com/jpost/access/1369757711.html?dids=1369757711:1369757711&FMT=ABS&FMTS=ABS:FT&date=Oct+18%2C+2007&author=GIL+HOFFMAN&pub=Jerusalem+Post&edition=&startpage=03&desc=Lieberman+vows+to+keep+%27historic%27+Silwan+out+of+land+swap+deal>

ICAHD: Israeli Committee Against House Demolitions. (2009) *Days of waiting. Impending House Demolitions in Silwan's Al Abbasiyya Neighborhood*. Geraadpleegd op 19 maart 2009. Niet-gepubliceerd rapport, Jeruzalem: ICAHD.

ICAHD (2009b). *The Municipality of Jerusalem to "blow up" houses*. Geraadpleegd op 13 april 2009 op <http://www.icahd.org/eng/news.asp?menu=5&submenu=1&item=696>.

ICOMOS (1990) *Charter for the Protection and Management of the Archaeological Heritage 1990*. Geraadpleegd op 21 maart 2009 op http://www.international.icomos.org/charters/arch_e.htm.

International Criminal Court. (2002) *Elements of Crimes*. Geraadpleegd op 6 maart 2009 op http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/9CAEE830-38CF-41D6-AB0B-68E5F9082543/0/Element_of_Crimes_English.pdf

International Committee of the Red Cross. (1907) *Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land*. Geraadpleegd op 3 maart 2009 op <http://www.icrc.org/ihl.nsf/385ec082b509e76c41256739003e636d/1d1726425f6955aec125641e0038bfd6>.

IPCC: International Peace and Cooperation Center. (2007). *Jerusalem on the map*. Ramallah: Alternative Business Solutions.

Ir Amim. (2008) *State of Affairs. Jerusalem 2008*. Geraadpleegd op 25 maart 2009 op [http://www.ir-amim.org.il/Eng/_Uploads/dbsAttachedFiles/AnnualReport2008Eng\(1\).pdf](http://www.ir-amim.org.il/Eng/_Uploads/dbsAttachedFiles/AnnualReport2008Eng(1).pdf).

Ir Amim. (2009a) *What is East Jerusalem?* Geraadpleegd op 25 maart 2009 op <http://www.ir-amim.org.il/Eng/?CategoryID=241>.

Ir Amim (2009b) *The Civic Status of the Palestinian residents of East-Jerusalem*. Geraadpleegd op 25 maart 2009 op <http://www.ir-amim.org.il/Eng/?CategoryID=242>.

Ir Amim (2009c) *A Layman's Guide to Home Demolitions in East-Jerusalem*. Geraadpleegd op 2 april 2009 op [http://www.ir-amim.org.il/Eng/_Uploads/dbsAttachedFiles/HomeDemolitionGuideEng\(1\).doc](http://www.ir-amim.org.il/Eng/_Uploads/dbsAttachedFiles/HomeDemolitionGuideEng(1).doc).

Ir Amim (2009d) *The Jerusalem Envelope*. Geraadpleegd op 4 april 2009 op <http://www.ir-amim.org.il/Eng/?CategoryID=173>.

Ir Amim. (2009e) *Severe Threat to Albustan-Silwan Neighborhood*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op http://www.ir-amim.org.il/Eng/_Uploads/dbsAttachedFiles/AlBustanCoalitionSummaryEng.doc

Ir Amim. (2009f) *Eviction and Settlement Plans in Sheikh Jarrah. The case of Shimon HaTzadik*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op http://www.ir-amim.org.il/Eng/_Uploads/dbsAttachedFiles/SheikhJarrahEng.doc

Jerusalem Municipality (2009) *Albustan*. Niet-gepubliceerd, Jeruzalem.

Jewish Virtual Library. (2006) *Greater Jerusalem*. Geraadpleegd op 23 juli 2009 op <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/greaterjerusalem.html> 2006

Karmi, O. (2007) *In the City of David: How Jerusalem of the Bible is reshaping the city of today*. Geraadpleegd op 11 april 2009 op www.jerusalemquarterly.org/details.php?cat=2&id=232

Kawar, Z. & Khoury, D., (2009) *Albostan neighbourhood. Historical and Legal. Executive Summary*. Geraadpleegd op 28 april 2009 op <http://www.moenkhoury.com/Albostan-Legalbackground26.02.2009.pdf>

Kessel, J. & Klochender, P. (2009) *In Jerusalem: a "beautification" stranglehold*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op <http://electronicintifada.net/v2/article10530.shtml>

Knesset. (1980) *Basic Law: Jerusalem, Capital of Israel*. Geraadpleegd op 7 maart 2009 op http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic10_eng.htm.

Liss, J. (2008) *City Hall ignores order to remove settlers from East Jerusalem house*. Geraadpleegd op 24 maart 2009 op <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1008120.html>.

Ma'an News Agency. (2009a) *Israeli police serve new demolition orders to Silwan families. Clashes ensue*. Geraadpleegd op 26 juni 2009 op <http://www.maannews.net/en/index.php?opr=ShowDetails&ID=38455>

Ma'an News Agency. (2009b) *Israeli extremists storm Silwan, injure three*. Geraadpleegd op 29 juni 2009 op <http://www.maannews.net/en/index.php?opr=ShowDetails&ID=38854>

Ma'an News Agency. (2009c) *Israel demolishes Palestinian house on Jerusalem's Mount of Olives*. Geraadpleegd op 30 juni 2009 op <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=211589&MARK=house%20demolitions>

Ma'an News Agency. (2009d) *Israel to demolish more Jerusalem homes*. Geraadpleegd op 1 juli 2009 op <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=211619&MARK=house%20demolitions>

Ma'an News Agency. (2009e) *Third Jerusalemite forced to demolish own home near Sepulcher Church*. Geraadpleegd op 21 juni 2009 op <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=211367&MARK=house%20demolitions>

Ma'an News Agency. (2009f) *Fatah official: Jerusalem demolitions risk repeat of 1996 riots*. Geraadpleegd op 27 juli 2009 op <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=214331>

Ma'an News Agency. (2009g) *UN official: Israel's Jerusalem evictions totally unacceptable*. Geraadpleegd op 2 augustus 2009 op <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=216318>

Mann, M. (2005). *The dark side of democracy. Explaining Ethnic Cleansing*. Cambridge: Cambridge University Press.

Margalit, M. (2004) *Discrimination in the New Master Plan of Jerusalem*. Geraadpleegd op 1 maart 2009 op www.icahd.org.

Margalit, M. (2005) *Like a Thorn in the Heart: Settlements and Settlers in East-Jerusalem*.

Geraadpleegd op 17 maart 2009 op

<http://www.icahd.org/eng/news.asp?menu=5&submenu=1&item=282>

Margalit, M. (2006). *Discrimination in the Heart of the Holy City*. Jerusalem: Al Manar Modern Press.

McCarthy, R. (2009) *Israel annexing East Jerusalem, says EU*. Geraadpleegd op 13 april 2009 op

www.guardian.co.uk/world/2009/mar/07/israel-palestine-eu-report-jerusalem.

McGarry, J. (1998). “Demographic Engineering”: the state-directed movement of ethnic groups as a technique of conflict regulation. *Ethnic and Racial Studies*, 21 (4), 613-638.

Meehan, M. (1999). Eviction of Silwan Family Sets the Scene for Accelerated Ethnic Cleansing of Jerusalem. *Washington Report on Middle East Affairs, January/February 1999*, 27.

Miller, S. (2009). *Jerusalem Municipality Responds to Disinformation Regarding House Demolitions in Eastern Jerusalem*. Jerusalem: niet-gepubliceerd document.

Mizrahi, Y. (2009) *Where is King David's Garden?* Geraadpleegd op 31 maart 2009 op

<http://www.alt-arch.org/albustan.php>.

Newman, M. (2009) *Ethnic Cleansing in East Jerusalem*. Geraadpleegd op 24 maart op

<http://electronicintifada.net/v2/article10381.shtml>.

Nir, T. (2009) *The State of Human Rights in East Jerusalem. Facts and Figures*. Geraadpleegd op 12

mei 2009 op <http://www.acri.org.il/pdf/eastjer2009.pdf>

OCHA, (2009) *The Planning Crisis in East Jerusalem: Understanding the Phenomenon of “Illegal” Construction*. Geraadpleegd op 4 mei 2009 op

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_planning_crisis_east_jerusalem_april_2009_english.pdf

Ofran, H. (2009) *Eviction of Palestinian Families to take place in Sheikh Jarrah, East Jerusalem*.

Geraadpleegd op 20 juni 2009 op

<http://www.peacenow.org.il/site/en/peace.asp?pi=61&fld=620&docid=3594>

Ofran, H. (2009) *Around 2000 settlers in outposts in Palestinian neighborhoods of East-Jerusalem*.

Geraadpleegd op 20 juni 2009 op

<http://www.peacenow.org.il/site/en/peace.asp?pi=61&fld=620&docid=3658>

Palestine News Network. (2009) *West Bank strikes to save East Jerusalem's Silwan*. Geraadpleegd op

3 maart 2009 op

http://english.pnn.ps/index.php?option=com_content&task=view&id=4879&Itemid=1.

Palsolidarity. (2009) *Israeli forces evict the Hanoun and al-Ghawe families from their Sheikh Jarrah*

homes. Geraadpleegd op 2 augustus 2009 op <http://palsolidarity.org/2009/08/7911>

Pappe, I. (2008). *De etnische zuivering van Palestina*. Kampen: Omniboek & Leuven: Davidsfonds.

PCC: Palestinian Counseling Center. (2007) *Master Plan 2000-English Translation*. Geraadpleegd op

12 april 2009 op http://pcc-jer.org/arabic/Publication/jerusalem_master_plan/angchapt/Intro.pdf.

Pappe, I. (2006) *What does Israel want?* Geraadpleegd op 5 maart 2009 op

<http://electronicintifada.net/v2/article5003.shtml>.

PASSIA: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs. (2007) *Israeli*

Settlement Activities & Related Policies in Jerusalem. Geraadpleegd op 16 maart 2009 op

<http://www.passia.org/publications/bulletins/Jerusalem-Bulletin-2007-English/index.htm>

PASSIA (2009) *Jerusalem Bulletin June 2009*. Geraadpleegd op 2 juli 2009 op

<http://www.passia.org/publications/bulletins/Jerusalem2009/pdf/Web-Bulletin%20-%20Jeusalem%202009%20Final%208.pdf>

PEACE NOW. (2008) *Jerusalem. 40 years of a 'United' City*. Geraadpleegd op 15 mei 2009 op

http://www.peacenow.org.il/data/SIP_STORAGE/files/4/2944.ppt#301,2,Dia 2

PEACE NOW. (2009a) *Israeli Government's Plans to Deepen Hold over Jerusalem*. Geraadpleegd op

20 juni 2009 op <http://www.peacenow.org.il/site/en/peace.asp?pi=61&fld=620&docid=3644>

PEACE NOW. (2009b) *Construction of Settler's Headquarters in East-Jerusalem*. Geraadpleegd op

20 juni 2009 op <http://www.peacenow.org.il/site/en/peace.asp?pi=61&fld=620&docid=3625>

Peteet, J. (2008). *Stealing Time*. *Middle East Report*, 248 (Fall 2008), 14-15.

Pfeffer, A. (2009) *IDF weekend trips hosted by East Jerusalem settlement group*. Geraadpleegd op 29

juni 2009 op <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1089458.html>

PMO: Prime Minister's Office. *Cabinet Resolution 4090: dated 9/8/2005: Prioritizing: Bolstering the City of Jerusalem*. Geraadpleegd op 15 mei 2009 op <http://www.peacenow.org.il/site/en/peace.asp?pi=61&fld=620&docid=3644>

POICA. (2005) *Silwan House Demolition Notifications: 'Another War Crime in Jerusalem'*. Geraadpleegd op 27 maart 2009 op http://www.poica.org/editor/case_studies/view.php?recordID=627.

POICA. (2008) *In al Sheikh Jarrah neighborhood in occupied East Jerusalem*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op http://www.poica.org/editor/case_studies/view.php?recordID=1472

POICA. (2009a) *The Accelerated Ethnic Cleansing of Al Bustan Neighbourhood – Silwan City*. Geraadpleegd op 2 maart 2009 op www.poica.org/editor/case_studies/view.php?recordID=1816.

POICA. (2009b) *The Israeli Systematic displacement of Palestinian Jerusalemites*. Geraadpleegd op 3 maart 2009 op www.poica.org/editor/case_studies/view.php?recordID=1788.

POICA. (2009c) *14000 Palestinian Jerusalemites stand to lose their residency rights*. Geraadpleegd op 21 maart 2009 op www.poica.org/editor/case_studies/view.php?recordID=1802.

POICA. (2009d) *55 forced eviction orders in Ras Khamis – Shu'fat Refugee Camp*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op http://www.poica.org/editor/case_studies/view.php?recordID=1854

Preece, J. (1998). *Ethnic Cleansing as an Instrument of Nation-State Creation*. *Human Rights Quarterly*, 20 (4), 817-842.

Rabkin, Y. (2007). *The problem, Benny Morris, is Zionism*. Geraadpleegd op 11 april 2009 op <http://www.flwi.ugent.be/cie/Palestina/palestina334.htm>.

Rapoport, M. (2006) *Settler Group takes over two compounds in East Jerusalem*. Geraadpleegd op 21 juni 2009 op www.haaretz.com

Rapoport, M. (2007a) *Group 'Judaizing' East Jerusalem accused of withholding donor information*. Geraadpleegd op 24 maart 2009 op <http://www.haaretz.com/hasen/spages/926546.html>.

Rapoport, M. (2007b) *The battle over settling Silwan simmers*. Geraadpleegd op 13 april 2009 op <http://www.haaretz.com/hasen/spages/869813.html>.

Rapoport, M. (2008) *Islamic-era skeletons 'disappeared' from Elad-sponsored dig*. Geraadpleegd op 5 april 2009 op <http://www.haaretz.com/hasen/spages/988803.html>.

Raspoet, E. (2009). Zionisme is het voornaamste obstakel voor vrede in het Midden-Oosten. *Knack*, 39 (14), 96-100.

Rekacewicz, P. & Vidal, D. (13 februari 2007) The politics of urban planning. Jerusalem's apartheid tramway. *Le Monde Diplomatique*. Geraadpleegd op 18 maart 2009 op <http://mondediplo.com/2007/02/08tramway>

Reuters. (2009) *Jerusalem publishes plan to boost housing for city's Aarabs*. Geraadpleegd op 5 mei 2009 op www.haaretz.com

Rupnik, J. (2002). The Other Central Europe. *East European Constitutional Review*, 11 (1/2).

Sabbah, H. (2008) *If Silwan's stones could speak*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op <http://palestinethinktank.com/2008/06/12/haitham-sabbah-if-silwans-stones-could-speak/>

Schneider, H. (2009) *Jerusalem Mayor Spurns Criticism of Silwan plans*. Geraadpleegd op 22 maart 2009 op <http://ajjp.org/jerusalem-mayor-spurns-critici/>.

Schwarz, M. (2005) *Dark Cloud over Silwan*. Geraadpleegd op 24 maart 2009 op http://www.challenge-mag.com/en/print/article_87?sysrand=225482373454666719.

Seidemann, D. (2009) *The Volcanic Core: The Struggle over the Old City and its Historic Basin*. Niet-gepubliceerd, Jeruzalem.

Shragai, N. (2008) *Ma'aleh Adumim mayor: I got the impression that government plans to divide Jerusalem*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op www.haaretz.com

Shragai, N. (2009) *Kadima Members disagree over how Jerusalem should be divided*. Geraadpleegd op 20 juni 2009 op www.haaretz.com

Shulman, D. (2005) *You have to imagine what it feels like*. Geraadpleegd op 11 april 2009 op <http://electronicintifada.net/v2/article3917.shtml>

Sumud. (2009) *The spirit of Sumud*. Geraadpleegd op 10 juli 2009 op www.sumud.net

The Economist. (2006) *The Last Conquest of Jerusalem*. Geraadpleegd op 5 maart 2009 op http://www.economist.com/displayStory.cfm?story_ID=6795641.

UNCED. (1992) *The Rio Declaration on Environment and Development*. Geraadpleegd op 3 maart op <http://habitat.igc.org/agenda21/>.

UNHCR. (1948) *Universal Declaration of Human Rights*. Geraadpleegd op 2 maart 2009 op <http://www.unhchr.ch/udhr/lang/eng.htm>.

UNHCR. (1949) *Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War*. Geraadpleegd op 24 februari 2009 op <http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/92.htm>.

UNHCR. (1965) *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination*. Geraadpleegd op 2 maart 2009 op http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/d_icerd.htm.

UNHCR. (1966) *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*. Geraadpleegd op 2 maart 2009 op http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_cescr.htm.

UNSC: United Nations Security Council. (1980) *Resolution 465 of 1 March 1980*. Geraadpleegd op 18 maart 2009 op <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/0a2a053971ccb56885256cef0073c6d4/5aa254a1c8f8b1cb852560e50075d7d5!OpenDocument>

US State Department. (1999) *Erasing History: Ethnic Cleansing in Kosovo*. Geraadpleegd op 23 februari op <http://www.usembassyjakarta.org/news/kosovo.html>.

VN. (1947) *UN General Assembly Resolution 181*. Geraadpleegd op 23 maart 2009 op <http://domino.un.org/unispal.nsf/dbe273e151ef674d85256cbe0070e688/7f0af2bd897689b785256c330061d253!OpenDocument>.

VN. (1968) *UN Security Council Resolution 252*. Geraadpleegd op 4 maart 2009 op <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/248/33/IMG/NR024833.pdf?OpenElement>.

VN. (1969a) *UN Security Council Resolution 267*. Geraadpleegd op 4 maart 2009 op <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/250/90/IMG/NR025090.pdf?OpenElement>.

VN. (1969b) *UN Security Council Resolution 271*. Geraadpleegd op 4 maart 2009 op <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/250/94/IMG/NR025094.pdf?OpenElement>.

VN. (1971) *UN Security Council Resolution 298*. Geraadpleegd op 4 maart 2009 op <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/261/58/IMG/NR026158.pdf?OpenElement>.

VN. (1979a) *UN Security Council Resolution 446*. Geraadpleegd op 24 maart 2009 op <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/c25aba03f1e079db85256cf40073bfe6/ba123cded3ea84a5852560e50077c2dc!OpenDocument>.

VN. (1979b) *UN Security Council Resolution 452*. Geraadpleegd op 24 maart 2009 op <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/b987b5db9bee37bf85256d0a00549525/0b7116abb4b7e3e9852560e5007688a0!OpenDocument>.

VN. (1992) *UN Security Council Resolution 771*. Geraadpleegd op 23 februari 2009 op <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/379/72/IMG/N9237972.pdf?OpenElement>.

VN. (1992) “*Ethnic Cleansing*” and *Racial Hatred. Resolutie 47/80*. Geraadpleegd op 6 maart 2009 op <http://humanrights.law.monash.edu.au/resolutions/47/80GA1992.html>.

VN. (1994) *UN Security Council Resolution S/1994/674*. Geraadpleegd op 26 februari 2009 op http://www.ess.uwe.ac.uk/comexpert/report_toc.htm.

WAC: World Archaeological Congress. (1990) *World Archaeological Congress Codes of Ethics*. Geraadpleegd op 22 maart 2009 op http://www.worldarchaeologicalcongress.org/site/about_ethi.php.

Waters, T. (2006). *On the Legal Construction of Ethnic Cleansing*. University of Mississippi School of Law: bepress Legal Series.

Yas, J. (2000). (Re)designing the City of David: Landscape, Narrative and Archaeology in Silwan. *Jerusalem Quarterly*, 7 (winter 2000), 17-23.

Yiftachel, O. (1999). Ethnocracy: the politics of judaizing Israel/Palestine. *Constellations*, 6, 364-391.

Yiftachel, O. (2000). Ethnocracy and its discontents: minorities, protest and the Israeli polity. *Critical Inquiry*, 26, 725-756.

Yiftachel, O. & Yacobi, H. (2003) Urban ethnocracy: ethnicization and the production of space in an Israeli ‘mixed city’. *Environment and Planning: Society and Space*, 21, 673-693.

Yiftachel, O. (2006). *Ethnocracy: Land and Identity Politics in Israel/Palestine*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Vaak geraadpleegde websites:

B’Tselem: www.btselem.org

Ir Amim: www.ir-amim.org.il

Haaretz: www.haaretz.com

Ma’an: www.maannews.net/en